ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΡΛΑΝΔΙΑ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Εισηγητής: Χριστίνα Σιαπλαούρα, ΔΕ20271

Εισηγητής: Σταμάτης Κοτσίφης, ΔΕ20357

Επιβλέπων: Εμμανουήλ Σκουλουδάκης, Καθηγητής

©

2024

HELLENIC MEDITERRANEAN UNIVERSITY

SCHOOL OF MANAGEMENT AND ECONOMICS SCIENCE

DEPARTMENT OF MANAGEMENT SCIENCE AND TECHNOLOGY

FOREIGN DIRECT INVESTMENT TO GREECE AND IRELAND

DIPLOMA THESIS

Student: Christina Siaplaoura, DE20271.

Student: Stamatis Kotsifis, DE20357.

Supervisor: Emmanouil Skouloudakis, Professor

©

2024

Υπεύθυνη Δήλωση *: Βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην πτυχιακή εργασία. Επίσης έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.*

Πίνακας Περιεχομένων

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ 1
ABSTRACT 3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ 4
1.1 Εννοιολογική Προσέγγιση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) 4
1.2 Ιστορική Ανάδρομη των ΑΞΕ 5
1.3 Τύποι - Μορφές των ΑΞΕ 12
1.4 Τα Κίνητρα και η Συνεισφορά των ΑΞΕ 13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΞΕ 18
2.1 Η Σημασία των ΑΞΕ στην Σύγχρονη Οικονομία 18
2.2 Κρίσεις και ΑΞΕ 19
2.3 Προσφορά στις Εγχώριες Οικονομίες των ΑΞΕ 24
2.4 Χαρακτηριστικά που Προσελκύουν τις ΑΞΕ Βάσει Τύπου 30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗΣ ΑΞΕ 33
3.1 Στόχοι και Λόγοι ΑΞΕ που Αφορούν την Χώρα Υποδοχής και την Χώρα Προέλευσης 33
3.2 Κίνητρα Πραγματοποίησης των ΑΞΕ 39
3.3 Οι Επιδράσεις των ΑΞΕ στην Αναπτυξιακή Διαδικασία 43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ-ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ 47
4.1 Η Περίπτωση της Ελλάδας 47
4.1.1 Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα 47
4.1.2 Θετικοί και Ανασταλτικοί Παράγοντες Προσέλκυσης ΑΞΕ στην Ελλάδας 57
4.2. Η Περίπτωση της Ιρλανδίας 59
4.2.1 Εισροές ΑΞΕ στην Ιρλανδία 60
4.2.2 Παράγοντες Προσέλκυσης ΑΞΕ στην Ιρλανδία 67
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ 74
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 77

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αποτελεί γεγονός πως το διεθνές εμπόριο στις μέρες μας, αναφέρεται ουσιαστικά στην ανταλλαγή αγαθών ή υπηρεσιών κατά μήκος των διεθνών συνόρων. Αυτός ο τύπος εμπορίου επιτρέπει μεγαλύτερο ανταγωνισμό και ανταγωνιστικότερη τιμολόγηση αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά. Ο ανταγωνισμός έχει ως αποτέλεσμα πιο προσιτά προϊόντα για τον καταναλωτή. Η ανταλλαγή αγαθών επηρεάζει επίσης την οικονομία του κόσμου όπως υπαγορεύεται από την προσφορά και τη ζήτηση, καθιστώντας δυνατή τη λήψη αγαθών και υπηρεσιών, τα οποία διαφορετικά δεν θα είναι διαθέσιμα στους καταναλωτές παγκοσμίως.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) αναφέρονται ως μια επένδυση σε μια χώρα γνωστή ως χώρα υποδοχής που πραγματοποιείται από μια ξένη εταιρεία ή κράτος, η οποία είναι γνωστή ως η χώρα καταγωγής. Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι αναπτυσσόμενες χώρες άρχισαν να συνειδητοποιούν τη σημαντική συμβολή των ΑΞΕ στην οικονομική ανάπτυξη και ανάπτυξη. Στη δεκαετία του 1980, λόγω της κρίσης χρέους, οι ΑΞΕ θεωρούνταν η κύρια πηγή κεφαλαίων, όταν οι αναπτυσσόμενες χώρες επηρεάστηκαν σοβαρά από την εξασφάλιση πιστώσεων και επενδύσεων χαρτοφυλακίου.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, και σίγουρα υπό την τρέχουσα οικονομική συγκυρία, οι ΑΞΕ θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας της καθώς είναι μια μορφή κεφαλαίου που δεν δημιουργεί πλέον χρέος και έχει αποδειχθεί ανθεκτική σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Ως εκ τούτου, οι ΑΞΕ θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να είναι προσεκτικοί ως προς τα παρεχόμενα κίνητρα, καθώς αυτό που είναι ωφέλιμο για έναν επενδυτή δεν θα μπορούσε να είναι ευνοϊκό για την οικονομία υποδοχής.

Αντίστοιχα στη χώρα της Ιρλανδίας, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι ο πρωταρχικός τρόπος συμμετοχής στο παγκόσμιο οικονομικό εμπόριο και ταυτόχρονα ο κύριος τρόπος βελτίωσης της σχετικής θέσης σε αυτές τις ανταλλαγές. Τα δυνατά σημεία της οικονομίας της Ιρλανδίας περιλαμβάνουν το δυνατό και σφιχτά πλεγμένο βιομηχανικό και τριτογενές ύφασμα, ένας από τους χαμηλότερους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές στην Ευρώπη, ένα νέο, εξειδικευμένο και πολύγλωσσο εργατικό δυναμικό, μια ανταγωνιστική οικονομία, με κυβερνητικές πολιτικές και ρυθμιστικές αρχές υπέρ των

επιχειρήσεων, σύγχρονη υποδομή, ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη και μια ισχυρή και σταθερή εγχώρια ζήτηση, κυρίως χάρη στους υψηλούς μισθούς και το βιοτικό επίπεδο.

Λέξεις Κλειδιά : *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, Ελλάδα, Ιρλανδία, Οικονομία, Κρίση, Πλεονεκτήματα, Ανάπτυξη*

ABSTRACT

It is a fact that international trade today essentially refers to the exchange of goods or services across international borders. This type of trade allows for greater competition and more competitive pricing of goods and services in the market. Competition results in more affordable products for the consumer. The exchange of goods also affects the world's economy as dictated by supply and demand, making it possible to obtain goods and services that would otherwise not be available to consumers worldwide. Foreign direct investment (FDI) refers to an investment in a country known as the host country made by a foreign company or state, which is known as the home country. In the early 1970s, developing countries began to realize the important contribution of FDI to economic growth and development. In the 1980s, due to the debt crisis, FDI was considered the main source of capital, when developing countries were severely affected by securing credit and portfolio investment.

In the case of Greece, and certainly under the current economic climate, FDI could contribute to the growth of its economy as it is a form of capital that no longer creates debt and has proven to be resilient in times of economic crisis. Therefore, FDI could be the basis for a sustainable economic development. However, policy makers should be careful about the incentives provided, as what is beneficial to an investor could not be favorable to the host economy.

Correspondingly in the country of Ireland, in the context of globalization, foreign direct investment is the primary way to participate in global economic trade and at the same time the primary way to improve the relative position in these exchanges. The strengths of Ireland's economy include a strong and tightly knit industrial and tertiary fabric, one of the lowest corporate tax rates in Europe, a young, skilled and multilingual workforce, a competitive economy, with pro-business government policies and regulations , modern infrastructure, one of the lowest unemployment rates in Europe and a strong and stable domestic demand, mainly thanks to high wages and living standards.

Keywords: *Foreign Direct Investments, Greece, Ireland, Economy, Crisis, Advantages, Development*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εννοιολογική Προσέγγιση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ)

Σύμφωνα με τους ορισμούς του ΔΝΤ και του ΟΟΣΑ, οι άμεσες επενδύσεις αντικατοπτρίζουν τον στόχο της απόκτησης μόνιμου συμφέροντος από μια οντότητα-κάτοικο μιας οικονομίας (άμεσος επενδυτής) σε μια επιχείρηση που είναι κάτοικος μιας άλλης οικονομίας (επιχείρηση άμεσης επένδυσης). Το "διαρκές συμφέρον" συνεπάγεται την ύπαρξη μακροχρόνιας σχέσης μεταξύ του άμεσου επενδυτή και της επιχείρησης-άμεσης επένδυσης και σημαντικό βαθμό επιρροής στη διοίκηση της τελευταίας (Alfaro, 2003).

Η άμεση επένδυση περιλαμβάνει τόσο την αρχική συναλλαγή που εγκαθίδρυσε τη σχέση μεταξύ του επενδυτή και της επιχείρησης όσο και όλες τις μεταγενέστερες κεφαλαιακές συναλλαγές μεταξύ τους και μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, τόσο με όσο και χωρίς νομική προσωπικότητα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι κεφαλαιακές συναλλαγές που δεν οδηγούν σε διακανονισμό, π.χ. ανταλλαγή μετοχών μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, πρέπει επίσης να καταγράφονται στο Ισοζύγιο Πληρωμών και στο IIP (International Investment Position).

Η πέμπτη έκδοση του Εγχειριδίου Ισοζυγίου Πληρωμών του ΔΝΤ ορίζει ως άμεσο επενδυτή τον ιδιοκτήτη του 10% ή περισσότερο του κεφαλαίου μιας εταιρείας. Αυτή η κατευθυντήρια γραμμή δεν είναι ένας γρήγορος κανόνας, καθώς αναγνωρίζει ότι ένα μικρότερο ποσοστό μπορεί να συνεπάγεται έλεγχο της εταιρείας και, αντίθετα, ότι ένα ποσοστό άνω του 10% μπορεί να μην σημαίνει έλεγχο (Bayraktar, 2013).

Ωστόσο, το ΔΝΤ συνιστά τη χρήση αυτού του ποσοστού ως τη βασική διαχωριστική γραμμή μεταξύ των άμεσων επενδύσεων και των επενδύσεων χαρτοφυλακίου με τη μορφή συμμετοχών. Έτσι, όταν ένας μη κάτοικος που προηγουμένως δεν έχει μετοχές σε μια ημεδαπή επιχείρηση αγοράζει 10% ή περισσότερο των μετοχών της εν λόγω επιχείρησης από έναν κάτοικο, η τιμή των μετοχών που αποκτά θα πρέπει να καταγράφεται ως άμεση επένδυση. Από τη στιγμή αυτή, κάθε περαιτέρω κεφαλαιακή συναλλαγή μεταξύ των δύο αυτών επιχειρήσεων θα πρέπει να καταγράφεται ως άμεση επένδυση. Όταν ένας κάτοικος αλλοδαπής κατέχει λιγότερο από το 10% των μετοχών μιας επιχείρησης ως επένδυση χαρτοφυλακίου και στη

συνέχεια αποκτά πρόσθετες μετοχές που οδηγούν σε άμεση επένδυση (10% ή περισσότερο), μόνο η αγορά των πρόσθετων μετοχών καταγράφεται ως άμεση επένδυση στο Ισοζύγιο Πληρωμών. Οι συμμετοχές που έχουν αποκτηθεί προηγουμένως δεν θα πρέπει να αναταξινομηθούν από χαρτοφυλάκιο σε άμεση επένδυση στο Ισοζύγιο Πληρωμών, αλλά οι συνολικές συμμετοχές θα πρέπει να αναταξινομηθούν στο Ισοζύγιο Πληρωμών (Jensen, 2008).

Όσον αφορά τους όρους άμεσος επενδυτής και επιχείρηση άμεσων επενδύσεων, το ΔΝΤ και ο ΟΟΣΑ τους ορίζουν ως εξής. Άμεσος επενδυτής μπορεί να είναι ένα φυσικό πρόσωπο, μια ιδιωτική ή δημόσια επιχείρηση με νομική προσωπικότητα ή χωρίς νομική προσωπικότητα, μια κυβέρνηση, μια ομάδα συνδεδεμένων φυσικών προσώπων ή μια ομάδα συνδεδεμένων επιχειρήσεων με νομική προσωπικότητα ή/και χωρίς νομική προσωπικότητα που έχουν μια επιχείρηση άμεσης επένδυσης, η οποία δραστηριοποιείται σε χώρα διαφορετική από τη χώρα κατοικίας του άμεσου επενδυτή.

Μια επιχείρηση άμεσης επένδυσης είναι μια ενσωματωμένη ή μη ενσωματωμένη επιχείρηση στην οποία ένας αλλοδαπός επενδυτής κατέχει το 10% ή περισσότερο των κοινών μετοχών ή των δικαιωμάτων ψήφου μιας ενσωματωμένης επιχείρησης ή το ισοδύναμο μιας μη ενσωματωμένης επιχείρησης. Οι επιχειρήσεις άμεσων επενδύσεων μπορεί να είναι θυγατρικές, συγγενείς ή υποκαταστήματα.

1.2 Ιστορική Ανάδρομη των ΑΞΕ

Ένας βασικός λόγος για αυξημένο ενδιαφέρον για τις ΑΞΕ μπορεί να είναι ότι ενώ οι εκροές των ΑΞΕ στις αναπτυγμένες χώρες κυριαρχούσαν στο παγκόσμιο μερίδιο των δραστηριοτήτων ΑΞΕ μέχρι πρόσφατα, το μερίδιο των ΑΞΕ από τις πολυεθνικές επιχειρήσεις αναδυόμενων αγορών έχει αυξηθεί απότομα τα τελευταία 15 χρόνια (Paul and Benito, 2018). Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αναδυόμενων αγορών αντιπροσωπεύουν πλέον περισσότερο από το ένα τρίτο των παγκόσμιων εκροών ΑΞΕ (UNCTAD, 2015). Οι άμεσες ξένες επενδύσεις προς άλλες αναπτυσσόμενες χώρες αυξήθηκε κατά δύο τρίτα από 1,7 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2009 σε 2,9 τρισεκατομμύρια δολάρια το 2013» (UNCTAD, 2015, σ. 8).

Παρά τη μακρά παράδοσή της, η έρευνα ΑΞΕ που μελετά τις σχέσεις μεταξύ των ΑΞΕ και των καθοριστικών παραγόντων της χώρας λήψης ΑΞΕ παραμένει ισχυρή (Rutherford *et al.*,

2018). Ο Enderwick (2005) διαπίστωσε ότι τα οφέλη που προκύπτουν από τις δραστηριότητες της ΠΜΕ για τις χώρες που λαμβάνουν ΑΞΕ εξαρτώνται από την ποιότητα και όχι από την ποσότητα. Οι ΑΞΕ υψηλότερης ποιότητας περιλαμβάνουν επενδύσεις που επικεντρώνονται στην τεχνολογία ή στην έρευνα και ανάπτυξη (Ε&Α) που μπορούν να οδηγήσουν, για παράδειγμα, σε διασπορά γνώσης σε άλλες εταιρείες και σε τοποθεσίες που λαμβάνουν ΑΞΕ.

Οι Alfaro *et al.,* (2004), Durham, (2004) διαπίστωσαν ότι η πραγματοποίηση αυτών των οφελών εξαρτάται από την απορροφητική ικανότητα των τοπικών επιχειρήσεων στις χώρες που λαμβάνουν ΑΞΕ. Ενώ η γενική κατανόηση των καθοριστικών παραγόντων της χώρας υποδοχής (π.χ. ρυθμιστικοί, πολιτικοί, οικονομικοί και πολιτιστικοί θεσμοί) που τονώνουν τις ΑΞΕ έχει προχωρήσει σημαντικά, τα ευρήματα σχετικά με τις επιπτώσεις των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής παραμένουν μικτά. Τα αποτελέσματα των ΑΞΕ στη χώρα υποδοχής κυμαίνονται από θετικά έως ασήμαντα, έως αρνητικά, ανάλογα με τον εννοιολογικό φακό ή το πλαίσιο που αναπτύσσεται σε ένα συγκεκριμένο ερευνητικό έργο (Alvarez, Marin, 2013).

Με τη μεγάλης κλίμακας εμφάνιση των πολυεθνικών επιχειρήσεων αναδυόμενων αγορών, η έρευνα έχει συγκεντρώσει δυναμική σε αυτόν τον τομέα. Για παράδειγμα, οι Kedia, Gaffney και Clampit (2012) υπέθεσαν ότι ένας στρατηγικός προσανατολισμός των πολυεθνικών επιχειρήσεων αναδυόμενων αγορών προβλέπει την τάση της να συμμετέχει σε ΑΞΕ αναζήτησης γνώσης και ότι ο τύπος της γνώσης που αναζητείται προβλέπει την επιλογή τοποθεσίας και τον τρόπο εισόδου. Τα τελευταία χρόνια, τα χαρακτηριστικά που σχετίζονται με τις χώρες καταγωγής των επιχειρήσεων αναδυόμενων αγορών έχουν προσελκύσει αυξανόμενη προσοχή μεταξύ των μελετητών (Kedia *et al*., 2012). Εδώ, η έρευνα για τα ΕΜΝΕ γνωρίζει μια ιδιαίτερα ισχυρή άνοδο (Cui & Jiang, 2012).

Αρκετά εστιασμένα τεύχη περιοδικών και συνοπτικές εργασίες έχουν τώρα αρχίσει να συζητούν τα χαρακτηριστικά των διαδικασιών διεθνοποίησης των πολυεθνικών επιχειρήσεων αναδυόμενων αγορών, ρίχνοντας περισσότερο φως στο θέμα (Gray *et al*., 2014). Η αναλογία

των αναπτυσσόμενων χωρών προς τις ανεπτυγμένες καθώς και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες έχει αυξηθεί σημαντικά από το 2000 (UNCTAD, 2015).

Οι εξωτερικές επενδύσεις από ΕΜΝΕ με έδρα την αναπτυσσόμενη Ασία αυξάνεται κάθε χρόνο τα τελευταία 10 χρόνια. Αυτή η ανάπτυξη ήταν ευρέως διαδεδομένη, περιλαμβάνοντας όλες τις μεγάλες ασιατικές οικονομίες, γεγονός που έκανε την αναπτυσσόμενη Ασία τη μεγαλύτερη περιοχή εξωτερικού επενδυτή στον κόσμο. Οι πολυεθνικές επιχειρήσεις αναδυόμενων αγορών

έχουν αναλάβει διεθνή επέκταση μέσω επενδύσεων σε πράσινο πεδίο καθώς και διασυνοριακών εξαγορών.

Πίνακας 1: Οι χώρες/περιοχές πρωτοβάθμιας καταγωγής και υποδοχής μελετήθηκαν στην έρευνα ΑΞΕ.

Τάξη	Χώρες/περιοχές προέλευσης	Τάξη	Χώρες/περιοχές υποδοχής
1	**Κίνα**	**1**	**ΗΠΑ**
2	**ΗΠΑ**	**2**	**Αναπτυσσόμενες χώρες**
3	**Ιαπωνία**	**3**	**Ηνωμένο Βασίλειο**
4	**Ρουμανία**	**4**	**Γερμανία**
5	**Νιγηρία**	**5**	**Κεντρικής & Ανατολικής Ευρώπης**
6	**Ινδία**	**6**	**Κίνα**
7	**Ισπανία**	**7**	**Καναδάς**
8	**Τουρκία**	**8**	**Παγκόσμια**
9	**Νότια Αφρική**	**9**	**Αυστραλία**
10	**Σιγκαπούρη**	**10**	**Σιγκαπούρη**

Πηγή: (Paula and Feliciano-Cesterob, 2021).

Η Κίνα και οι ΗΠΑ είναι οι χώρες υποδοχής ΑΞΕ με βάση με τις περισσότερες έρευνες, με την πρώτη να καταγράφει τις υψηλότερες εισροές ΑΞΕ για το 2013 καθώς και το 2014. Επίσης, οι ΗΠΑ είναι η πιο συχνά χώρα υποδοχής, ακολουθούμενες από όλες τις αναπτυσσόμενες χώρες ως ομάδα, όπως π.χ. όπως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γερμανία και οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Στον παραπάνω πίνακα κατατάσσονται οι χώρες καταγωγής και

υποδοχής στις οποίες πραγματοποιήθηκαν πιο συχνά έρευνες σε μελέτες ΑΞΕ (Paula & Feliciano-Cesterob, 2021).

Με την ολοκλήρωση των διεθνών κεφαλαιαγορών, οι παγκόσμιες ροές ΑΞΕ αυξήθηκαν έντονα τη δεκαετία του 1990 με ρυθμούς πολύ υψηλότερους από εκείνους της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης και του εμπορίου. Οι καταγεγραμμένες παγκόσμιες εισροές αυξήθηκαν κατά μέσο όρο κατά 13% ετησίως κατά την περίοδο 1990-97. Με κινητήρια δύναμη τις μεγάλες διασυνοριακές συγχωνεύσεις και εξαγορές (Σ&Ε), οι εισροές αυτές αυξήθηκαν κατά μέσο όρο σχεδόν κατά 50% ετησίως κατά την περίοδο 1998-2000, φθάνοντας στο ρεκόρ των 1,5 τρισεκατομμυρίων δολαρίων το 2000 όπως διακρίνονται στο ακόλουθο πίνακα.

Πίνακας 2: Περιφερειακή κατανομή των εισροών ΑΞΕ(δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ)

	1990–94 (Average)	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Total	197.7	327.9	372.9	461.4	690.4	1076.6	1489.8	729.2
Industrial countries	137.7	205.5	226.4	272.3	486.5	844.8	1241.5	513.8
Developing countries[1]	59.9	122.4	146.5	189.1	203.9	231.8	248.3	215.4
Africa	2.7	5.0	5.3	9.8	7.5	9.7	7.5	17.7
Asia, of which	33.5	66.3	74.4	82.8	87.0	99.9	128.2	91.4
China	16.1	35.8	40.2	44.2	43.8	38.8	38.4	44.2
Hong Kong SAR	...	...	...	...	14.8	24.6	61.9[2]	22.8
Europe	4.4	17.4	16.7	22.3	26.6	29.3	30.1	31.2
Middle East	3.6	3.2	5.8	8.0	9.3	4.9	6.5	5.7
Western Hemisphere, of which	15.7	30.5	44.4	66.2	73.5	88.0	76.0	69.5
Argentina	3.0	5.6	6.9	9.2	7.3	24.0	11.7	3.2
Brazil	1.7	4.9	11.2	19.7	31.9	28.6	32.8	22.6
Mexico	5.4	9.5	9.2	12.8	11.9	12.5	14.2	24.7

Πηγή: IMF, 2004

Οι εισροές μειώθηκαν σε 729 δισεκατομμύρια δολάρια το 2001, κυρίως ως αποτέλεσμα της απότομης πτώσης των διασυνοριακών συγχωνεύσεων και εξαγορών μεταξύ των βιομηχανικών χωρών, η οποία συνέπεσε με τη διόρθωση των παγκόσμιων αγορών μετοχών. Παγκοσμίως, η αξία των διασυνοριακών συγχωνεύσεων και εξαγορών μειώθηκε από το ρεκόρ των 1,1 τρισεκατομμυρίων δολαρίων το 2000 σε περίπου 600 δισεκατομμύρια δολάρια το 2001. Οι βιομηχανικές χώρες κυριαρχούσαν επί μακρόν στις εισροές και εκροές ΑΞΕ και

αντιπροσωπεύουν το 94% των εκροών και πάνω από το 70% των εισροών το 2001, όπως διακρίνεται στο ακόλουθο διάγραμμα (Alfaro, 2003).

Διάγραμμα No.1: Άμεσες επενδύσεις Κεφαλαιακές ροές(δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ)

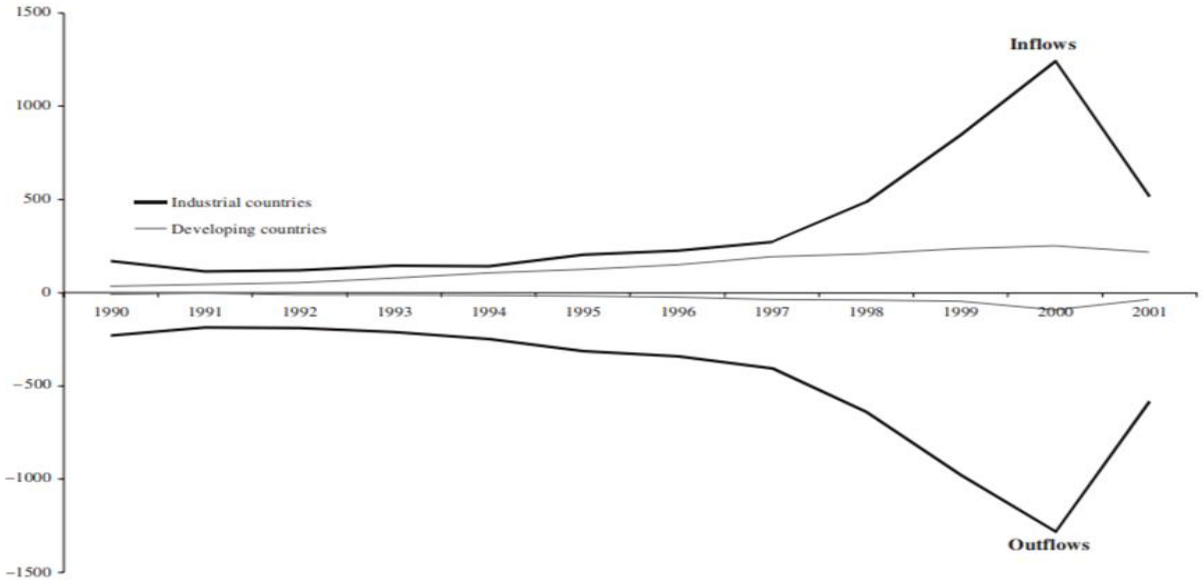

Πηγή: Source: IMF, Balance of Payments Statistics Yearbook, various issue (2003)

Οι εισροές ΑΞΕ προς τις αναπτυσσόμενες χώρες αυξήθηκαν κατά μέσο όρο κατά 23% ετησίως κατά την περίοδο 1990-2000. Το 2001, οι εισροές αυτές μειώθηκαν κατά 13% σε 215 δισεκατομμύρια δολάρια, αντανακλώντας σε μεγάλο βαθμό τις μειωμένες εισροές προς την Ειδική Διοικητική Περιοχή (ΕΔΠ) του Χονγκ Κονγκ, τη Βραζιλία και την Αργεντινή. Εξαιρουμένων αυτών των τριών οικονομιών, οι εισροές ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες αυξήθηκαν κατά περίπου 18% το 2001. Κατά την περίοδο 1998-2001, οι εισροές ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες ήταν κατά μέσο όρο 225 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως. Κατά την ίδια περίοδο, οι εισροές επενδύσεων χαρτοφυλακίου και άλλων επενδύσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες ήταν πολύ χαμηλότερες και συνολικά ανήλθαν κατά μέσο όρο σε 22 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως (Bayraktar, 2013).

Κατά την περίοδο 1998-2001, από τα 900 δισεκατομμύρια δολάρια των εισροών ΑΞΕ στις αναπτυσσόμενες χώρες, τα 407 δισεκατομμύρια δολάρια αντιστοιχούσαν στην Ασία, ακολουθούμενη από το Δυτικό Ημισφαίριο (307 δισεκατομμύρια δολάρια). Οι διασυνοριακές

συγχωνεύσεις και εξαγορές συνέβαλαν σημαντικά σε αυτές τις εισροές, αντανακλώντας την ιδιωτικοποίηση κρατικών περιουσιακών στοιχείων, ιδίως στη Λατινική Αμερική, και την αγορά προβληματικών τραπεζικών και εταιρικών περιουσιακών στοιχείων σε αρκετές ασιατικές οικονομίες στον απόηχο της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 1997. Εντός της Ασίας, οι δύο μεγαλύτεροι αποδέκτες εισροών ΑΞΕ κατά την τετραετία αυτή ήταν η Κίνα (165 δισ. δολάρια) και το Χονγκ Κονγκ (124 δισ. δολάρια). Στις επενδυτικές εισροές στο δυτικό ημισφαίριο κυριάρχησαν η Βραζιλία (116 δισ. δολάρια) και το Μεξικό (63 δισ. δολάρια) (Bayraktar, 2013).

Ενώ οι ροές ΑΞΕ περιλαμβάνουν κυρίως μετοχικό κεφάλαιο, κατά την περίοδο 1998- 1999 καταγράφηκαν σωρευτικές εισροές ΑΞΕ ύψους 1 τρισεκατομμυρίου δολαρίων με τη μορφή ενδοεταιρικού χρέους όπως για παράδειγμα εμπορικές πιστώσεις, δάνεια, προκαταβολές. Κατά την ίδια περίοδο, οι σωρευτικές εισροές ιδίων κεφαλαίων ΑΞΕ που περιλαμβάνουν μετοχικό κεφάλαιο και επανεπενδυμένα κέρδη που προσέγγισαν τα 3 τρισεκατομμύρια δολάρια (Patterson *et. al*., 2004).

Η λογιστική αξία του εκτιμώμενου παγκόσμιου αποθέματος εισερχόμενων ΑΞΕ ανήλθε σε 6,8 τρισεκατομμύρια δολάρια στο τέλος του 2001. Τέσσερις χώρες, οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Γερμανία, ήταν οι μεγαλύτεροι αποδέκτες εισερχόμενων ΑΞΕ. Περίπου το ένα τρίτο του παγκόσμιου αποθέματος εισερχόμενων ΑΞΕ αντιπροσώπευε επενδύσεις σε αναπτυσσόμενες οικονομίες, με πέντε οικονομίες, την Κίνα, την Αργεντινή, τη Βραζιλία, την ΕΔΠ Χονγκ Κονγκ και το Μεξικό να αντιπροσωπεύουν περισσότερο από το ήμισυ του αποθέματος εισερχόμενων ΑΞΕ των αναπτυσσόμενων οικονομιών.

Το εκτιμώμενο παγκόσμιο απόθεμα εξερχόμενων ΑΞΕ αποτιμώμενο σε λογιστική αξία ανήλθε σε 6,6 τρισεκατομμύρια δολάρια στο τέλος του 2001. Οι μεγαλύτερες χώρες επενδύσεων ήταν οι Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Γαλλία και η Γερμανία, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το ήμισυ του παγκόσμιου αποθέματος ΑΞΕ. Μόνο το 12% (800

δισεκατομμύρια δολάρια) του παγκόσμιου αποθέματος ΑΞΕ προς το εξωτερικό αντιπροσώπευε επενδύσεις ΑΞΕ από αναπτυσσόμενες οικονομίες.

1.3 Τύποι - Μορφές των ΑΞΕ

Οι ερευνητές διακρίνουν διαφορετικούς τύπους ΑΞΕ, με τις κυριότερες ταξινομήσεις είναι οι εξής (Jensen, 2008):

1) Επενδύσεις πράσινου πεδίου: Οι επενδύσεις πρασίνου πεδίου, πραγματοποιούνται όταν οι ξένες εταιρείες επεκτείνουν το μεγαλύτερο μέρος των επενδύσεων ή δημιουργούν νέες παραγωγικές δυνατότητες στη χώρα υποδοχής. Οι επενδύσεις πρασίνου πεδίου είναι μια πιο ευπρόσδεκτη ξένη επένδυση για τις χώρες υποδοχής, ιδίως όταν ο κύριος στόχος είναι η μείωση της υψηλής ανεργίας. Οι επενδύσεις πρασίνου πεδίου αποτελούν τον πρωταρχικό στόχο των προσπαθειών προώθησης ενός κράτους υποδοχής, διότι δημιουργούν νέα παραγωγική ικανότητα, θέσεις εργασίας, μεταφέρουν τεχνολογία και τεχνογνωσία και μπορούν να οδηγήσουν σε διασυνδέσεις με την παγκόσμια αγορά. Όσον αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο, οι ΑΞΕ πράσινου πεδίου δημιουργούν συνήθως νέες θέσεις εργασίας και αυξάνουν την παραγωγικότητα. Αν και οι επενδύσεις πράσινου πεδίου είναι ευπρόσδεκτες στη χώρα υποδοχής, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό μπορεί να εκτοπίσει τις τοπικές εταιρείες και ορισμένους συγκεκριμένους κλάδους (ιδίως αυτούς που εξαρτώνται από την τεχνολογία). Ενώ τα κέρδη των τοπικών εταιρειών επιστρέφουν στην εγχώρια αγορά, αυτό δεν συμβαίνει πάντα με τις ξένες εταιρείες που πραγματοποιούν επενδύσεις πράσινου πεδίου.

2) Συγχωνεύσεις και εξαγορές (Σ&Ε): Συγχωνεύσεις και εξαγορές πραγματοποιούνται συνήθως όταν πραγματοποιείται μεταβίβαση υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων από τοπικές επιχειρήσεις σε ξένες επιχειρήσεις. Με άλλα λόγια, τα περιουσιακά στοιχεία και η λειτουργία επιχειρήσεων από διαφορετικές χώρες συνδυάζονται για τη δημιουργία μιας νέας νομικής οντότητας. Θεωρείται ότι σε χώρες με χαμηλότερα επίπεδα ανάπτυξης υπάρχουν λιγότερες ευκαιρίες για συμπεριφορές συγχωνεύσεων και εξαγορών που υπάρχουν. Σύμφωνα με την Ετήσια Μελέτη του IPAK (2012) για την αντίληψη των ΑΞΕ, σε σύγκριση με τις επενδύσεις "πράσινου πεδίου" "οι συγχωνεύσεις και εξαγορές δεν παρέχουν μακροπρόθεσμα οφέλη στην τοπική οικονομία, διότι στις περισσότερες συμφωνίες οι ιδιοκτήτες της τοπικής επιχείρησης πληρώνονται με μετοχές από την εξαγοράζουσα επιχείρηση, πράγμα που σημαίνει ότι τα χρήματα από την πώληση δεν θα μπορούσαν ποτέ να φτάσουν στην τοπική οικονομία".

Το σημαντικότερο όφελος από αυτό το είδος ΑΞΕ είναι η αυξημένη παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού, αλλά δεν μπορούν να αποδειχθούν πολλά από την άποψη της αύξησης της απασχόλησης. Οι εμπειρικές μελέτες σε αυτή τη γραμμή είναι ασαφείς και αντιφατικές.

3) Κοινοπραξίες: Στις κοινοπραξίες μπορεί να συμμετέχει μια τοπική εταιρεία, μια κυβέρνηση ή μια ξένη εταιρεία που δραστηριοποιείται στη χώρα υποδοχής. Διασυνοριακή κοινοπραξία είναι αυτή στην οποία συμμετέχουν οικονομικές οντότητες από τουλάχιστον δύο χώρες. Μια θετική διάχυση όσον αφορά το ανθρώπινο κεφάλαιο είναι η τεχνική διάχυση, ιδίως όταν υπάρχει συνδυασμός ξένης και τοπικής εταιρείας. Σύμφωνα με τους Dunning και Lundan (2008), ένας από τους κύριους παράγοντες "που επηρεάζουν τη βιωσιμότητα και την επιτυχία των διασυνοριακών κοινοπραξιών αφορά την επιλογή του εταίρου και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των εταίρων".

Αντί για το κέρδος, υπάρχουν διαφορετικοί παράγοντες και κίνητρα πίσω από τις κοινοπραξίες. Σύμφωνα με το μοντέλο του Casson (2000), ο σχηματισμός κοινών επιχειρήσεων έχει εννέα παράγοντες όπως: οικονομίες κλίμακας, μέγεθος αγοράς, οικονομίες πεδίου εφαρμογής, τεχνολογική αβεβαιότητα, τεχνολογική αλλαγή, πολιτισμικές διαφορές, επιτόκια, προστασία της αυτονομίας και έλλειψη δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας. Η σημασία της ανάπτυξης του ανθρώπινου κεφαλαίου στις κοινές επιχειρήσεις διαφέρει στις αναπτυγμένες χώρες σε σύγκριση με τις χώρες μετάβασης και τις μη αναπτυσσόμενες χώρες (Zeqiri, Bajram, 2016).

1.4 Τα Κίνητρα και η Συνεισφορά των ΑΞΕ

Για να εξηγήσουμε τα κίνητρα των άμεσων ξένων επενδύσεων σκοπεύουμε να παρουσιάσουμε το μοντέλο του Dunning (εκλεκτικό παράδειγμα). Η θεωρία του "εκλεκτικού" είναι η πιο εκτεταμένη προσέγγιση των ΑΞΕ, ιδίως η θεωρία της εσωτερίκευσης, που πραγματοποιήθηκε και υλοποιήθηκε σταδιακά σε περισσότερα από 50 χρόνια μελετών και εργασιών από τον Dunning. Η θεωρία επικεντρώνεται στο εκλεκτικό παράδειγμα, δηλαδή μια νέα έννοια που είναι ένα μείγμα προηγούμενων εννοιών, μια αποσπασματική σκέψη χωρίς πρωτότυπες ιδέες που παίρνουν μόνο σημαντικές ιδέες από διαφορετικές θεωρίες ή προσεγγίσεις συνθέτοντάς τες. Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία οι ΑΞΕ διακρίνονται από τρία πλεονεκτήματα: α) πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας, β) πλεονεκτήματα τοποθεσίας, γ) πλεονεκτήματα εσωτερικοποίησης. Σε αυτή τη βάση, σταδιακά προέκυψε τυπολογία των πολυεθνικών

εταιρειών (πολυεθνικές εταιρείες), με τα αντίστοιχα τέσσερα κύρια κίνητρα των πολυεθνικών εταιρειών διεθνοποίηση μέσω ΑΞΕ:

(1) **Αναζήτηση πόρων** - οι επενδύσεις πραγματοποιούνται προκειμένου να αποκτηθούν πόροι υψηλής ποιότητας σε χαμηλότερο κόστος από ό,τι στη χώρα. Σε γενικές γραμμές, οι σχετικοί πόροι είναι : φυσικοί πόροι, ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό ή μέσης ειδίκευσης, φθηνότερο ή εξειδικευμένο.

(2) **Επιδίωξη αγοράς** - Οι επενδυτές αυτοί στοχεύουν στην επίτευξη τοπικών ή περιφερειακών αγορών. Συνήθως οι επενδύσεις αυτές αφορούν την παραγωγή καταναλωτικών αγαθών και βιομηχανικών προϊόντων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πάροχοι μπορεί να ενδιαφέρονται μετά από εταιρείες-πελάτες, για παράδειγμα στην αυτοκινητοβιομηχανία. Οι επενδυτές που αναζητούν αγορές χρησιμοποιούν συχνά αυτό το μέτρο για να ξεπεράσουν τους εμπορικούς φραγμούς, επομένως, η επιτυχία στην προσέλκυση τέτοιων επενδυτών είναι ζωτικής σημασίας και συνδέεται με την ύπαρξη φιλελεύθερων εμπορικών καθεστώτων. Μπορεί να ειπωθεί ότι οι ΑΞΕ αυτής της κατηγορίας υποκινούνται από το μέγεθος της αγοράς, την πρόβλεψη ανάπτυξης της αγοράς, το μερίδιο αγοράς της εταιρείας ή τον ανταγωνισμό.

(3) **Επιδίωξη αποδοτικότητας** - Αυτό το κίνητρο για επενδύσεις εντοπίζεται συχνά σε ένα στάδιο ωριμότητας των δραστηριοτήτων ενός ξένου επενδυτή που αρχικά επενδύει για φυσικούς πόρους ή νέες αγορές και στη συνέχεια εδραιώνει την επιχείρησή του μέσω επενδύσεων που αποσκοπούν στην αύξηση της αποδοτικότητας. Τέτοιες επενδύσεις πραγματοποιούνται σε περιπτώσεις όπου ο επενδυτής έχει μακροπρόθεσμα σχέδια ή απεριόριστα, εάν η πρόσβαση στις περιφερειακές αγορές είναι ελεύθερη και οι αγορές αυτές είναι καλά ανεπτυγμένες. Ως εκ τούτου, αυτό το είδος επενδύσεων συναντάται κυρίως στη Βόρεια Αμερική (χώρος NAFTA) ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

(4) **Αναζήτηση στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων** - η κύρια πηγή της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων είναι το γεγονός ότι οι πολυεθνικές επιχειρήσεις επιδιώκουν μια παγκόσμια ή περιφερειακή στρατηγική ολοκλήρωσης και να εξασφαλίσουν ανταγωνιστική ισχύ σε ένα άγνωστο περιβάλλον. Αυτές οι επενδύσεις μπορούν να βρεθούν όταν οι εταιρείες αποφασίζουν να αγοράσουν ορισμένα περιουσιακά στοιχεία ή να συνάψουν συμμαχίες προκειμένου να προωθήσουν μακροπρόθεσμα στρατηγικά συμφέροντα. Για

παράδειγμα, μια πολυεθνική επιχείρηση μπορεί να αγοράσει μια τοπική εταιρεία (συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στην ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων) για να εδραιώσει την παρουσία της σε μια αγορά-στόχο. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις που πραγματοποιούνται για τον σκοπό αυτό συναντώνται κυρίως στις ανεπτυγμένες χώρες. Να σημειωθεί ότι οι ΑΞΕ δεν πραγματοποιούνται με βάση μία μόνο κατηγορία κινήτρων, τις περισσότερες φορές συναντώνται ως συνδυασμοί.

Τα οικονομικά κίνητρα προσανατολισμού στις ΑΞΕ βασίζονται σε προσδοκίες σχετικά με την απόκτηση οφελών όπως (Bonciu, 2007):

α) Δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, αλλά δεν πρέπει επίσης να παραμελείται η διατήρηση της υφιστάμενης απασχόλησης, καθώς το ποσοστό απασχόλησης είναι ένας εύκολα παρακολουθούμενος δείκτης σε περίπτωση απουσίας ξένων επενδύσεων και βρίσκεται στο επίκεντρο της προσοχής των κυβερνήσεων των δικαιούχων χωρών ή των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

β) Αύξηση του ποσού του κεφαλαίου που επενδύεται στην οικονομία. Σε πολλές περιπτώσεις, οι τοπικές κεφαλαιαγορές δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να καλύψουν τις κεφαλαιακές ανάγκες που προκύπτουν από μεγάλα έργα. Επιπλέον, η πρόσβαση σε συνάλλαγμα που απαιτείται για την αγορά εξοπλισμού και τεχνολογίας δεν είναι πάντα διαθέσιμη. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις επιλύουν αυτά τα προβλήματα επειδή αποτελούν άμεση πηγή ξένων κεφαλαίων.

γ) Αύξηση των εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αντιπροσωπεύουν νέους συνεισφέροντες στην οικονομία. Ακόμη και αν οι επενδυτές επωφελούνται από ορισμένα φορολογικά κίνητρα, τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού αυξάνονται λόγω των αυξημένων εσόδων από τους φόρους μισθοδοσίας (ως αποτέλεσμα της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας ή των υψηλότερων μισθών όταν ο αριθμός των θέσεων εργασίας διατηρήθηκε αμετάβλητος). Ωστόσο, στην περίπτωση των άμεσων ξένων επενδύσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό, η δραστηριότητά τους οδηγεί σε αύξηση των εισροών συναλλάγματος στη δικαιούχο χώρα.

δ) Πρόσβαση στη σύγχρονη διαχείριση. Η εισροή τεχνολογίας μπορεί να έχει τονωτικές επιδράσεις για την οικονομία με την προώθηση της τοπικής καινοτομίας και τη διάδοση των

σύγχρονων τεχνολογιών και σε άλλες επιχειρήσεις εκτός από εκείνη στην οποία έγινε η αρχική επένδυση.

ε) Πρόσβαση στη σύγχρονη διοίκηση. Οι ξένοι επενδυτές φέρνουν σύγχρονες πρακτικές διαχείρισης τις οποίες μοιράζονται με το τοπικό προσωπικό.

στ) Τόνωση των εγχώριων επενδύσεων. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση των εγχώριων επενδύσεων, καθώς οι εθνικές εταιρείες μπορεί να γίνουν προμηθευτές των ξένων επενδυτών, να αποκτήσουν πρόσβαση στις υποδομές διανομής τους ή απλώς να ενθαρρυνθούν να επενδύσουν προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό που προκύπτει από τις ξένες επενδύσεις.

ζ) Πρόσβαση στις αγορές και αύξηση των εξαγωγών. Οι ξένοι επενδυτές δεν φέρνουν μόνο επενδύσεις, αλλά και πρόσβαση σε κανάλια διανομής και τεχνογνωσία στις πωλήσεις στην παγκόσμια αγορά.

η) Βελτίωση των προσόντων του εργατικού δυναμικού. Οι ξένοι επενδυτές αναπτύσσουν δραστηριότητες οι οποίες συνήθως απαιτούν εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης. Ως εκ τούτου, ενδιαφέρονται για την αύξηση του επιπέδου κατάρτισης του εργατικού δυναμικού. Καθώς οι εργαζόμενοι αυτών των επιχειρήσεων μετακινούνται σε άλλους τομείς ή ξεκινούν τη δική τους επιχείρηση, παρατηρείται διάχυση της αποκτηθείσας γνώσης σε ολόκληρη την οικονομία της δικαιούχου χώρας.

1) Υποστήριξη των ιδιωτικοποιήσεων και της αναδιάρθρωσης. Ορισμένοι τύποι ιδιωτικοποιήσεων απαιτούν μεγάλα κεφάλαια και την ικανότητα εκτέλεσης πολύπλοκων οικονομικών αναλύσεων. Οι ξένοι επενδυτές μπορούν να βοηθήσουν στο θέμα αυτό, όχι μόνο με την ικανότητά τους να συγκεντρώσουν μεγάλα χρηματικά ποσά για την αγορά μιας επιχείρησης, αλλά και με την ικανότητά τους να κάνουν περαιτέρω επενδύσεις και να φέρουν γρήγορα αποτελεσματικότητα στην ιδιωτικοποιημένη εταιρεία. Ωστόσο, εκτός από τις θετικές επιδράσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, η συμμετοχή ξένων επενδυτών στις ιδιωτικοποιήσεις

μπορεί επίσης να οδηγήσει σε σημαντική μείωση του αριθμού των θέσεων εργασίας στις ιδιωτικοποιημένες εταιρείες.

2) Βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ανταγωνιστικότητας των τοπικών εταιρειών. Οι εταιρείες που ανήκουν σε ξένους επενδυτές θα μπορούσαν να φέρουν ευκαιρίες στην τοπική αγορά. Οι τοπικές εταιρείες μπορεί να γίνουν προμηθευτές αυτών των ξένων εταιρειών, να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες και να διαφοροποιήσουν την παραγωγή τους ή να υποκινηθούν από έναν ανταγωνιστή υψηλής ποιότητας. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι τοπικές επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι σε θέση να αυξήσουν την ποιότητα των προϊόντων και της διαχείρισης με μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες θετικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα. Είναι σημαντικό να υπενθυμίσουμε ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις δεν οδηγούν αυτομάτως στις ευεργετικές επιπτώσεις που αναφέρονται παραπάνω. Ορισμένες άμεσες επενδύσεις παρήγαγαν τέτοιες επιπτώσεις, αλλά άλλες ήταν βραχυπρόθεσμες επενδύσεις, όπως οι επενδύσεις που επωφελούνται από χορηγούμενες διευκολύνσεις. Επομένως, ακόμη και αν η προώθηση των άμεσων ξένων επενδύσεων θεωρείται ως εργαλείο για την επίτευξη οποιουδήποτε από τους σκοπούς που αναφέρονται ανωτέρω, οι χορηγούμενες διευκολύνσεις πρέπει να προσαρμόζονται στους επιδιωκόμενους στόχους. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να αναγνωριστεί ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι όπως κάθε άλλη οικονομική συναλλαγή που πραγματοποιείται με σκοπό το κέρδος. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να διασφαλίζεται ότι τα μέρη αποκομίζουν ένα εύλογο κέρδος από την επιχείρησή τους (Sabru & Gavrea, 2014).

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία που αναπτύχθηκαν, θα λέγαμε πως η παρούσα εργασία, προσπαθεί να εξετάσει την πορεία των ΑΞΕ στον χρόνο και να την ερμηνεύσει, χρησιμοποιώντας το παράδειγμα της Ελλάδος και της Ιρλανδίας ως τις χώρες με τις ΑΞΕ προς σύγκριση. Στο πλαίσιο αυτό, η χώρα της Ιρλανδίας επιλέγεται για το λόγο πως αποτελεί μια χώρα πρότυπο για την διενέργεια των ΑΞΕ αφού είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο αριθμός των επενδύσεων αυτών που έχει διενεργηθεί τα τελευταία χρόνια, λόγω των κινήτρων που προσφέρονται και των ευνοϊκών οικονομικών στοιχείων και του περιβάλλοντος εργασίας. Αντίστοιχα, η Ελλάδα επιλέγεται ως χώρα σύγκρισης, αφού διαθέτει σε σύγκριση με την Ιρλανδία, μικρότερο αριθμό άμεσων ξένων επενδύσεων λόγω μη παροχής οικονομικών και φορολογικών κινήτρων αλλά και της ιδιαίτερα επιβαρυντική γραφειοκρατικής διαδικασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΞΕ

2.1 Η Σημασία των ΑΞΕ στην Σύγχρονη Οικονομία

Οι σημαντικότεροι λόγοι που οδηγούν μια επιχείρηση στην ίδρυση ή δημιουργία θυγατρικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό είναι οι ακόλουθοι (Alfaro, *et al.,* 2010):

1. Η μείωση του κόστους λειτουργίας: Κάθε επιχείρηση επιδιώκει να επενδύσει σε χώρες με το ελάχιστο δυνατό κόστος παραγωγής. Εκτός από αυτό, μια επιχείρηση υπάρχει η πιθανότητα να επενδύσει σε μια χώρα λόγω της άμεσης πρόσβασης που ενδεχομένως έχει σε παραγωγικούς συντελεστές, τους οποίους μέχρι πρότινος εισήγαγε από προμηθευτές ξένων χωρών. Με αυτόν τον τρόπο θα έχει τη δυνατότητα να μειώσει το λειτουργικό της κόστος.

2. Η επιβίωση και ανάκαμψη από τον ανταγωνισμό: Δεδομένου ότι υφίσταται έντονος ανταγωνισμός σε εγχώριο επίπεδο, πολλές επιχειρήσεις αποφασίζουν να επενδύσουν σε χώρες του εξωτερικού, όπου ο κίνδυνος είναι σχετικά μικρότερος. Έτσι, οι επιχειρήσεις θα έχουν τη δυνατότητα να προχωρήσουν σε μεγαλύτερο αριθμό πωλήσεων με αποτέλεσμα τα κέρδη τους να αυξηθούν σε σημαντικό βαθμό. Πιο συγκεκριμένα, τα Βαλκάνια αποτελούν δείγμα χωρών για επένδυση, όπου ο ανταγωνισμός είναι ελάχιστος.

3. Η στρατηγική ανάπτυξης που ενδιαφέρει μια επιχείρηση: Όταν μια επιχείρηση είναι εδραιωμένη σε έναν κλάδο για μεγάλο χρονικό διάστημα, είναι πιθανό να εκδηλώσει ενδιαφέρον για περαιτέρω ανάπτυξη. Σε περίπτωση που η εγχώρια αγορά που ασκεί την επιχειρηματική της δραστηριότητα είναι κορεσμένη ή δεν υπάρχουν περιθώρια ανάπτυξης, τότε η επιχείρηση θα προσανατολιστεί προς νέες αγορές, στις οποίες υπάρχει μεγάλη ζήτηση, με στόχο την πραγματοποίηση μεγαλύτερου μεριδίου αγοράς.

4. Μια επιχείρηση μπορεί να αναλάβει μια επένδυση σε αγορά ξένης χώρας, στην οποία καμία επιχείρηση ξένης χώρας του ιδίου κλάδου έχει επιδιώξει να υλοποιήσει.

5. Η εκμετάλλευση διαφόρων προνομίων και κινήτρων στη χώρα υποδοχής: Ορισμένες κυβερνήσεις χωρών, και πιο συγκεκριμένα εκείνες των πρώην σοσιαλιστικών χωρών, δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για επένδυση, όπως: ικανοποιητικό εργασιακό περιβάλλον, φορολογικές ελαφρύνσεις και επιδοτήσεις με στόχο να αυξηθούν οι ΑΞΕ σε αυτές (Dermihan & Masca, 2008).

6. Η έλλειψη στοιχειώδους υποδομής σε μια ξένη χώρα: Υπάρχουν αρκετές επιχειρήσεις, οι οποίες επενδύουν σε χώρες στις οποίες ο κλάδος που είναι ενταγμένες και δραστηριοποιούνται δεν έχει αναπτυχθεί σε ικανοποιητικό βαθμό.

7. Η πρόσβαση σε προηγμένη και εξειδικευμένη τεχνολογία: Η τεχνολογία προσδίδει ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρηματικές μονάδες. Όσες επιχειρηματικές μονάδες είναι λιγότερο ανεπτυγμένες τεχνολογικά δύνανται, μέσω της πραγματοποίησης ΑΞΕ, να επωφεληθούν από χώρες που διαθέτουν υψηλού βαθμού τεχνολογία.

8. Η αποφυγή εμποδίων και φραγμών στις εξαγωγές: Προκειμένου να αποφευχθούν ανασταλτικοί παράγοντες και περιορισμοί που επιβάλλονται στο διεθνές εμπόριο, οι επιχειρηματικές μονάδες κατευθύνονται προς την παραγωγή αγαθών ή υπηρεσιών σε ξένες χώρες υποκαθιστώντας τις εξαγωγές.

2.2 Κρίσεις και ΑΞΕ

Το 2007, στην εποχή της οικονομικής κρίσης, οι παγκόσμιες ροές των άμεσων ξένων επενδύσεων (ΑΞΕ) ανήλθαν σε ιστορικό υψηλό περίπου 2 τρισεκατομμυρίων δολαρίων – ποσό που ισοδυναμεί με περισσότερο από το 16 τοις εκατό του παγκόσμιου ακαθάριστου σχηματισμού παγίου κεφαλαίου (GFCF) εκείνη την εποχή (Alfaro, *et al.*, 2010). Αυτό το γεγονός σηματοδότησε την κορύφωση του μια τετραετία ανοδική τάση στις ροές των ΑΞΕ διεθνώς. Μαζί με την επακόλουθη παγκόσμια *κατάρρευση* των αξιών των ακινήτων, των χρηματιστηρίων, της εμπιστοσύνης των καταναλωτών, της παραγωγής, της πρόσβασης σε πιστώσεις και του παγκόσμιου εμπορίου, οι παγκόσμιες ροές των ΑΞΕ άρχισαν επίσης να μειώνονται – κατά 16% το 2008 κι όταν η παγκόσμια παραγωγή συρρικνώθηκε το 2009 για

την πρώτη φορά μετά από εξήντα χρόνια, οι ΑΞΕ μειώθηκαν περαιτέρω κατά 40%. Το 2010 οι ΑΞΕ παρέμειναν στάσιμες λίγο πάνω από το 1 τρισεκατομμύριο δολάρια ΗΠΑ (Bayraktar, 2013).

Η μείωση των ροών των ΑΞΕ επίσης, μπορεί να αποδοθεί σε τρεις κύριους παράγοντες (UNCTAD, 2009a). Πρώτον, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση οδήγησε σε περιορισμούς ρευστότητας για τις διεθνής εταιρείες παγκοσμίως, καθώς η πρόσβαση σε πιστώσεις έγινε πιο αυστηρή και οι εταιρικοί ισολογισμοί επιδεινώθηκαν (Jensen, 2008). Ακόμα κι αν το ήθελαν, η ικανότητα των επιχειρήσεων να επενδύσουν είχε αποδυναμωθεί σημαντικά.

Δεύτερον, η παραδοσιακά ισχυρή σύνδεση μεταξύ της οικονομικής ανάπτυξης και των ροών των ΑΞΕ, σημαίνει ότι η παγκόσμια επιβράδυνση –ιδιαίτερα στον ανεπτυγμένο κόσμο– έχει μειώσει περαιτέρω την επιθυμία στις διεθνής εταιρείες για νέες επενδύσεις στο εξωτερικό. Τέλος, η κρίση πιθανότατα ενθάρρυνε μια πιο προσεκτική στάση μεταξύ των διευθυντών, με αποτέλεσμα την απομάκρυνση από έργα υψηλού κινδύνου (όπως μεγάλες υποδομές) σε ασφαλέστερα περιουσιακά στοιχεία (στην ακραία, κρατικά ομόλογα).

Η αποσύνδεση των ειδικότερων επιπτώσεων της κρίσης για τις διεθνής εταιρείες είναι δύσκολη, ανάλογα, μεταξύ άλλων, με τον τύπο και την έκταση της παραγωγής και τους οικονομικούς δεσμούς μεταξύ μητρικών εταιρειών και ξένων θυγατρικών, τα χαρακτηριστικά του κλάδου και του κλάδου, τις οικονομικές επιδόσεις του κράτους υποδοχής και της χώρας καταγωγής, τους τρόπους εισόδου στις αγορές (Jensen, 2008).

Ωστόσο, όλες οι κύριες συνιστώσες των ΑΞΕ, έχουν επηρεαστεί αρνητικά από το 2007 κι έπειτα (Bayraktar, 2013). Ακόμη και όταν οι πωλήσεις και τα κέρδη των ξένων θυγατρικών επιχειρήσεων άρχισαν να βελτιώνονται στα τέλη του 2009, οι μητρικές εταιρείες συνέχισαν να επαναπατρίζουν μεγάλα μερίδια των κερδών τους, αντί να επενδύουν σε χώρες υποδοχής (UNCTAD, 2011). Τα ενδοεταιρικά δάνεια είχαν επίσης μειωθεί, καθώς οι διεθνής εταιρείες έχουν αναδιαρθρώσει τις δραστηριότητές τους - για παράδειγμα, μεταφέροντας δραστηριότητες σε χώρες που έχουν ξεπεράσει την κρίση - και ανάγκασαν τις ξένες θυγατρικές τους να συμβάλουν στην ενίσχυση των γονικών ισολογισμών στο εσωτερικό (UNCTAD, 2009b).

Ως αποτέλεσμα, οι χώρες υποδοχής όχι μόνο αγωνίστηκαν να προσελκύσουν νέες ΑΞΕ κατά τη διάρκεια της κρίσης, αλλά και να διατηρήσουν αυτό που ήδη είχαν. Αυτό που είναι ίσως πιο ανησυχητικό, επομένως, είναι η δυσανάλογη πτώση των επενδύσεων σε μετοχές από τις αρχές του 2009. Αυτό είναι αξιοσημείωτο, καθώς οι επενδύσεις σε μετοχές αντικατοπτρίζουν τη μακροπρόθεσμη στρατηγική δέσμευση στις διεθνής εταιρείες προς τις χώρες υποδοχής τους και συνήθως δεν καθορίζονται από βραχυπρόθεσμους παράγοντες όπως η ζήτηση ρευστότητας ή τα φορολογικά κριτήρια, σε αντίθεση με τα επανεπενδυμένα κέρδη και τα ενδοεταιρικά δάνεια (Desai et al., 2003, Ramb & Weichenreider, 2005).

Ως εκ τούτου, το στάσιμο επίπεδο των επενδύσεων σε μετοχές μπορεί να σηματοδοτεί ότι η ανάκαμψη των ροών των ΑΞΕ, θα μπορούσε να διαρκέσει περισσότερο μετά από αυτήν την κρίση, μια πιθανότητα στην οποία θα επανέλθουμε αργότερα. Δεδομένου ότι η κρίση ξεκίνησε στις δυτικές χώρες και η οικονομική ανάπτυξη είναι μακράν ο πιο σημαντικός καθοριστικός παράγοντας των ΑΞΕ, δεν θα πρέπει να αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι οι ροές ΑΞΕ προς και από τις ανεπτυγμένες χώρες μειώθηκαν πιο έντονα από τις αντίστοιχες ροές προς και από τις αναδυόμενες οικονομίες (Alfaro, *et al.*, 2010).

Η ύφεση είχε ιδιαίτερα ισχυρό αντίκτυπο στις δυτικές τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, τα οποία ως εκ τούτου αναγκάστηκαν να ακυρώσουν, να αναβάλουν ή να μειώσουν την κλίμακα διασυνοριακών συγχωνεύσεων και εξαγορών (M&As) – τον πιο σημαντικό τρόπο για τις ΑΞΕ. Ως εκ τούτου, η παγκόσμια πτώση των ΑΞΕ οφείλεται κυρίως στην απότομη μείωση των διασυνοριακών συμφωνιών συγχωνεύσεων και εξαγορών εταιρειών ανεπτυγμένων χωρών από το 2007. Παρά την ελαφρά ανάκαμψη των διασυνοριακών συγχωνεύσεων και εξαγορών παγκοσμίως το 2010, συνολικά αυτές ήταν ωστόσο 67% κάτω από το επίπεδο τρία χρόνια νωρίτερα (Jensen, 2008).

Για τις αναδυόμενες οικονομίες, οι ΑΞΕ παρέμειναν σημαντικός σταθεροποιητής στα πρώτα στάδια της κρίσης. Ενώ η καθαρή πληροφορία τους Τα χαμηλά επίπεδα των επενδύσεων χαρτοφυλακίου και του τραπεζικού δανεισμού ήταν αρνητικά το 2008 (ΔΝΤ, 2009), οι εισροές ΑΞΕ αυξήθηκαν πράγματι, αν και με βραδύτερο ρυθμό από τα προηγούμενα έτη, ενώ αυξήθηκαν και οι εκροές. Όμως, καθώς η πιστωτική ύφεση και η ύφεση εξαπλώθηκαν στις

αναδυόμενες αγορές το δεύτερο εξάμηνο του 2008, τόσο οι εκροές όσο και οι εισροές ΑΞΕ άρχισαν να μειώνονται και το 2009 ήταν επομένως η χρονιά που η ύφεση των ΑΞΕ έγινε πραγματικά παγκόσμιος. Εκτός από την πτώση των συγχωνεύσεων και εξαγορών, σημειώθηκε μείωση των επενδύσεων σε πράσινο πεδίο - μια κατηγορία ΑΞΕ που είναι πιο σημαντική στις αναδυόμενες αγορές από τις ανεπτυγμένες οικονομίες - η οποία μειώθηκε κατά 15% στις αναδυόμενες οικονομίες από το 2008 έως το 2009. Το 2010, ωστόσο, οι εισροές ΑΞΕ άρχισε να αυξάνεται και πάλι, λόγω των ισχυρών επιδόσεων σε μεγάλο μέρος της Λατινικής Αμερικής και της Ασίας (Jensen, 2008).

Τι επιφυλάσσει λοιπόν το μέλλον για τις ΑΞΕ στο μέλλον και μετά την προηγούμενη δεκαετή οικονομική κρίση; Από τη μία πλευρά, αναμφίβολα υπάρχουν οικονομικοί και πολιτικοί παράγοντες που θα εξουδετερώσουν την τρέχουσα πτώση των παγκόσμιων ΑΞΕ. Πρώτον, ορισμένες μεγάλες αναδυόμενες οικονομίες έχουν ξεπεράσει την κρίση καλύτερα από τις ανεπτυγμένες χώρες και οι αναπτυσσόμενες και μεταβατικές οικονομίες αντιπροσωπεύουν πλέον περισσότερες από τις μισές παγκόσμιες εισροές ΑΞΕ – το υψηλότερο ποσοστό που έχει καταγραφεί ποτέ.

Όσον αφορά τις εκροές, οι αναπτυσσόμενες και μεταβατικές οικονομίες αντιπροσώπευαν περισσότερο από το 25 τοις εκατό των παγκόσμιων εκροών το 2009 - επίσης το υψηλότερο μερίδιο που έχει καταγραφεί - σε σύγκριση με λιγότερο από 10% μόλις δέκα χρόνια νωρίτερα. Πολλές «Νότιες» διεθνής εταιρείες επενδύουν ολοένα και περισσότερο στο εξωτερικό, και ιδιαίτερα σε άλλες αναδυόμενες αγορές (Sauvant *et al.*, 2010).

Αυτή η γεωγραφική αλλαγή στην κατανομή των παγκόσμιων ροών των ΑΞΕ, φαίνεται πιθανό να συνεχιστεί, καθώς οι θετικές προοπτικές ανάπτυξης σε χώρες όπως η Ινδία και η Κίνα αποτελούν ισχυρό κίνητρο για τις πολυεθνικές εταιρείες με τα απαραίτητα κεφάλαια για επενδύσεις, ιδίως μέσω ΑΞΕ αναζήτησης αγοράς και αποτελεσματικότητας. Δεύτερον, η πολιτική απάντηση στην κρίση ήταν μάλλον ευνοϊκή για τις διεθνής εταιρείες συνολικά. Όσον αφορά το διεθνές επενδυτικό καθεστώς, ορισμένες χώρες προχωρούν σιγά σιγά προς την επανεξισορρόπηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων μεταξύ των επενδυτών και των χωρών υποδοχής τους (Waibel *et al.*, 2010).

Αυτή η στροφή προς όφελος των χωρών υποδοχής δεν σχετίζεται άμεσα με την κρίση, αλλά μάλλον αναφέρεται ως μια απάντηση στον αυξανόμενο αριθμό και τον αντίκτυπο των διαιτησίας επενδυτών-κράτους την τελευταία δεκαετία. Επίσης, δεν πρέπει να εκληφθεί ως ένδειξη ότι το διεθνές επενδυτικό καθεστώς καταρρέει, καθώς οι συνθήκες προώθησης και προστασίας των επενδύσεων εξακολουθούν να υπογράφονται σε μεγάλους αριθμούς, είτε ως αυτόνομες συμφωνίες είτε ως μέρη προτιμησιακών εμπορικών συμφωνιών. Αν και η βιασύνη για την υπογραφή επενδυτικών συνθηκών έχει επιβραδυνθεί σε σύγκριση με πριν από μια δεκαετία –και μερικές χώρες έχουν αρχίσει ακόμη και να ακυρώνουν τις δικές τους– αυτό είναι απίθανο να έχει σημαντικό αντίκτυπο στις παγκόσμιες επενδυτικές ροές (Yackee, 2010, Poulsen, 2010).

Τα εθνικά καθεστώτα των ΑΞΕ, και όχι οι επενδυτικοί κανόνες σε διεθνές επίπεδο, αποτελούν πλέον τους κύριους μοχλούς πολιτικής των ροών αυτών. Όπου υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι η κρίση οδήγησε σε αντιδράσεις προστατευτισμού - ενώ η απαλλοτρίωση ξένων περιουσιακών στοιχείων στον τομέα των φυσικών πόρων είχε αρχίσει να γίνεται μόδα πριν από την κρίση σε μέρη της Λατινικής Αμερικής, για παράδειγμα, η πτώση των τιμών των εμπορευμάτων στην τα αρχικά στάδια της κρίσης έκαναν την απαλλοτρίωση λιγότερο ελκυστική (Lloyd's, 2009).

Ωστόσο, όσον αφορά τις λιγότερο ακραίες μορφές περιορισμού των ΑΞΕ, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται αύξηση των περιορισμών στη διασυνοριακή δραστηριότητα συγχωνεύσεων και εξαγορών, ιδιαίτερα όταν οι εταιρείες-στόχοι θεωρούνται στρατηγικοί κλάδοι ή όταν οι επενδύσεις έχουν διευκολυνθεί μέσω κρατικών ή οιονεί κυρίαρχων οντοτήτων (Sauvant, 2009). Αυτές οι τάσεις ξεκίνησαν πριν από την έναρξη της κρίσης (ΟΟΣΑ και UNCTAD, 2010) και παρόλο που ορισμένα εθνικά πακέτα διάσωσης είναι πιθανό να έχουν ιδιαίτερα δυσμενείς επιπτώσεις στις ΑΞΕ - είτε άμεσα (με το κλείσιμο στη συμμετοχή ξένων εταιρειών), είτε έμμεσα (επιτρέποντας στους κυβερνητικούς αξιωματούχους μεγαλύτερη διακριτική ευχέρεια να ευνοούν τις εθνικές επιχειρήσεις) – οι περισσότερες επενδυτικές πρωτοβουλίες που αναλήφθηκαν κατά τη διάρκεια της κρίσης στοχεύουν στη διευκόλυνση, αντί στον περιορισμό, των ΑΞΕ (UNCTAD, 2009a). Το ζήτημα του κατά πόσον οι πολιτικές για τους ζητιάνους-γείτονες αυξάνονται στο εμπορικό καθεστώς δεν έχει ακόμη επιλυθεί, αλλά η γενική τάση είναι σαφώς προς μεγαλύτερο άνοιγμα για τις διεθνής εταιρείες στις περισσότερες χώρες.

Ωστόσο, υπάρχουν επίσης λόγοι να είναι κανείς απαισιόδοξος σχετικά με τις προοπτικές για τις ΑΞΕ, τα επόμενα χρόνια. Ενώ η παγκόσμια οικονομία έχει αρχίσει να επεκτείνεται ξανά, η ανάπτυξη παραμένει υποτονική σε πολλές περιοχές, λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της (δυνητικής) παραγωγής που χάθηκε τα τελευταία χρόνια. Και, ενώ η Κίνα κινείται για άλλη μια φορά προς την ανάπτυξη που καθοδηγείται από τον ιδιωτικό τομέα, οι μεταρρυθμίσεις λιτότητας είναι πιθανό να επιβραδύνουν την ανάκαμψη σε βασικές δυτικές αγορές. Επίσης, η πίστωση εξακολουθεί να είναι περιορισμένη παρά τα χαμηλά επιτόκια, γεγονός που μειώνει την ικανότητα των επιχειρήσεων να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους στο εσωτερικό και στο εξωτερικό.

Τέλος, ο κίνδυνος συναλλαγματικών πολέμων είναι μεγάλος, καθώς οι παγκόσμιες ανισορροπίες εξακολουθούν να υφίστανται και οι εναπομένουσες ευπάθειες κρατικών και τραπεζών εντείνουν τις ανησυχίες για τη σταθερότητα του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η ίδια η κρίση ήταν μια ταπεινή εμπειρία για το επάγγελμα της οικονομίας, το οποίο σε μεγάλο βαθμό απέτυχε να προβλέψει το χρόνο και το μέγεθός του, και οι οργανισμοί (συμπεριλαμβανομένου του UNCTAD, 2010b) που αναμένουν οι ΑΞΕ να επιστρέψουν στα επίπεδα του 2008 ήδη από το επόμενο έτος, μπορεί να αποδειχθούν αδικαιολόγητα αισιόδοξος.

2.3 Προσφορά στις Εγχώριες Οικονομίες των ΑΞΕ

Η ανθεκτικότητα των άμεσων ξένων επενδύσεων κατά τη διάρκεια χρηματοπιστωτικών κρίσεων, μπορεί να οδηγήσει πολλές αναπτυσσόμενες χώρες να τις θεωρήσουν ως την εισροή ιδιωτικού κεφαλαίου από επιλογή ανάμεσα σε διαφορετικές επενδύσεις. Αν και υπάρχουν ουσιαστικά στοιχεία που αποδεικνύουν ότι τέτοιες επενδύσεις ωφελούν τις χώρες υποδοχής, θα πρέπει να αξιολογήσουν προσεκτικά και ρεαλιστικά τον πιθανό αντίκτυπό τους.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) έχουν αποδειχθεί ανθεκτικές κατά τη διάρκεια χρηματοπιστωτικών κρίσεων. Για παράδειγμα, στις χώρες της Ανατολικής Ασίας, τέτοιες επενδύσεις ήταν αξιοσημείωτα σταθερές κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης του 1997-98. Σε έντονη αντίθεση, άλλες μορφές ιδιωτικών ροών κεφαλαίων - ροές

μετοχών και χρέους χαρτοφυλακίου, και ιδιαίτερα βραχυπρόθεσμες ροές - υπέστησαν μεγάλες ανατροπές κατά την ίδια περίοδο (Dadush, Dasgupta & Ratha, 2000, Lipsey, 2001). Η ανθεκτικότητα των ΑΞΕ κατά τη διάρκεια χρηματοπιστωτικών κρίσεων, ήταν επίσης εμφανής κατά τη διάρκεια της μεξικανικής κρίσης του 1994-95 και της κρίσης χρέους της Λατινικής Αμερικής της δεκαετίας του 1980.

Αυτή η ανθεκτικότητα θα μπορούσε να οδηγήσει πολλές αναπτυσσόμενες χώρες να ευνοήσουν τις ΑΞΕ, έναντι άλλων μορφών ροών κεφαλαίων, προωθώντας μια τάση που έχει αποδειχθεί εδώ και πολλά χρόνια. Είναι δικαιολογημένη η προτίμηση για ΑΞΕ έναντι άλλων μορφών εισροών ιδιωτικών κεφαλαίων. Οι οικονομολόγοι τείνουν να ευνοούν την ελεύθερη ροή κεφαλαίων πέρα από τα εθνικά σύνορα, επειδή επιτρέπει στο κεφάλαιο να αναζητήσει το υψηλότερο ποσοστό απόδοσης.

Οι απεριόριστες ροές κεφαλαίων μπορεί επίσης να προσφέρουν πολλά άλλα πλεονεκτήματα, όπως σημειώνει ο Feldstein (2000). Πρώτον, οι διεθνείς ροές κεφαλαίων μειώνουν τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν οι κάτοχοι κεφαλαίων, επιτρέποντάς τους να διαφοροποιήσουν τον δανεισμό και τις επενδύσεις τους. Δεύτερον, η παγκόσμια ενοποίηση των κεφαλαιαγορών μπορεί να συμβάλει στη διάδοση των βέλτιστων πρακτικών στην εταιρική διακυβέρνηση, στους λογιστικούς κανόνες και στις νομικές παραδόσεις. Τρίτον, η παγκόσμια κινητικότητα του κεφαλαίου περιορίζει την ικανότητα των κυβερνήσεων να ακολουθούν κακές πολιτικές.

Εκτός από αυτά τα πλεονεκτήματα, τα οποία καταρχήν ισχύουν για όλα τα είδη εισροών ιδιωτικών κεφαλαίων, οι Feldstein (2000) και οι Razin και Sadka σημειώνουν ότι τα κέρδη στις χώρες υποδοχής από τις ΑΞΕ μπορούν να λάβουν διάφορες άλλες μορφές, ως εξής:

- Οι ΑΞΕ επιτρέπουν τη μεταφορά τεχνολογίας —ιδιαίτερα με τη μορφή νέων ποικιλιών εισροών κεφαλαίου— που δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσω χρηματοοικονομικών επενδύσεων ή εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών. Οι ΑΞΕ μπορούν επίσης να προωθήσουν τον ανταγωνισμό στην εγχώρια αγορά εισροών.
- Οι αποδέκτες ΑΞΕ συχνά αποκτούν εκπαίδευση εργαζομένων κατά τη λειτουργία των νέων επιχειρήσεων, γεγονός που συμβάλλει στην ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου

στη χώρα υποδοχής.

- Τα κέρδη που παράγονται από τις ΑΞΕ συμβάλλουν στα φορολογικά έσοδα των επιχειρήσεων στη χώρα υποδοχής.
- Φυσικά, οι χώρες συχνά επιλέγουν να παραιτηθούν από μέρος αυτών των εσόδων όταν μειώνουν τους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές σε μια προσπάθεια να προσελκύσουν ΑΞΕ από άλλες τοποθεσίες. Για παράδειγμα, η απότομη μείωση των εταιρικών φορολογικών εσόδων σε ορισμένες από τις χώρες μέλη του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) μπορεί να είναι αποτέλεσμα αυτού του ανταγωνισμού.

Οι Hausmann και Fernández-Arias (2000) προτείνουν γιατί πολλές χώρες υποδοχής, ακόμη και όταν είναι υπέρ των εισροών κεφαλαίων, βλέπουν τις διεθνείς ροές χρέους, ειδικά της βραχυπρόθεσμης ποικιλίας, ως «κακή επιρροή». Στο πλαίσιο αυτό, ο βραχυπρόθεσμος δανεισμός από το εξωτερικό, βασίζεται σε κερδοσκοπικούς λόγους που βασίζονται σε διαφορές επιτοκίων και προσδοκίες για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και όχι σε μακροπρόθεσμους λόγους. Η κίνησή του είναι συχνά το αποτέλεσμα στρεβλώσεων ηθικού κινδύνου, όπως οι σιωπηρές εγγυήσεις συναλλαγματικών ισοτιμιών ή η προθυμία των κυβερνήσεων να διασώσουν το τραπεζικό σύστημα. Είναι το πρώτο που τρέχει για τις εξόδους σε περιόδους προβλημάτων και είναι υπεύθυνο για τους κύκλους άνθησης-καύσης της δεκαετίας του 1990 (Alfaro, *et al.*, 2010).

Αντίθετα, οι ΑΞΕ θεωρούνται «καλή επιρροή» επειδή μπορεί να προσφέρει τα οφέλη που απαριθμήθηκαν προηγουμένως. Ένα πρόσθετο πλεονέκτημα είναι ότι οι ΑΞΕ πιστεύεται ότι «*οριστικοποιούνται και δεν μπορούν να φύγουν τόσο εύκολα με την πρώτη ένδειξη προβλήματος*». Σε αντίθεση με το βραχυπρόθεσμο χρέος, οι άμεσες επενδύσεις σε μια χώρα ανατιμώνται αμέσως σε περίπτωση κρίσης.

Σε σύγκριση με τα παραπάνω, μια σχετική μελέτη από τους Bosworth και Collins (1999), παρέχει στοιχεία σχετικά με την επίδραση των εισροών κεφαλαίων στις εγχώριες επενδύσεις για 58 αναπτυσσόμενες χώρες κατά την περίοδο 1978-95. Το δείγμα καλύπτει σχεδόν όλη τη Λατινική Αμερική και την Ασία, καθώς και πολλές χώρες της Αφρικής. Οι συγγραφείς διακρίνουν μεταξύ τριών είδη εισροών: ΑΞΕ, επενδύσεις χαρτοφυλακίου και άλλες

χρηματοοικονομικές ροές (κυρίως τραπεζικά δάνεια). Οι Bosworth και Collins διαπιστώνουν ότι μια αύξηση κατά ένα δολάριο στις εισροές κεφαλαίων συνδέεται με αύξηση των εγχώριων επενδύσεων κατά περίπου 50 σεντς (Bayraktar, 2013).

Αυτό το αποτέλεσμα, ωστόσο, κρύβει σημαντικές διαφορές μεταξύ των τύπων εισροών. Οι ΑΞΕ φαίνεται να επιφέρουν μια προς ένα αύξηση στις εγχώριες επενδύσεις. Δεν υπάρχει ουσιαστικά καμία διακριτή σχέση μεταξύ των εισροών χαρτοφυλακίου και των επενδύσεων (μικρή ή καθόλου επίπτωση). και ο αντίκτυπος των δανείων πέφτει μεταξύ αυτών των άλλων δύο. Αυτά τα αποτελέσματα ισχύουν τόσο για το δείγμα των 58 χωρών όσο και για ένα υποσύνολο 18 αναδυόμενων αγορών (Bayraktar, 2013). Οι Bosworth και Collins καταλήγουν στο συμπέρασμα πως *είναι αυτά τα οφέλη των χρηματοοικονομικών εισροών επαρκή για να αντισταθμίσουν τους προφανείς κινδύνους που επιτρέπουν στις αγορές να κατανέμουν ελεύθερα κεφάλαια πέρα από τα σύνορα των αναπτυσσόμενων χωρών; Η απάντηση φαίνεται να είναι ένα ισχυρό ναι για τις ΑΞΕ*.

Οι Borensztein, De Gregorio και Lee (1998) βρίσκουν ότι οι ΑΞΕ αυξάνουν την οικονομική ανάπτυξη όταν το επίπεδο εκπαίδευσης στη χώρα υποδοχής - ένα μέτρο της απορροφητικής της ικανότητας - είναι υψηλό. Η τελευταία έκθεση Global Development Finance (2001) της Παγκόσμιας Τράπεζας συνοψίζει τα ευρήματα πολλών άλλων μελετών σχετικά με τις σχέσεις μεταξύ των ροών ιδιωτικών κεφαλαίων και της ανάπτυξης, και παρέχει επίσης νέα στοιχεία για αυτές τις σχέσεις (Jensen, 2008). Παρά τα στοιχεία που παρουσιάζονται σε πρόσφατες μελέτες, άλλες εργασίες δείχνουν ότι οι αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να είναι προσεκτικές όσον αφορά την υπερβολικά άκριτη στάση απέναντι στα οφέλη των ΑΞΕ.

Οι Hausmann και Fernández-Arias (2000) επισημαίνουν τους λόγους για τους οποίους ένα υψηλό μερίδιο των ΑΞΕ στις συνολικές εισροές κεφαλαίων, μπορεί να είναι ένδειξη της αδυναμίας μιας χώρας υποδοχής παρά της ισχύος της. Ένα εντυπωσιακό χαρακτηριστικό των ροών ΑΞΕ είναι ότι το μερίδιό τους στις συνολικές εισροές είναι υψηλότερο σε πιο επικίνδυνες χώρες, με τον κίνδυνο να μετράται είτε από τις αξιολογήσεις πιστοληπτικής ικανότητας των χωρών για το δημόσιο (κρατικό) χρέος είτε με άλλους δείκτες κινδύνου χώρας.

Υπάρχουν επίσης ορισμένες ενδείξεις ότι το μερίδιό της είναι υψηλότερο σε χώρες όπου η

ποιότητα των ιδρυμάτων είναι χαμηλότερη. Τι μπορεί να εξηγήσει αυτά τα φαινομενικά παράδοξα ευρήματα; Μια εξήγηση είναι ότι οι ΑΞΕ είναι πιο πιθανό από άλλες μορφές ροών κεφαλαίων να πραγματοποιηθούν σε χώρες με ελλείπουσες ή αναποτελεσματικές αγορές. Σε τέτοιες συνθήκες, οι ξένοι επενδυτές θα προτιμούν να λειτουργούν απευθείας αντί να βασίζονται σε τοπικές χρηματοπιστωτικές αγορές, προμηθευτές ή νομικές ρυθμίσεις. Οι επιπτώσεις της πολιτικής αυτής της άποψης, σύμφωνα με τον Albuquerque (2000), είναι «ότι οι χώρες που προσπαθούν να επεκτείνουν την πρόσβασή τους στις διεθνείς κεφαλαιαγορές θα πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη αξιόπιστων μηχανισμών επιβολής αντί να προσπαθούν να αποκτήσουν περισσότερες ΑΞΕ».

Με παρόμοιο τρόπο, οι Hausmann και Fernández-Arias (2000, σελίδα 5) προτείνουν ότι «*οι χώρες πρέπει να επικεντρωθούν στη βελτίωση του περιβάλλοντος για επενδύσεις και στη λειτουργία των αγορών. Είναι πιθανό να ανταμειφθούν με ολοένα και πιο αποτελεσματικές συνολικές επενδύσεις καθώς και με περισσότερες εισροές κεφαλαίων*». Αν και είναι πολύ πιθανό οι ΑΞΕ να είναι υψηλότερες, ως ποσοστό των εισροών κεφαλαίων, όπου οι εγχώριες πολιτικές και οι θεσμοί είναι αδύναμοι, αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ως κριτική για τις ΑΞΕ καθαυτές. Πράγματι, χωρίς αυτό, οι χώρες υποδοχής θα μπορούσαν κάλλιστα να είναι πολύ φτωχότερες.

Οι ΑΞΕ δεν είναι μόνο μεταβίβαση ιδιοκτησίας από ημεδαπούς σε αλλοδαπούς κατοίκους, αλλά επίσης ένας μηχανισμός που επιτρέπει στους ξένους επενδυτές να ασκούν διαχείριση και έλεγχο στις επιχειρήσεις της χώρας υποδοχής—δηλαδή, είναι ένας μηχανισμός εταιρικής διακυβέρνησης. Η μεταβίβαση του ελέγχου μπορεί να μην ωφελεί πάντα τη χώρα υποδοχής λόγω των συνθηκών υπό τις οποίες συμβαίνει, των προβλημάτων δυσμενούς επιλογής ή της υπερβολικής μόχλευσης.

Ο Krugman (1998) σημειώνει επίσης ότι μερικές φορές η μεταφορά του ελέγχου συμβαίνει εν μέσω κρίσης και ρωτά: *Είναι κατάλληλη υπό αυτές τις συνθήκες η μεταβίβαση του ελέγχου που σχετίζεται με ξένη ιδιοκτησία; Δηλαδή, χαλαρά μιλώντας, οι ξένες εταιρείες αναλαμβάνουν τον έλεγχο των εγχώριων επιχειρήσεων επειδή έχουν ειδική αρμοδιότητα και μπορούν να τις διευθύνουν καλύτερα ή απλώς επειδή έχουν μετρητά και οι ντόπιοι όχι;».*

Ακόμη και εκτός τέτοιων καταστάσεων πώλησης, οι ΑΞΕ μπορεί να μην ωφελούν απαραίτητα

τη χώρα υποδοχής, όπως καταδεικνύεται από τους Razin, Sadka και Yuen (1999) και Razin, Sadka (προσεχώς). Μέσω των ΑΞΕ, οι ξένοι επενδυτές αποκτούν κρίσιμες εσωτερικές πληροφορίες σχετικά με την παραγωγικότητα των επιχειρήσεων που βρίσκονται υπό τον έλεγχό τους. Αυτό τους δίνει πληροφορίες πλεονέκτημα έναντι των «μη ενημερωμένων» εγχώριων αποταμιευτών, των οποίων η αγορά μετοχών σε εγχώριες επιχειρήσεις δεν συνεπάγεται έλεγχο. Εκμεταλλευόμενοι αυτές τις ανώτερες πληροφορίες, οι ξένοι άμεσοι επενδυτές θα τείνουν να διατηρούν εταιρείες υψηλής παραγωγικότητας υπό την ιδιοκτησία και τον έλεγχό τους και να πωλούν εταιρείες χαμηλής παραγωγικότητας σε ανενημέρωτους αποταμιευτές. Όπως συμβαίνει με άλλα προβλήματα δυσμενούς επιλογής αυτού του είδους, αυτή η διαδικασία μπορεί να οδηγήσει σε υπερεπενδύσεις από ξένους άμεσους επενδυτές.

Η υπερβολική μόχλευση μπορεί επίσης να περιορίσει τα οφέλη των ΑΞΕ. Συνήθως, οι εγχώριες επενδύσεις που αναλαμβάνονται από ιδρύματα ΑΞΕ χρησιμοποιούνται σε μεγάλο βαθμό λόγω του δανεισμού στην εγχώρια πιστωτική αγορά. Ως αποτέλεσμα, το κλάσμα των εγχώριων επενδύσεων που πραγματικά χρηματοδοτούνται από ξένες αποταμιεύσεις μέσω ροών ΑΞΕ μπορεί να μην είναι τόσο μεγάλο όσο φαίνεται (επειδή οι ξένοι επενδυτές μπορούν να επαναπατρίσουν κεφάλαια που έχουν δανειστεί στην εγχώρια αγορά) και το μέγεθος των κερδών από ΑΞΕ μπορεί να μειωθεί από τον εγχώριο δανεισμό που γίνεται από ξένες εταιρείες (Jensen, 2008).

Πρόσφατες μελέτες επίσης, ανέφεραν επίσης τα στοιχεία για τη σταθερότητα των ΑΞΕ υπό νέο πρίσμα. Για παράδειγμα, η ξένη θυγατρική μπορεί να δανειστεί έναντι των εξασφαλίσεών της στο εσωτερικό και στη συνέχεια να δανείσει τα χρήματα πίσω στη μητρική εταιρεία. Ομοίως, επειδή ένα σημαντικό μέρος των ΑΞΕ είναι ενδοεταιρικό χρέος, η μητρική εταιρεία μπορεί να το ανακαλέσει γρήγορα.

Υπάρχουν ορισμένες άλλες περιπτώσεις στις οποίες οι ΑΞΕ ενδέχεται να μην είναι επωφελείς για τη δικαιούχο χώρα, για παράδειγμα, όταν μια τέτοια επένδυση προσανατολίζεται στην εξυπηρέτηση των εγχώριων αγορών που προστατεύονται από υψηλούς δασμολογικούς ή μη δασμολογικούς φραγμούς. Υπό αυτές τις συνθήκες, οι ΑΞΕ ενδέχεται να ενισχύσουν τις προσπάθειες λόμπι για τη διαιώνιση της υπάρχουσας κακής κατανομής των πόρων. Θα μπορούσε επίσης να υπάρξει απώλεια του εγχώριου ανταγωνισμού που θα προκύψει από

εξαγορές από το εξωτερικό που οδηγεί σε ενοποίηση των εγχώριων παραγωγών, είτε μέσω εξαγορών είτε μέσω εταιρικών αποτυχιών (Alfaro, *et al.,* 2010).

Ως συμπέρασμα των παραπάνω, τόσο η οικονομική θεωρία όσο και τα πρόσφατα εμπειρικά στοιχεία υποδηλώνουν ότι οι ΑΞΕ έχουν ευεργετικό αντίκτυπο στις αναπτυσσόμενες χώρες υποδοχής. Αλλά πρόσφατες εργασίες επισημαίνουν επίσης ορισμένους πιθανούς κινδύνους: μπορεί να αντιστραφεί μέσω χρηματοοικονομικών συναλλαγών. μπορεί να είναι υπερβολικό λόγω δυσμενούς επιλογής και εκπτώσεων. Τα οφέλη του μπορούν να περιοριστούν από τη μόχλευση. Και ένα υψηλό μερίδιο ΑΞΕ στις συνολικές εισροές κεφαλαίων μιας χώρας μπορεί να αντικατοπτρίζει την αδυναμία των ιδρυμάτων της και όχι τη δύναμή τους.

Αν και η εμπειρική συνάφεια ορισμένων από αυτές τις πηγές κινδύνου μένει να αποδειχθεί, οι πιθανοί κίνδυνοι φαίνεται να δικαιολογούν τη λήψη μιας διαφοροποιημένης άποψης των πιθανών επιπτώσεων των ΑΞΕ. Οι συστάσεις πολιτικής για τις αναπτυσσόμενες χώρες θα πρέπει να επικεντρωθούν στη βελτίωση του επενδυτικού κλίματος για όλα τα είδη κεφαλαίων, εγχώριων και ξένων (Alfaro, *et al.,* 2010).

2.4 Χαρακτηριστικά που Προσελκύουν τις ΑΞΕ Βάσει Τύπου

Αποτελεί γεγονός πως το διεθνές εμπόριο στις μέρες μας, αναφέρεται ουσιαστικά στην ανταλλαγή αγαθών ή υπηρεσιών κατά μήκος των διεθνών συνόρων. Αυτός ο τύπος εμπορίου επιτρέπει μεγαλύτερο ανταγωνισμό και ανταγωνιστικότερη τιμολόγηση αγαθών και υπηρεσιών στην αγορά. Ο ανταγωνισμός έχει ως αποτέλεσμα πιο προσιτά προϊόντα για τον καταναλωτή. Η ανταλλαγή αγαθών επηρεάζει επίσης την οικονομία του κόσμου όπως υπαγορεύεται από την προσφορά και τη ζήτηση, καθιστώντας δυνατή τη λήψη αγαθών και υπηρεσιών, τα οποία διαφορετικά δεν θα είναι διαθέσιμα στους καταναλωτές παγκοσμίως (Krugman, Obstfeld & Melitz, 2002).

Αντίστοιχα, οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) είναι μια επένδυση με τη μορφή κυριότητας ιδιοκτησίας σε επιχείρηση σε μια χώρα από οντότητα εγκατεστημένη σε άλλη χώρα. Έτσι διακρίνεται από μια ξένη επένδυση χαρτοφυλακίου από την έννοια του άμεσου ελέγχου

(Thompson, 2000). Με τη στενή έννοια, οι άμεσες ξένες επενδύσεις αφορούν μόνο την κατασκευή νέων εγκαταστάσεων και διαρκή διαχειριστικό ενδιαφέρον (10% ή περισσότερο των μετοχών με δικαίωμα ψήφου) σε μια επιχείρηση που λειτουργεί σε μια οικονομία διαφορετική από εκείνη του επενδυτή (Feenstra & Taylor, 2012). Οι ΑΞΕ είναι το άθροισμα του μετοχικού κεφαλαίου, του μακροπρόθεσμου κεφαλαίου και του βραχυπρόθεσμου κεφαλαίου όπως φαίνεται στο ισοζύγιο πληρωμών.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις περιλαμβάνουν τη συμμετοχή στη διαχείριση, την κοινοπραξία, τη μεταφορά τεχνολογίας και εμπειρογνωμοσύνης. Το απόθεμα των άμεσων ξένων επενδύσεων είναι οι σωρευτικές άμεσες ξένες άμεσες ξένες άμεσες ξένες άμεσες επενδύσεις (άμεσες ξένες άμεσες ξένες επενδύσεις) για κάθε δεδομένη περίοδο. Οι άμεσες επενδύσεις εξαιρούν τις επενδύσεις μέσω αγοράς μετοχών (Krugman, Obstfeld, & Melitz, 2002).

Οι ΑΞΕ, ένα υποσύνολο των διεθνών κινήσεων παραγόντων, χαρακτηρίζονται από τον έλεγχο της ιδιοκτησίας μιας επιχείρησης σε μια χώρα από μια οντότητα που εδρεύει σε άλλη χώρα. Οι ξένες άμεσες επενδύσεις διακρίνονται από τις ξένες επενδύσεις χαρτοφυλακίου, μια παθητική επένδυση σε τίτλους άλλης χώρας, όπως τα δημόσια αποθέματα και τα ομόλογα, από το στοιχείο του "ελέγχου". Στα παραπάνω πλαίσια, διαμορφώνεται ο Εμπορικός Πόλεμος που αναφέρεται στη σύγκρουση μεταξύ δύο ή περισσότερων εθνών σχετικά με τα εμπορικά τιμολόγια μεταξύ τους. Αυτός ο τύπος σύγκρουσης συνήθως προκύπτει επειδή τα εμπλεκόμενα έθνη προσπαθούν να βελτιώσουν τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές για τη δική τους χώρα. Οι εμπορικοί πόλεμοι έχουν τη δυνατότητα αύξησης του κόστους ορισμένων εισαγωγών εάν τα εμπλεκόμενα κράτη αρνούνται να κάνουν συμβιβασμό (Feenstra & Taylor, 2012).

Οι τύποι ΑΞΕ αναφορικά με το στόχο της επένδυσης διαχωρίζονται σε τρείς κατηγορίες: α) τις κάθετες ΑΞΕ (vertical FDI), β) τις οριζόντιες ΑΞΕ (horizontal FDI) και γ) το συνδυασμό κάθετων και οριζόντιων ΑΞΕ (conglomerate FDI) (Caves, 1971). Οι κάθετες ΑΞΕ περιγράφουν τον κατακερματισμό της εφοδιαστικής αλυσίδας (supply chain) σε διάφορες χώρες. Η παραδοσιακή θεωρία του διεθνούς εμπορίου ερμηνεύει την εμφάνιση των κάθετων ΑΞΕ μέσα από τις διαφορές που υπάρχουν τόσο στον όγκο και στην ποιότητα των παραγωγικών συντελεστών όσο και στις τιμές των αγαθών μεταξύ των εμπορικών εταίρων.

Η ύπαρξη των δύο παραπάνω στοιχείων δημιουργεί κίνητρα για τις επιχειρήσεις για να τοποθετήσουν την παραγωγή τους σε τοποθεσίες, όπου οι εισροές είναι σχετικά φθηνότερες. Απώτερος, λοιπόν, σκοπός των κάθετων ΑΞΕ είναι η εξοικονόμηση, στην παραγωγή, συντελεστών (μέσω της πρόσβασης σε χαμηλότερου κόστους εισροές), προκειμένου να μεγιστοποιηθούν τα κέρδη σε κάθε τμήμα της γραμμής παραγωγής (Artige & Nicolini, 2006).

Σε αυτό το σημείο, αξίζει να ειπωθεί ότι υπάρχουν δύο μορφές κάθετων ΑΞΕ: α) οι προς τα πίσω κάθετες ΑΞΕ (backward vertical FDI) και β) οι προς τα εμπρός κάθετες ΑΞΕ (forward vertical FDI). Ο προς τα πίσω κατακερματισμός αφορά την ίδρυση μιας θυγατρικής εταιρείας σε μια ξένη χώρα, η οποία θα εξειδικεύεται μόνο στην παραγωγή ή κατασκευή πρώτων υλών ή ενδιάμεσων αγαθών, προκειμένου να εφοδιάζει τη μητρική εταιρεία, η οποία εδρεύει σε μια άλλη οικονομία. Έτσι λοιπόν, εάν τα κόστη παραγωγής των εισροών και ταυτόχρονα τα κόστη εργασίας είναι φθηνότερα σε κάποια ξένη χώρα, τότε οι επιχειρήσεις έχουν κίνητρα να παράγουν τα δικά τους μη-τελικά εμπορεύματα (Ghazalian & Cardwell, 2009).

Αντιθέτως, ο προς τα εμπρός κατακερματισμός αναλαμβάνεται από τις επιχειρήσεις προκειμένου να βρίσκονται περισσότερο κοντά στους καταναλωτές μέσω της απόκτησης σημείων διανομής (Moosa, 2009). Με άλλα λόγια οι προς τα εμπρός κάθετες ΑΞΕ εμφανίζονται όταν οι επιχειρήσεις αναλαμβάνουν ΑΞΕ σε δραστηριότητες χονδρικής ή λιανικής. Ο δεύτερος τύπος ΑΞΕ με βάση το στόχο της επένδυσης προσανατολίζεται στις οριζόντιες ΑΞΕ, οι οποίες περιγράφουν την αναπαραγωγή της παραγωγικής διαδικασίας ομοειδών αγαθών σε διαφορετικές χώρες (Ghazalian & Cardwell, 2009). Με άλλα λόγια, οι οριζόντιες ΑΞΕ αναλαμβάνονται με απώτερο σκοπό την οριζόντια επέκταση προκειμένου να παραχθούν ίδια ή παρόμοια είδη αγαθών στο εξωτερικό (στη χώρα υποδοχής), όπως και στη χώρα προέλευσης. Ως εκ τούτου, η διαφοροποίηση προϊόντος αποτελεί το κρίσιμο σημείο της δομής της αγοράς γι αυτόν τον τύπο ΑΞΕ.

Γενικεύοντας, οι οριζόντιες ΑΞΕ πραγματοποιούνται προκειμένου να αξιοποιηθούν πλήρως ορισμένα μονοπωλιακά ή ολιγοπωλιακά πλεονεκτήματα, όπως διπλώματα ευρεσιτεχνίας ή διαφοροποιημένα προϊόντα, ιδιαίτερα εάν η επέκταση στη χώρα προέλευσης επρόκειτο να παραβιάσει την αντί-μονοπωλιακή νομοθεσία (Moosa, 2009). Είναι γεγονός ότι οι νέες θεωρίες των ΑΞΕ τονίζουν το δυναμικό ρόλο των οριζόντιων ΑΞΕ ως ένα εναλλακτικό μέσο στο

εμπόριο αναφορικά με την πρόσβαση σε ξένες αγορές (Krugman, 1983, Markusen, 2002, Barba-Navaretti & Venables, 2004).
Ο Brainard (1993,1997) υπογραμμίζει ότι η απόφαση μιας επιχείρησης να εξυπηρετήσει ξένους καταναλωτές, παράγοντας στο εξωτερικό, είναι μια αύξουσα συνάρτηση των εμπορικών φραγμών, των μεταφορικών κοστών και της κλίμακας σε εταιρικό επίπεδο (π.χ. σε εταιρικό επίπεδο, τα υψηλότερα κόστη που υφίστανται, είναι τα σταθερά κόστη). Αντιθέτως, η απόφαση για τη διεξαγωγή ΑΞΕ είναι μια μειούμενη συνάρτηση των εμποδίων σε ΑΞΕ (π.χ. ύπαρξη περιορισμών σε ξένη ιδιοκτησία, διοικητικοί και λειτουργικοί περιορισμοί) και της κλίμακας σε επίπεδο εργοστασίου-εγκατάστασης (π.χ. τα υψηλότερα κόστη είναι τα σταθερά κόστη, τα οποία συνδέονται με την εγκατάσταση μιας παραγωγικής δραστηριότητας στο εξωτερικό) (Ghazalian & Cardwell, 2009).

Τέλος, ο τρίτος τύπος ΑΞΕ αναφορικά με το στόχο της επένδυσης είναι ο συνδυασμός κάθετων και οριζόντιων ΑΞΕ. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση μπορεί να επεκταθεί οριζοντίως σε ξένες χώρες, ενώ παράλληλα να συμμετέχει σε προς τα πίσω κάθετες ΑΞΕ, προκειμένου να κατασκευάσει η ίδια τις απαιτούμενες πρώτες ύλες ή τα ενδιάμεσα αγαθά που πιθανόν χρειαστεί για την παραγωγή του τελικού της προϊόντος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο: ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΡΟΣΕΛΚΥΣΗΣ ΑΞΕ

3.1 Στόχοι και Λόγοι ΑΞΕ που Αφορούν την Χώρα Υποδοχής και την Χώρα Προέλευσης

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) αναφέρονται ως μια επένδυση σε μια χώρα γνωστή ως χώρα υποδοχής που πραγματοποιείται από μια ξένη εταιρεία ή κράτος, η οποία είναι γνωστή ως η χώρα καταγωγής. Στις αρχές της δεκαετίας του 1970, οι αναπτυσσόμενες χώρες άρχισαν να συνειδητοποιούν τη σημαντική συμβολή των ΑΞΕ στην οικονομική ανάπτυξη και ανάπτυξη. Στη δεκαετία του 1980, λόγω της κρίσης χρέους, οι ΑΞΕ θεωρούνταν η κύρια πηγή κεφαλαίων,

όταν οι αναπτυσσόμενες χώρες επηρεάστηκαν σοβαρά από την εξασφάλιση πιστώσεων και επενδύσεων χαρτοφυλακίου.

Κατά συνέπεια, πολλές χώρες στον κόσμο άρχισαν να *χαλαρώνουν* τους περιορισμούς στις ΑΞΕ και να προσφέρουν κίνητρα για την προσέλκυση αυτών στις χώρες τους. Εκτός από αυτό το γεγονός, το επίκεντρο των ΑΞΕ μετατοπίστηκε επίσης από τους φυσικούς πόρους προς την παραγωγή, τις υπηρεσίες και την πρόοδο της τεχνολογίας. Στη δεκαετία του 1990, οι ΑΞΕ αυξήθηκαν δραματικά με περισσότερο από 20% ετησίως και ο κόσμος είδε ότι περισσότερο από το 50% των νέων επενδύσεων αφορούσε τον τομέα των υπηρεσιών (Alfaro, 2003).

Γενικά, οι ΑΞΕ συμβάλλουν σημαντικά στη μεταφορά τεχνολογίας, όταν η χώρα καταγωγής εισάγει νέες εισροές και τεχνολογία στα συστήματα παραγωγής της χώρας υποδοχής. Επιπλέον, οι ΑΞΕ φέρνουν νέες γνώσεις στις χώρες υποδοχής φέρνοντας τεχνογνωσία για να τις βοηθήσουν να διαχειριστούν με ορθό τρόπο την εταιρεία στη χώρα υποδοχής και αποτελεσματικά. Έμμεσα, αυτό θα εισάγει στη χώρα υποδοχής νέες πρακτικές διαχείρισης και οργανωτικές ρυθμίσεις.

Ως εκ τούτου, οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην ενίσχυση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων στις χώρες υποδοχής (Rappaport, 2000). Επιπλέον, η εισροή ΑΞΕ δημιουργεί ένα πιο ανταγωνιστικό επιχειρηματικό περιβάλλον στη χώρα υποδοχής και οι εγχώριες επιχειρήσεις θα πρέπει να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους προκειμένου να ανταγωνιστούν τις ξένες ομολόγους τους. Όσον αφορά τα μακροοικονομικά στοιχεία, οι ΑΞΕ πιστεύεται ότι συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη στις χώρες υποδοχής, καθώς μπορούν να αυξήσουν την παραγωγικότητα και να δημιουργήσουν περισσότερες ευκαιρίες απασχόλησης και επενδύσεων.

Ως εκ τούτου, διευκολύνει τη μείωση της φτώχειας στις χώρες υποδοχής και συμβάλλει έμμεσα στην ενίσχυση της πολιτικής σταθερότητας στις χώρες υποδοχής. Ωστόσο, οι επιπτώσεις που επιφέρουν οι ΑΞΕ εξακολουθούν να είναι ασαφείς. Μερικές από τις μελέτες όπως οι Collis,

Noon & Berkeley (1994), Luo (1998), Slaughter (2002), Banga (2003), Banga (2006) και Waldkirch (2008) βρήκαν θετικές επιπτώσεις των ΑΞΕ στα οικονομικά. δραστηριότητες μιας χώρας, ενώ άλλοι υποστήριξαν ότι οι ΑΞΕ ασκούν αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία της χώρας υποδοχής (Mencinger, 2003).

Αυτό μπορεί να οφείλεται στο γεγονός ότι διαφορετικές πηγές ΑΞΕ ενδέχεται να έχουν διαφορετικές επιπτώσεις στη χώρα υποδοχής, επειδή οι συνθήκες της αγοράς, το επιχειρηματικό σύστημα και οι θεσμοί της χώρας προέλευσης των εταιρειών επενδύσεων ενδέχεται να διαφέρουν ως προς τα στρατηγικά και οργανωτικά χαρακτηριστικά στη χώρα υποδοχής (North, 1991, Fortanier, 2007). Επομένως, η ροή των ΑΞΕ δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ομοιογενώς, διότι διέφεραν ως προς το μέγεθος και τον τρόπο εισόδου, τη φύση των τεχνικών παραγωγής, τον τύπο της επένδυσης, τον κλάδο που θα επενδυθεί και τους στόχους της επένδυσης στη χώρα υποδοχής (Griffiths & Sapsford, 2004, Fortanier, 2007).

Πολλές μελέτες που κυμαίνονται από εταιρικό έως μακροεπίπεδο έχουν γίνει σχετικά με τον αντίκτυπο των ΑΞΕ στις χώρες υποδοχής μεταξύ άλλων (Asheghian, 2004). Οι περισσότερες από τις μελέτες επικεντρώνονται στον αντίκτυπο των ΑΞΕ στην οικονομική ανάπτυξη και την παραγωγικότητα σε επίπεδο επιχείρησης. Έχουν γίνει επίσης μελέτες για την ανάλυση του αντίκτυπου των εισροών ΑΞΕ σε διάφορους τομείς της οικονομίας στις χώρες υποδοχής. Αυτές οι μελέτες κυμαίνονται επίσης από εταιρικό επίπεδο (Driffield & Monday, (1998), Ramstetter (1999), Oguchi *et al*. (2002), Slaugther (2002), Banga (2003) & Tomiura (2005) σε μακροοικονομικό επίπεδο, όπως οι μελέτες των Chang (1989), Munday, Pickernell, Roberts (2000), Chung (2001), Dhanani & Hasnain (2002), Alfaro (2003) & Müller (2003).

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) μπορούν να αποφέρουν πολλά πλεονεκτήματα στη χώρα υποδοχής, όπως μεταφορά τεχνολογίας και καινοτομία, αύξηση της απασχόλησης και του εισοδήματος, βελτιωμένη υποδομή και πρόσβαση στην αγορά, καθώς και θετικές επιρροές και διασυνδέσεις. Οι ΑΞΕ μπορούν να εισαγάγουν νέες τεχνολογίες, δεξιότητες και γνώσεις στη χώρα υποδοχής, ενισχύοντας την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την ικανότητα καινοτομίας της.

Μπορεί επίσης να δημιουργήσει άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας, να αυξήσει τους μισθούς,

να δημιουργήσει φορολογικά έσοδα για τη χώρα υποδοχής και να συμβάλει στην οικονομική ανάπτυξη και την κοινωνική ευημερία της. Επιπλέον, οι ΑΞΕ μπορούν να βελτιώσουν τη φυσική και θεσμική υποδομή της χώρας υποδοχής, όπως οι μεταφορές, οι επικοινωνίες και τα νομικά συστήματα. να διευκολύνει την πρόσβασή του στις παγκόσμιες αγορές και τις αλυσίδες αξίας· δημιουργία θετικών δευτερογενών παραγόντων και δεσμών για τις εγχώριες επιχειρήσεις της χώρας υποδοχής· και να τονώσουν την αποτελεσματικότητα, την ποιότητα και την καινοτομία τους.

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις μπορούν να βοηθήσουν στην εκκίνηση ενός κλάδου με τη διοχέτευση πόρων που δεν περιορίζονται στο κεφάλαιο αλλά και στη γνώση. Τομείς όπως η τεχνολογία, το Fintech και οι υποδομές έχουν σημειώσει τεράστια ανάπτυξη την τελευταία δεκαετία λόγω της πρόσβασής τους σε ιδιωτικό κεφάλαιο.

Οι Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) επίσης, μπορούν να αποφέρουν πολλά οφέλη στη χώρα υποδοχής, αλλά μπορεί επίσης να συνεπάγονται κάποιο κόστος και κινδύνους. Για παράδειγμα, οι ΑΞΕ μπορούν να αυξήσουν την ισχύ των ξένων επιχειρήσεων στην αγορά, μειώνοντας το μερίδιο αγοράς και την κερδοφορία των εγχώριων επιχειρήσεων. Μπορεί επίσης να προκαλέσει περιβαλλοντική υποβάθμιση, ρύπανση και εξάντληση των πόρων, καθώς και να δημιουργήσει κοινωνικά προβλήματα όπως η ανισότητα και η εκμετάλλευση. Επιπλέον, οι ΑΞΕ μπορούν να δημιουργήσουν αρνητικές επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών για τη χώρα υποδοχής και να μειώσουν τα δημοσιονομικά της έσοδα. Τέλος, μπορεί να αυξήσει την πολιτική και οικονομική εξάρτηση της χώρας υποδοχής από ξένα συμφέροντα, θέτοντας σε κίνδυνο την κυριαρχία, την αυτονομία και τον χώρο πολιτικής της. Το κόστος της διαφθοράς, το οποίο θα μπορούσε να είναι απαγορευτικό, μεταφέρεται τελικά στους καταναλωτές, καθιστώντας έτσι τη μετάδοση των ΑΞΕ πολύ δαπανηρή και απίθανη. Στην πραγματικότητα, τα πολύ υψηλά επίπεδα διαφθοράς αποθαρρύνουν τη ροή μακροπρόθεσμων επενδύσεων σε χώρες που έχουν ανάγκη (Alfaro, *et al.,* 2010).

Τα οφέλη και το κόστος των ΑΞΕ μπορεί να ποικίλλουν σημαντικά ανάλογα με τα χαρακτηριστικά, τις ανάγκες και τις ικανότητες κάθε τομέα και περιοχής στη χώρα υποδοχής. Για παράδειγμα, οι ΑΞΕ στον πρωτογενή τομέα, όπως η γεωργία, η εξόρυξη και το πετρέλαιο, μπορούν να αποφέρουν υψηλά έσοδα και συνάλλαγμα, αλλά και με υψηλό περιβαλλοντικό και

κοινωνικό κόστος. Από την άλλη πλευρά, οι ΑΞΕ στον δευτερογενή τομέα, όπως η μεταποίηση, οι κατασκευές και οι επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας, μπορούν να προωθήσουν τη μεταφορά τεχνολογίας και την απασχόληση, αλλά και να δημιουργήσουν ισχύ στην αγορά και αποτελέσματα παραγκωνισμού.

Επιπλέον, οι ΑΞΕ στον τριτογενή τομέα, όπως οι υπηρεσίες, τα χρηματοοικονομικά και ο τουρισμός, μπορούν να βελτιώσουν τις υποδομές και την πρόσβαση στην αγορά, αλλά και να δημιουργήσουν ισοζύγιο πληρωμών και δημοσιονομικά προβλήματα. Γενικά, οι ΑΞΕ τείνουν να επικεντρώνονται σε περιοχές με καλύτερες υποδομές και θεσμούς που μπορούν να δημιουργήσουν περιφερειακές ανισότητες στη χώρα υποδοχής (Alfaro, *et al.,* 2010).

Δεδομένης της πολυπλοκότητας των επιπτώσεων των ΑΞΕ σε διαφορετικούς τομείς και περιοχές της χώρας υποδοχής, είναι σημαντικό για τη χώρα υποδοχής να υιοθετήσει πολιτικές και στρατηγικές για να εξισορροπήσει τα οφέλη και το κόστος των ΑΞΕ. Αυτές οι στρατηγικές μπορεί να περιλαμβάνουν τον έλεγχο και τη ρύθμιση των εισροών ΑΞΕ, την προώθηση και την προσέλκυση ΑΞΕ που ταιριάζουν με τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα, την ενίσχυση της σύνδεσης και της ολοκλήρωσης μεταξύ ξένων και εγχώριων επιχειρήσεων και την ενίσχυση των ικανοτήτων μάθησης και αναβάθμισης από τις ΑΞΕ. Με αυτόν τον τρόπο, η χώρα υποδοχής μπορεί να μεγιστοποιήσει τα καθαρά κέρδη από τις ΑΞΕ.

Επίσης, ο Luo (1998) τόνισε ότι τα αποτελέσματα των ΑΞΕ, διαφέρουν μεταξύ της χώρας προέλευσης και οφείλονται κυρίως στη συσχέτιση μεταξύ των δομών της εγχώριας αγοράς και της αγοράς υποδοχής. Αυτό συμβαίνει επειδή μια τέτοια σχέση μπορεί να παράγει διαφορετικές λειτουργικές και οικονομικές συνέργειες που προκύπτουν από την αλληλεπίδραση μεταξύ της τοποθεσίας και των πλεονεκτημάτων ιδιοκτησίας (Dunning, 1981, Lall, 1984). Διαφορετικές επιπτώσεις μπορούν να βρεθούν από τις επενδύσεις που γίνονται από τις ανεπτυγμένες χώρες και από την αναδυόμενη αγορά λόγω της διαφοροποίησης όσον αφορά το χρηματοοικονομικό, οικονομικό και θεσμικό περιβάλλον που μπορεί να επηρεάσει τη φύση της λειτουργίας τους στη χώρα υποδοχής (Banga, 2006).

Αυτό συμβαίνει επειδή οι στόχοι των επενδύσεων και από τους δύο τύπους αγορών διαφέρουν. Οι επενδύσεις στην ανεπτυγμένη αγορά είναι περισσότερο επεκτατικού τύπου, ενώ οι ΑΞΕ

των αναδυόμενων χωρών είναι περισσότερο αμυντικού τύπου (Chen & Ku, 2000). Ο Caves (1974) όρισε τις ΑΞΕ ως επεκτατικές όταν οι επιχειρήσεις επενδύουν και εκμεταλλεύονται το συγκεκριμένο πλεονέκτημα της εταιρείας και συμβάλλουν έμμεσα στα άυλα περιουσιακά στοιχεία, όπως η γνώση και οι δεξιότητες διαχείρισης στη χώρα υποδοχής. Επιπλέον, αυτός ο τύπος ΑΞΕ εστιάζει επίσης σε βιομηχανίες τεχνολογίας και έντασης κεφαλαίου που τονώνουν το εύρος της αγοράς και την ποικιλομορφία των προϊόντων στη χώρα υποδοχής (Buckley & Casson, 1981).

Οι επενδύσεις από τις ανεπτυγμένες χώρες συχνά στοχεύουν στην επέκταση της εμπειρίας, του μεριδίου αγοράς και του μεγέθους των βιομηχανιών τους, όπως τονίζεται από τον Kumar (1995). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις από την ανεπτυγμένη αγορά παράγουν και εξάγουν κανονικά νέα προϊόντα υψηλής ποιότητας με υψηλές εισροές μάρκετινγκ και τεχνολογίας. Αυτά τα πλεονεκτήματα μάρκετινγκ και τεχνολογίας θα *διαβρωθούν* με την πάροδο του χρόνου, όταν οι τοπικές επιχειρήσεις προλάβουν την τεχνολογία και παράγουν παρόμοια προϊόντα.

Προκειμένου να προστατεύσουν το μερίδιό τους στην αγορά, οι εταιρείες θα τείνουν να αναζητούν μια αγορά με χαμηλότερο κόστος παραγωγής, να αναβαθμίζουν το προϊόν και να βελτιώνουν την εικόνα της επωνυμίας τους, γεγονός που τους επιτρέπει να κατακτούν περισσότερα μερίδια αγοράς μέσω χαμηλότερου κόστους παραγωγής, ιδίως όσον αφορά το κόστος εμπορίου. και εμπορικά εμπόδια (Buckley & Casson, 1981).

Επιπλέον, οι εταιρείες στοχεύουν επίσης στη διαφοροποίηση των προϊόντων διευρύνοντας τα μερίδια αγοράς τους. Ως εκ τούτου, αυτός ο τύπος επένδυσης θα χαρακτηρίζεται κανονικά από υψηλό επίπεδο ανάσας στην αγορά και ποικιλία προϊόντων με στόχο την απόκτηση περισσότερων οικονομικών οφελών από τις χώρες υποδοχής χειραγωγώντας τις ατέλειες της δομής της αγοράς (Brewer, 1993). Επιπλέον, οι εταιρείες από αυτές τις χώρες είναι πιο καινοτόμες και προορατικές με τη διατήρηση υψηλότερου επιπέδου προώθησης και εντάσεων Ε&Α και αυτό συμβάλλει στη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη στις χώρες υποδοχής (Scherer & Ross, 1990).

Από την άλλη πλευρά, οι επενδυτές από τις αναδυόμενες αγορές επικεντρώθηκαν περισσότερο

σε βιομηχανίες έντασης εργασίας, εξαγωγικές αγορές και βιομηχανίες μη τεχνολογικής προόδου (Chen & Wong, 1994). Οι αγορές είναι συνήθως μικρές και κορεσμένες από λίγους παραγωγούς που επιδιώκουν να επεκτείνουν τη λειτουργία τους πέρα από τον χαμηλό όγκο παραγωγής στη χώρα καταγωγής τους.

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις στοχεύουν να ελαχιστοποιήσουν το κόστος εκμεταλλευόμενοι τις διεθνείς διαφορές τιμών των παραγόντων και εστιάζουν περισσότερο στην εξαγωγική στρατηγική εκμεταλλευόμενοι το άφθονο, φθηνό τοπικό εργατικό δυναμικό για να ξεπεράσουν την παραγωγή μικρής κλίμακας (Carr, Markusen & Maskus, 2001). Σε αυτή την περίπτωση, οι επενδύσεις από εταιρείες από την αναδυόμενη αγορά συνήθως επιδιώκουν την αποτελεσματικότητα και την εξοικονόμηση κόστους παρά τη στρατηγική διαφοροποίησης προϊόντων (Porter, 1985). Αυτός ο τύπος επένδυσης συνήθως ωφελεί τη χώρα υποδοχής όσον αφορά τις εξαγωγές αντί να συμβάλλει στη διάχυση νέων γνώσεων και τεχνολογίας, όπως αναφέρεται στη βιβλιογραφία στις ΑΞΕ.

3.2 Κίνητρα Πραγματοποίησης των ΑΞΕ

Με σκοπό λοιπόν να επεξηγήσει κανείς το κίνητρο των άμεσων ξένων επενδύσεων, ορισμένες φορές χρησιμοποιεί το μοντέλο του Dunning (εκλεκτικό παράδειγμα). Η θεωρία της «εκλεκτικής» είναι η πιο εκτεταμένη προσέγγιση στις ΑΞΕ, ειδικά η θεωρία εσωτερίκευσης, που πραγματοποιήθηκε και τελειοποιήθηκε σταδιακά σε περισσότερα από 50 χρόνια μελετών και εργασιών του Dunning. Η θεωρία εστιάζει στο εκλεκτικό παράδειγμα, δηλαδή μια νέα έννοια που είναι ένα μείγμα προηγούμενων εννοιών, μια κατακερματισμένη σκέψη χωρίς πρωτότυπες ιδέες που λαμβάνουν μόνο σημαντικές ιδέες από διαφορετικές θεωρίες ή προσεγγίσεις που τις συνθέτουν Σύμφωνα με αυτή τη θεωρία οι ΑΞΕ υποκινούνται από τρία πλεονεκτήματα, Πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας, πλεονεκτήματα τοποθεσίας, πλεονεκτήματα εσωτερίκευσης.

Σε αυτή τη βάση, προέκυψε σταδιακά η τυπολογία των πολυεθνικών εταιρειών (MNCs), με τα αντίστοιχα τέσσερα (4) κύρια κίνητρα των πολυεθνικών εταιρειών να διεθνοποιούνται μέσω των ΑΞΕ, ως εξής (Leitao, 2010):

(1) Αναζήτηση πόρων - οι επενδύσεις γίνονται για να αποκτήσει κανείς υψηλής ποιότητας πόρους με χαμηλότερο κόστος από ό,τι στη χώρα του. Γενικά, οι σχετικοί πόροι είναι φυσικοί πόροι, ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό ή μέσο ειδίκευσης, φθηνότερο ή εξειδικευμένο.

(2) Αναζήτηση αγοράς - Αυτοί οι επενδυτές στοχεύουν στην επίτευξη τοπικών ή περιφερειακών αγορών. Συνήθως αυτές οι επενδύσεις αφορούν τους τομείς παραγωγής καταναλωτικών αγαθών και βιομηχανικών προϊόντων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πάροχοι μπορεί να ανησυχούν για τις εταιρείες πελατών, για παράδειγμα στην αυτοκινητοβιομηχανία. Οι επενδυτές που αναζητούν αγορές χρησιμοποιούν συχνά αυτό το μέτρο για να ξεπεράσουν τους εμπορικούς φραγμούς, επομένως, η επιτυχία στην προσέλκυση τέτοιων επενδυτών είναι ζωτικής σημασίας σε σχέση με την ύπαρξη φιλελεύθερων εμπορικών καθεστώτων. Μπορεί να ειπωθεί ότι οι ΑΞΕ σε αυτή την κατηγορία παρακινούνται από το μέγεθος της αγοράς, την πρόβλεψη ανάπτυξης της αγοράς, το μερίδιο αγοράς της εταιρείας ή τον ανταγωνισμό.

(3) Αναζήτηση αποτελεσματικότητας - Αυτό το κίνητρο για επένδυση βρίσκεται συχνά σε ένα στάδιο *ωρίμανσης* των εργασιών ενός ξένου επενδυτή που επενδύει αρχικά για φυσικούς πόρους ή νέες αγορές και στη συνέχεια εδραιώνει την επιχείρησή του μέσω επενδύσεων που στοχεύουν στην αύξηση της αποδοτικότητας. Τέτοιες επενδύσεις πραγματοποιούνται σε περιπτώσεις όπου ο επενδυτής έχει μακροπρόθεσμα σχέδια ή απεριόριστα εάν η πρόσβαση στις περιφερειακές αγορές είναι δωρεάν και οι αγορές αυτές είναι καλά ανεπτυγμένες. Επομένως, αυτού του είδους οι επενδύσεις συναντώνται ιδιαίτερα στη Βόρεια Αμερική (NAFT A space) ή στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

(4) Αναζήτηση στρατηγικών περιουσιακών στοιχείων - η κύρια πηγή ανταγωνιστικότητας της εταιρείας, είναι το γεγονός ότι οι πολυεθνικές εταιρείες επιδιώκουν μια στρατηγική παγκόσμιας ή περιφερειακής ολοκλήρωσης και εξασφαλίζουν ανταγωνιστική ισχύ σε ένα άγνωστο περιβάλλον. Αυτές οι επενδύσεις μπορούν να βρεθούν όταν οι εταιρείες αποφασίζουν να αγοράσουν ορισμένα περιουσιακά στοιχεία ή να συνάψουν συμμαχίες προκειμένου να προωθήσουν μακροπρόθεσμα στρατηγικά συμφέροντα. Για παράδειγμα, μια πολυεθνική εταιρεία μπορεί να αγοράσει μια τοπική εταιρεία (συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής στην ιδιωτικοποίηση κρατικών επιχειρήσεων) για να εξασφαλίσει την παρουσία μιας αγοράς-

στόχου. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις που γίνονται για το σκοπό αυτό εντοπίζονται ιδιαίτερα στις ανεπτυγμένες χώρες. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι ΑΞΕ δεν γίνονται με βάση μια ενιαία κατηγορία κινήτρων, τις περισσότερες φορές εντοπίζονται ως συνδυασμοί. Ο προσανατολισμός των οικονομικών κινήτρων στις ΑΞΕ βασίζεται σε προσδοκίες σχετικά με την απόκτηση οφελών όπως (Bonciu, 2007):

α) Δημιουργία θέσεων εργασίας. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, αλλά η διατήρηση της σημερινής απασχόλησης δεν πρέπει επίσης να παραμεληθεί, καθώς το ποσοστό απασχόλησης είναι ένας εύκολος δείκτης απουσίας ξένων επενδύσεων και εστίαση της προσοχής στις κυβερνήσεις των δικαιούχων χωρών ή στα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

β) Αύξηση του ποσού των κεφαλαίων που επενδύονται στην οικονομία. Σε πολλές περιπτώσεις, οι τοπικές κεφαλαιαγορές δεν διαθέτουν επαρκείς πόρους για να καλύψουν τις κεφαλαιακές ανάγκες που προκύπτουν από μεγάλα έργα. Επιπλέον, η πρόσβαση σε ξένο νόμισμα που απαιτείται για την αγορά εξοπλισμού και τεχνολογίας δεν είναι πάντα διαθέσιμη. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις λύνουν αυτά τα προβλήματα γιατί αποτελούν άμεση πηγή ξένου κεφαλαίου.

γ) Αύξηση εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις αντιπροσωπεύουν νέους συνεισφέροντες στην οικονομία. Ακόμη και αν οι επενδυτές επωφελούνται από ορισμένα φορολογικά κίνητρα, τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού αυξάνονται λόγω των αυξημένων εσόδων από φόρους μισθοδοσίας (ως αποτέλεσμα της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας ή των υψηλότερων μισθών όταν ο αριθμός των θέσεων εργασίας διατηρήθηκε αμετάβλητος). Ωστόσο, στην περίπτωση άμεσων ξένων επενδύσεων με εξαγωγικό προσανατολισμό, η δραστηριότητά τους οδηγεί σε αύξηση των εισροών συναλλάγματος στη δικαιούχο χώρα.

δ) Πρόσβαση στη σύγχρονη διαχείριση. Η έγχυση τεχνολογίας μπορεί να έχει διεγερτικά αποτελέσματα για την οικονομία προωθώντας την τοπική καινοτομία και διαδίδοντας

σύγχρονες τεχνολογίες σε άλλες εταιρείες εκτός από αυτήν όπου έγινε η αρχική επένδυση.

ε) Πρόσβαση στη σύγχρονη διαχείριση. Οι ξένοι επενδυτές φέρνουν σύγχρονες πρακτικές διαχείρισης που μοιράζονται με το τοπικό προσωπικό.

στ) Τόνωση εγχώριων επενδύσεων. Οι άμεσες ξένες επενδύσεις μπορεί να οδηγήσουν σε αύξηση των εγχώριων επενδύσεων, καθώς οι εθνικές εταιρείες μπορεί να γίνουν προμηθευτές ξένων επενδυτών, να αποκτήσουν πρόσβαση στην υποδομή διανομής τους ή απλώς να υποκινηθούν να επενδύσουν προκειμένου να αντιμετωπίσουν τον ανταγωνισμό που προκύπτει από ξένες επενδύσεις.

ζ) Πρόσβαση στις αγορές και αύξηση των εξαγωγών. Οι ξένοι επενδυτές φέρνουν όχι μόνο επενδύσεις, αλλά και πρόσβαση σε κανάλια διανομής και τεχνογνωσία στις πωλήσεις της παγκόσμιας αγοράς.

η) Βελτίωση των προσόντων του εργατικού δυναμικού. Οι ξένοι επενδυτές αναπτύσσουν δραστηριότητες που συνήθως χρειάζονται εργατικό δυναμικό υψηλής ειδίκευσης. Ως εκ τούτου, ενδιαφέρονται να αυξήσουν το επίπεδο κατάρτισης του εργατικού δυναμικού. Καθώς οι εργαζόμενοι αυτών των εταιρειών μετακινούνται σε άλλους τομείς ή ξεκινούν τη δική τους επιχείρηση, λαμβάνει χώρα διάχυση της αποκτηθείσας γνώσης σε ολόκληρη την οικονομία της δικαιούχου χώρας.

θ) Υποστήριξη ιδιωτικοποιήσεων και αναδιάρθρωσης. Ορισμένοι τύποι ιδιωτικοποιήσεων απαιτούν μεγάλα ποσά κεφαλαίου και ικανότητα εκτέλεσης πολύπλοκων οικονομικών αναλύσεων. Οι ξένοι επενδυτές μπορούν να βοηθήσουν από αυτή την άποψη, όχι μόνο με την ικανότητά τους να συγκεντρώνουν μεγάλα χρηματικά ποσά για την αγορά μιας επιχείρησης, αλλά και με την ικανότητα να κάνουν περαιτέρω επενδύσεις και να επιφέρουν ταχεία αποτελεσματικότητα στην ιδιωτικοποιημένη εταιρεία. Ωστόσο, εκτός από τις θετικές επιπτώσεις που προαναφέρθηκαν, η συμμετοχή ξένων επενδυτών στις ιδιωτικοποιήσεις μπορεί επίσης να οδηγήσει σε σημαντική μείωση του αριθμού των θέσεων εργασίας σε ιδιωτικοποιημένες εταιρείες.

ι) Βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της ανταγωνιστικότητας στις τοπικές επιχειρήσεις. Οι εταιρείες που ανήκουν σε ξένους επενδυτές θα μπορούσαν να προσφέρουν ευκαιρίες σε μια τοπική αγορά. Οι τοπικές εταιρείες μπορεί να γίνουν προμηθευτές αυτών των ξένων εταιρειών, να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες τεχνολογίες και να διαφοροποιήσουν την παραγωγή τους ή μπορεί να υποκινηθούν από έναν ανταγωνιστή υψηλής ποιότητας. Σε κάθε περίπτωση, οι τοπικές επιχειρήσεις θα πρέπει να είναι σε θέση να βελτιώσουν την ποιότητα των προϊόντων και τη διαχείριση με μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες θετικές επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητα.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί επίσης ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις δεν οδηγούν αυτόματα στα ευεργετικά αποτελέσματα που αναφέρθηκαν παραπάνω. Ορισμένες άμεσες επενδύσεις είχαν τέτοια αποτελέσματα, αλλά άλλες ήταν βραχυπρόθεσμες επενδύσεις, όπως επενδύσεις που επωφελούνται από χορηγούμενες διευκολύνσεις. Επομένως, ακόμη και αν η προώθηση άμεσων ξένων επενδύσεων θεωρείται εργαλείο για την επίτευξη οποιουδήποτε από τους προαναφερθέντες σκοπούς, οι χορηγούμενες διευκολύνσεις πρέπει να προσαρμοστούν στους επιδιωκόμενους στόχους. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να αναγνωρίσει ότι οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι ακριβώς όπως κάθε άλλη οικονομική συναλλαγή που πραγματοποιείται για σκοπούς κέρδους. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι τα μέρη αποκομίζουν λογικό κέρδος από την επιχείρησή τους.

3.3 Οι Επιδράσεις των ΑΞΕ στην Αναπτυξιακή Διαδικασία

Η σχέση μεταξύ των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) και της οικονομικής ανάπτυξης, είναι ένα ενδιαφέρον ζήτημα για αρκετές δεκαετίες. Στη θεωρία της οικονομικής ανάπτυξης, οι ΑΞΕ είναι ένας σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη μέσω της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας της μεταφοράς τεχνολογίας. Οι ΑΞΕ επηρεάζουν την οικονομική ανάπτυξη με διάφορους τρόπους. Υποστηρίζεται ότι οι ΑΞΕ ήταν ένας σημαντικός δίαυλος για την πρόσβαση σε προηγμένες τεχνολογίες από τις χώρες αποδέκτες και ως εκ τούτου διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στην τεχνολογική πρόοδο αυτών των χωρών (Borensztein, *et al.,* 1998).

Ο Findlay (1978) υποστηρίζει ότι οι χώρες υποδοχής μπορούν να επωφεληθούν από το «φαινόμενο μετάδοσης» που σχετίζεται με την προηγμένη τεχνολογία, τις πρακτικές διαχείρισης και τις δεξιότητες μάρκετινγκ που χρησιμοποιούνται από τις ξένες εταιρείες. Τα προϊόντα από δραστηριότητες ΑΞΕ συχνά εξάγονται κυρίως σε αγορές τρίτων χωρών εκτός των χωρών υποδοχής και προέλευσης. Ως εισροές, οι δραστηριότητες ΑΞΕ έχουν χρησιμοποιήσει κεφαλαιουχικά αγαθά και άλλες ενδιάμεσες εισροές που παρέχονται από χώρες υποδοχής και άλλες ξένες χώρες.

Έτσι, οι ΑΞΕ συνδέονται τόσο με το εισαγωγικό όσο και με το εξαγωγικό εμπόριο αγαθών και η χώρα υποδοχής μπορεί να επωφεληθεί από μια αύξηση των εξαγωγών που καθοδηγούνται από επενδύσεις. Οι ΑΞΕ είναι ένας παράγοντας για τον μετασχηματισμό τόσο της οικονομίας του ξενιστή όσο και της πηγής (Lyold, 1996). Οι πολυεθνικές εταιρείες (MNCs) έχουν διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην ανάπτυξη των παραγωγικών ικανοτήτων των χωρών υποδοχής, οι οποίες συχνά κατευθύνονται προς δραστηριότητες προσανατολισμένες στις εξαγωγές.

Ως αποτέλεσμα, οι ΑΞΕ συμβάλλουν στον μετασχηματισμό της βιομηχανικής δομής της οικονομίας υποδοχής και της εμπορευματικής σύνθεσης των εξαγωγών της. Η παρουσία ξένων επιχειρήσεων στην οικονομία με τα ανώτερα πλεονεκτήματα της τεχνολογίας και των δεξιοτήτων διαχείρισης θα εκθέσει τις τοπικές επιχειρήσεις σε έντονο ανταγωνισμό (Chen, Chang, Zhang, 1995). Οι τοπικές επιχειρήσεις ενδέχεται επίσης να βρίσκονται υπό πίεση να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους και να επενδύσουν στην έρευνα και ανάπτυξη (Ε&Α). Έτσι, οι ΑΞΕ ενισχύουν την οριακή παραγωγικότητα του κεφαλαίου στις οικονομίες υποδοχής και ως εκ τούτου προάγουν την ανάπτυξη (Wang & Blomstrom 1992). Επιπλέον, οι Lahiri και Ono (1998) παρατήρησαν ότι η υψηλότερη αποτελεσματικότητα των ξένων επιχειρήσεων μπορεί να συμβάλει στη μείωση των τιμών και ως εκ τούτου να αυξήσει το πλεόνασμα των καταναλωτών. Επιπλέον, οι ΑΞΕ αυξάνουν την απασχόληση είτε δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας άμεσα είτε χρησιμοποιώντας τοπικές εισροές (δημιουργώντας έτσι περισσότερες θέσεις εργασίας έμμεσα).

Σύμφωνα με τους Xiaoqin και Dickie (2000), οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην ανάπτυξη μέσω πολλών καναλιών. Επηρεάζει άμεσα την ανάπτυξη καθώς αποτελεί πηγή σχηματισμού

κεφαλαίων. Ο σχηματισμός κεφαλαίου αναφέρεται σε καθαρές προσθήκες στο κεφαλαιακό απόθεμα μιας οικονομίας, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας εργοστασίων, νέων μηχανημάτων και βελτιωμένων μεταφορών. Ως μέρος των ιδιωτικών επενδύσεων, η αύξηση των ΑΞΕ θα συμβάλει, από μόνη της, στην αύξηση των συνολικών επενδύσεων. Η αύξηση των επενδύσεων συμβάλλει άμεσα στην ανάπτυξη. Οι ΑΞΕ συμβάλλουν επίσης στην ανάπτυξη έμμεσα. Οι ΑΞΕ επηρεάζουν ευεργετικά άλλες μακροοικονομικές μεταβλητές, όπως η απασχόληση, οι εξαγωγές, η κατανάλωση και η αποταμίευση. Αυτά, με τη σειρά τους, ενισχύουν την ανάπτυξη.

Οι ΑΞΕ δεν επηρεάζουν μόνο το επίπεδο των επενδύσεων, αλλά και την ποιότητα των επενδύσεων. Σύμφωνα με τη θεωρία της βιομηχανικής οργάνωσης των ΑΞΕ (Hymer, 1976), οι πολυεθνικές εταιρείες αντιμετωπίζουν ορισμένα μειονεκτήματα που επιβάλλονται τόσο από γεωγραφικές όσο και από πολιτισμικές αποστάσεις όταν ανταγωνίζονται με εγχώριες επιχειρήσεις. Για να ξεπεραστούν αυτά τα εγγενή μειονεκτήματα, οι πολυεθνικές εταιρείες πρέπει να διαθέτουν κάποιου είδους πλεονέκτημα ιδιοκτησίας προκειμένου να ανταγωνιστούν τις τοπικές επιχειρήσεις.

Αυτά τα πλεονεκτήματα ιδιοκτησίας μπορούν να εκφραστούν ως τεχνολογία, αποδοτικότητα κόστους, καθιερωμένη αγορά και οικονομική ισχύς. Αυτά τα πλεονεκτήματα τους επιτρέπουν να δραστηριοποιούνται σε μια ξένη αγορά. Ως εκ τούτου, οι ΑΞΕ αποτελούνται επίσης από μια δέσμη άυλων περιουσιακών στοιχείων, συμπεριλαμβανομένων κεφαλαίων, νέας τεχνολογίας, δεξιοτήτων διαχείρισης και καναλιών αγοράς. Η εισροή ΑΞΕ μπορεί επομένως να συμβάλει στη βελτίωση της τεχνολογίας, του εξοπλισμού και των υποδομών στις χώρες υποδοχής.

Σχετιζόμενο με τα τεχνολογικά πλεονεκτήματα των ΑΞΕ, είναι το όφελος που απορρέει από τις εγχώριες επιχειρήσεις μέσω των «επιδράσεων διάχυσης» (Athukorala & Menon, 1996). Όταν οι ΑΞΕ εισρέουν σε μια χώρα υποδοχής, υπάρχει η δυνατότητα οι ΑΞΕ να λειτουργήσουν ως όχημα μέσω του οποίου νέες ιδέες, τεχνολογίες και βέλτιστες πρακτικές εργασίας μπορούν να μεταφερθούν στις εγχώριες επιχειρήσεις. Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, οι εγχώριες επιχειρήσεις μπορούν να κερδίσουν μέσω πολλών διαύλων.

Η τεχνολογία των τοπικών εταιρειών μπορεί να βελτιωθεί καθώς οι ξένες εταιρείες επιδεικνύουν νέες τεχνολογίες, παρέχουν τεχνολογική βοήθεια στους τοπικούς προμηθευτές και πελάτες τους και εκπαιδεύουν εργαζομένους τους οποίους οι τοπικές επιχειρήσεις ενδέχεται να απασχολήσουν αργότερα. Επιπλέον, οι ανταγωνιστικές πιέσεις από ξένες εταιρείες μπορεί να αναγκάσουν τις τοπικές επιχειρήσεις να λειτουργούν πιο αποτελεσματικά και να τις παρακινήσουν να εισάγουν νέες τεχνολογίες.

Οι ΑΞΕ ενισχύουν επίσης την ικανότητα μιας οικονομίας υποδοχής να φτάσει στις διεθνείς αγορές μέσω των διεθνών της l σύνδεσμοι (Chia, 1995). Πολλές πολυεθνικές εταιρείες χρησιμοποιούν παγκόσμιους διαύλους συναλλαγών και διανομής που έχουν δημιουργηθεί από μητρικές εταιρείες για την παραγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών και ενδιάμεσων εισροών και για την εξαγωγή των προϊόντων τους.

Παρόλο που οι ΑΞΕ αυξάνουν την ανάπτυξη μέσω άμεσων και έμμεσων καναλιών, είναι δύσκολο να μετρηθεί ποσοτικά η συμβολή των ΑΞΕ στην ανάπτυξη. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τις έμμεσες επιπτώσεις των ΑΞΕ. Οι ΑΞΕ μπορούν να συμβάλουν στην αναβάθμιση ολόκληρης της βιομηχανικής δομής των οικονομιών επηρεάζοντας μακροοικονομικές μεταβλητές όπως η απασχόληση, οι εξαγωγές, η κατανάλωση και η αποταμίευση. Όλοι αυτοί οι παράγοντες συμβάλλουν στην τεχνολογική πρόοδο και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας, όχι μόνο τονώνουν την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και άμεσα στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου στις χώρες υποδοχής.

Καταλήγοντας στα παραπάνω, η σχέση μεταξύ των ΑΞΕ και της οικονομικής ανάπτυξης, έχει παρακινήσει μεγάλη εμπειρική βιβλιογραφία που επικεντρώνεται τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Τα νεοκλασικά μοντέλα ανάπτυξης καθώς και τα ενδογενή μοντέλα ανάπτυξης παρέχουν τη βάση για το μεγαλύτερο μέρος της εμπειρικής εργασίας σχετικά με τη σχέση ΑΞΕ-ανάπτυξης. Ωστόσο, εμπειρικά στοιχεία έχουν δείξει ότι η επίδραση των ΑΞΕ στην οικονομική ανάπτυξη εξαρτάται από ένα σύνολο συνθηκών στην οικονομία της χώρας υποδοχής ή στην τοπική οικονομία, για παράδειγμα, το επίπεδο ανθρώπινου κεφαλαίου, τις κυβερνητικές πολιτικές, την τοποθεσία και την υποδομή (Balasubramanyam, *et. al.,* 1996).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο: ΜΕΛΕΤΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ

4.1 Η Περίπτωση της Ελλάδας

Η Ελλάδα επιλέγεται ως χώρα σύγκρισης, αφού διαθέτει σε σύγκριση με την Ιρλανδία, μικρότερο αριθμό άμεσων ξένων επενδύσεων λόγω μη παροχής οικονομικών και φορολογικών κινήτρων αλλά και της ιδιαίτερα επιβαρυντικής γραφειοκρατικής διαδικασίας. Η χώρα πέρασε από σοβαρή οικονομική κρίση και εξακολουθεί να ανακάμπτει, γεγονός που δημιουργεί ανάγκες και ευκαιρίες για νέες επενδύσεις. Μελετώντας τις ΑΞΕ στην Ελλάδα, μπορούμε να δούμε καλύτερα τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που υπάρχουν, να εντοπίσουμε καλύτερες πρακτικές για προσέλκυση ξένων επενδύσεων, και να αναπτύξουμε στρατηγικές που θα συμβάλλουν στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της χώρας.

4.1.1 Εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα

Αναφερόμενοι σχετικά στις εισροές των ΑΞΕ στην Ελλάδα, θα λέγαμε πως με βάση το άθροισμα των εξαγωγών και των εισαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ, το άνοιγμα του εμπορίου αυξήθηκε σημαντικά από περίπου 43% του ΑΕΠ το 1995 σε σχεδόν 60% το 2010 (Horafas, 2016) αλλά εξακολουθεί να παραμένει σχετικά χαμηλό σε σύγκριση με το μέσο όρο της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της (περίπου 88% του ΑΕΠ το 2010) (Horafas, 2016).

Στην εποχή του ευρώ λοιπόν, από το 2001 και έπειτα, η ελληνική οικονομία παρουσίασε απώλειες, καθώς οι εξωτερικοί δείκτες της ελληνικής οικονομίας μειώθηκαν κατά την περίοδο 2000/2012, με εξαίρεση τις εισαγωγές αγαθών που αυξήθηκαν ελαφρά. Όσον αφορά το ΑΕΠ, οι συνολικές εξαγωγές μειώθηκαν και η μεγαλύτερη μείωση παρατηρήθηκε στα εμπορεύματα εξαγωγής. Οι εξελίξεις αυτές αντικατοπτρίζουν την επιδείνωση της ανταγωνιστικότητας και

αποδυναμώνουν τη θέση της Ελλάδας στη διεθνή αγορά. Επιπλέον, από τις 16 χώρες της Ευρωζώνης (2000/2012), μόνο οι αναπτυγμένες βόρειες χώρες αύξησαν το μερίδιό τους στις παγκόσμιες εξαγωγές, ενώ οι νότιες, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας, μείωσαν το μερίδιό τους, ιδίως στις νότιες χώρες. Στη συνέχεια, στην εποχή του ευρώ και σε παγκόσμιο επίπεδο, κυρίως οι αναπτυγμένες χώρες του βορρά έχουν όφελος, ενώ οι νότιες χώρες έχουν απώλειες στη διεθνή ανταγωνιστικότητα.

Η διάρθρωση της παραγωγής και του εξωτερικού εμπορίου επηρεάζει το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου και την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας. Όπως δείχνει ο δείκτης Revealed Comparative Advantage (RCA) (εξαγωγές αγαθών σε ολόκληρο τον κόσμο) της Ελλάδας και των τεσσάρων κυριότερων εμπορικών εταίρων της Ευρωζώνης, η Ελλάδα έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στις κατηγορίες τεχνολογίας χαμηλής, μέσης και χαμηλής εμβέλειας, ενώ έχει ένα μειονέκτημα στο δυναμικό φάσμα προϊόντων μεσαίας έως υψηλής τεχνολογίας, υψηλής τεχνολογίας και τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών (Mariolis, 2009).

Αυτή η εξέλιξη, στο έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον της Ευρωζώνης, αναδεικνύει τις αδυναμίες και τα διαρθρωτικά προβλήματα της παραγωγικής βάσης της χώρας, τη χαμηλή παραγωγικότητα παγίου κεφαλαίου και την καθυστέρηση στην έρευνα και την τεχνολογία. Η ελληνική παραγωγή, παρά τη συμμετοχή της χώρας στην ομάδα των πιο ανεπτυγμένων οικονομιών της Ε.Ε. και παρά τη χρήση σχεδόν τεσσάρων κοινοτικών πλαισίων στήριξης, εξακολουθεί να παρουσιάζει χαρακτηριστικά μιας αναδυόμενης οικονομίας, όπου έχει ισχυρότερα συγκριτικά πλεονεκτήματα, ενώ δεν διαθέτει χαρακτηριστικά μιας ανεπτυγμένης χώρας όσον αφορά τη δομή της παραγωγής και εξωτερικό εμπόριο. Αυτό το κενό και η ελλιπής ταυτότητα μιας ανεπτυγμένης χώρας επιδεινώνουν τις συνθήκες του εξωτερικού εμπορίου, δημιουργώντας έτσι εμπορικό έλλειμμα (Αλογοσκούφης, 2013).

Τα ταχύτερα ποσοστά πληθωρισμού στην Ελλάδα, σε σύγκριση με τους εμπορικούς της εταίρους, οδήγησαν σε ανατίμηση της πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας στη χώρα. Δεδομένου ότι η νομισματική και συναλλαγματική πολιτική δεν έχει πλέον σχεδιασθεί σύμφωνα με τις ανάγκες του ευρώ και η υποτίμηση έναντι άλλων εταίρων δεν είναι εφικτή, οι διαφορές πληθωρισμού συσσωρεύονται και μεταφράζονται σε πραγματική ανατίμηση νομισμάτων, επηρεάζοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Οι προσπάθειες της Ελλάδας να προσελκύσει ξένα επενδυτικά κεφάλαια ξεκίνησαν στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και είχαν στόχο την ανασυγκρότηση της οικονομίας της και την ανάπτυξη του βιομηχανικού τομέα. Αφορούσε κυρίως τη θέσπιση επενδυτικών νόμων (π.χ. Ν. 2687/53) και την παροχή επιχειρηματικών κινήτρων, τα οποία αν και ήταν κυρίως φορολογικά, οδήγησαν (σε συνδυασμό με την προσδοκία ένταξης της χώρας στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα) σε σημαντική αύξηση του Εισροές ΑΞΕ μεταξύ 1955 και 1980.

Ιδιαίτερα τη δεκαετία του 1960, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των εισροών ΑΞΕ ήταν 19% και αυξήθηκε στο 22% τη δεκαετία του 1970. Τα μεγαλύτερα μερίδια ανήκαν στους τομείς των βασικών μετάλλων, των χημικών και των μεταφορών (Κοκκίνου, Ψυχάρης, 2004, Φιλιππαίος, 2006, Bitzenis et al., 2007). Για το δεύτερο μισό της δεκαετίας του 1970 ο λόγος ΑΞΕ/ΑΕΠ της χώρας ήταν συνεχώς ένας από τους τρεις υψηλότερους στην περιοχή του ΟΟΣΑ, γεγονός που με τη σειρά του αύξησε την εμπιστοσύνη των επενδυτών στην οικονομία της (ΟΟΣΑ, 1998β).

Τις δύο δεκαετίες που ακολούθησαν την ένταξη της Ελλάδας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (το 1981), υπήρξε μια στροφή προς άλλους τομείς εισροών ΑΞΕ, όπως ηλεκτρονικά είδη ευρείας κατανάλωσης, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα, τρόφιμα και ποτά. Εν τω μεταξύ, η κυβέρνηση παρείχε δημοσιονομικά και οικονομικά κίνητρα μέσω της αναθεωρημένης και βελτιωμένης επενδυτικής νομοθεσίας. Ταυτόχρονα, όμως, ο αρνητικός αντίκτυπος που είχε το μακροοικονομικό περιβάλλον και οι μεταβλητές της Ελλάδας (π.χ. τιμές, μισθοί και εισόδημα) στην ικανότητά της να αντλεί ΑΞΕ, επισημάνθηκε από ερευνητές.

Στα χρόνια που ακολούθησαν, η πολιτική της χώρας ήταν να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που θα προσέλκυε τις ΑΞΕ προσφέροντας επιχορηγήσεις σε μετρητά, φορολογικές ελαφρύνσεις και εξαιρέσεις και επιδοτήσεις κόστους εργασίας. Από το 2004, οι περισσότεροι τομείς είτε είναι ανοιχτοί σε ξένους επενδυτές (π.χ. η αγορά τηλεπικοινωνιών) είτε βρίσκονται σε διαδικασία απελευθέρωσης (π.χ. η ενεργειακή βιομηχανία). Επιπλέον, οι εισροές κεφαλαίων επιτρέπονται ελεύθερα στη χώρα, αλλά υπάρχουν ορισμένοι περιορισμοί όσον αφορά τις αγορές γης σε παραμεθόριες περιοχές και ορισμένα νησιά.

Υπάρχουν επίσης ορισμένοι περιορισμοί ιδιοκτησίας σε συγκεκριμένους κλάδους (π.χ. τηλεόραση, πλοία και εξόρυξη). Το Ελληνικό Κέντρο Επενδύσεων (ΕΛΚΕ) είναι ένας κυβερνητικός φορέας που έχει χαρακτηριστεί ως «μία στάση επενδύσεων» και παρέχει στους μελλοντικούς επενδυτές σημαντικές πληροφορίες και καθοδήγηση σχετικά με επενδυτικές ευκαιρίες (UNCTAD, 2005). Ο τελευταίος επενδυτικός νόμος (Ν. 4146/2013) αποσκοπούσε στην αύξηση της ρευστότητας, στην επιτάχυνση των επενδυτικών διαδικασιών (με την επιτάχυνση της διαδικασίας έγκρισης) και στη διασφάλιση της διαφάνειας (Enterprise Greece, 2015α).

Πάνω από το ένα πέμπτο (22% το 2014) της οικονομικής δραστηριότητας (ΑΕΠ) στην Ελλάδα εξαρτάται από τις ξένες αγορές, κάτω από το μέσο όρο του ΟΟΣΑ και χαμηλό σε σύγκριση με οικονομίες παρόμοιου μεγέθους. Οι εξωτερικές επενδύσεις είναι ελαφρώς υψηλότερες από τις άμεσες επενδύσεις στην Ελλάδα, αλλά είναι σχεδόν ισορροπημένες και είναι συγκριτικά χαμηλές, που ισοδυναμούν με περίπου 15% του ΑΕΠ το 2015. Οι εσωτερικές επενδύσεις στην Ελλάδα υποστηρίζουν μόλις το 5% των θέσεων εργασίας στον ιδιωτικό τομέα και αντιπροσωπεύουν το 11% της αξίας προστέθηκε στην οικονομία. Μια ευρύτερη έννοια του διεθνούς προσανατολισμού, η οποία αποτυπώνει τον αντίκτυπο στον εθνικό αντίκτυπο των εξαγωγών και των πωλήσεων μέσω θυγατρικών, δείχνει ότι ο διεθνής προσανατολισμός της Ελλάδας ισοδυναμούσε με σχεδόν το ένα τέταρτο (24%) του ΑΕΠ το 2014.

Τα μεγέθη του ακαθάριστου διμερούς εμπορίου μπορούν να συγκαλύψουν την πραγματική φύση των εμπορικών αλληλεξαρτήσεων, ιδιαίτερα μεταξύ των καταναλωτών σε μια χώρα και των παραγωγών στα προηγούμενα τμήματα της αλυσίδας αξίας. Για παράδειγμα, τα στοιχεία των εξαγωγών προστιθέμενης αξίας προσδιορίζουν ότι περισσότερη ελληνική προστιθέμενη αξία πηγαίνει στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιταλία και τη Γαλλία από την Τουρκία και ότι η Κίνα είναι μεγαλύτερος εξαγωγικός προορισμός από τη Βουλγαρία και την Ισπανία. αυτές οι λεπτομέρειες κρύβονται όταν χρησιμοποιούνται ακαθάριστα δεδομένα. Από την πλευρά των εισαγωγών, οι Ηνωμένες Πολιτείες προηγούνται της Ιταλίας ως ο τρίτος μεγαλύτερος Έλληνας προμηθευτής.

Οι κορυφαίες μεταποιητικές εξαγωγικές βιομηχανίες στην Ελλάδα είναι ο οπτάνθρακας και το πετρέλαιο (PET), τα τρόφιμα και τα ποτά (FOD) και τα βασικά μέταλλα (MET). Η βιομηχανία

τροφίμων και ποτών έχει σχετικά χαμηλό εξαγωγικό προσανατολισμό, εισαγωγικό περιεχόμενο εξαγωγών και προστιθέμενη αξία από ξένες εταιρείες. Αντίθετα, η χημική βιομηχανία έχει έναν από τους υψηλότερους εξαγωγικούς προσανατολισμούς (44%) και το ένα πέμπτο της προστιθέμενης αξίας παράγεται από ξένες εταιρείες. Η Ελλάδα έχει ένα από τα υψηλότερα περιεχόμενα σε υπηρεσίες στις εξαγωγές της με 64%, και αυτό συσχετίζεται με ένα σχετικά υψηλό μερίδιο των εισερχόμενων επενδύσεών της στον τομέα των υπηρεσιών.

Επίσης, σύμφωνα με την Παγκόσμια Έκθεση Επενδύσεων 2023 της UNCTAD, οι ροές ΑΞΕ προς την Ελλάδα έφθασαν τα 7,6 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ το 2022, πάνω από το προ πανδημίας επίπεδο των 5 δισεκατομμυρίων δολαρίων που καταγράφηκε το 2019 και αυξημένες κατά 20,1% σε σύγκριση με ένα χρόνο νωρίτερα. Την ίδια χρονιά, το συνολικό απόθεμα ΑΞΕ ανήλθε σε 49,2 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, σημειώνοντας τις υψηλότερες καθαρές εισροές ΑΞΕ από το 2002 (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023).

Τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, δείχνουν ότι οι χώρες που κατείχαν περισσότερα αποθέματα ΑΞΕ έως το 2022 ήταν το Λουξεμβούργο (18,3%), η Γερμανία (16,1%), την Ολλανδία (9,7%) και την Ελβετία (8,1%). Η Ευρώπη συνολικά κατείχε το 84,4% των αποθεμάτων. Όσον αφορά τους κλάδους, αυτές που προσέλκυσαν περισσότερες ξένες επενδύσεις ήταν τα ακίνητα (16,3%), η μεταποίηση (15,9%), το χονδρικό και λιανικό εμπόριο (12,8%), η πληροφόρηση και επικοινωνία (12,3%) και οι μεταφορές και αποθήκευση (9,3%). Αναλυτικότερα, οι μεταποιητικοί κλάδοι με το σημαντικότερο επενδυτικό ενδιαφέρον την περίοδο 2012-2022 ήταν τα «τρόφιμα, ποτά, καπνός» και τα «φαρμακευτικά προϊόντα (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023).

Η Έρευνα Ελκυστικότητας της Ernest & Young στην Ελλάδα το 2023, δείχνει αύξηση 57% των έργων ΑΞΕ στη χώρα κατά το 2022, σε έντονη αντίθεση με την αύξηση μόλις 1% των ευρωπαϊκών επενδύσεων συνολικά. Αυτή η θετική τάση επεκτείνεται και στην ποιοτική πτυχή των επενδύσεων, αποκαλύπτοντας μια ουσιαστική στροφή προς δραστηριότητες βασισμένες στη γνώση που χαρακτηρίζονται από σχετικά υψηλή προστιθέμενη αξία. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του ΟΟΣΑ, οι εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα ανήλθαν σε 2,9 δισεκατομμύρια δολάρια το πρώτο εξάμηνο του 2023, κατακόρυφη μείωση από 5 δισεκατομμύρια δολάρια που

καταγράφηκαν την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023).

Στα δυνατά σημεία της χώρας, συγκαταλέγονται η στρατηγική της θέση, οι εξαιρετικές θαλάσσιες υποδομές (παγκοσμίως ηγέτης στις θαλάσσιες μεταφορές), το γεγονός ότι η Ελλάδα είναι ένας από τους κύριους δικαιούχους του ταμείου ανάκαμψης της Ε.Ε. Next Generation καθώς πρόκειται να λάβει 33 δισ. ευρώ (σχεδόν το ένα πέμπτο του ΑΕΠ της) κατά την περίοδο 2023-2028 και σχετικά χαμηλό κόστος εργασίας.

Τα τελευταία χρόνια, ο ενεργειακός τομέας προσέλκυσε σημαντικές επενδύσεις από την Ισπανία, τη Γαλλία και την Κίνα, καθώς η Ελλάδα απελευθέρωσε την αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και αναμόρφωσε τη διαδικασία αδειοδότησης για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Επιπλέον, σύμφωνα με την Eurobank, επενδύσεις αξίας 32 δισ. ευρώ σε υποδομές και ακίνητα, ενέργεια και απανθρακοποίηση, τηλεπικοινωνίες και ψηφιακές αναβαθμίσεις, τουρισμός και μεταποίηση πρόκειται να οδηγήσουν την οικονομική ανάπτυξη στην Ελλάδα έως το 2025 (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023).

Η ελληνική κυβέρνηση θέσπισε πρόσφατα νέα νομοθεσία αντλήσει επενδύσεις συνολικού ύψους 10 δισεκατομμυρίων ευρώ για την ανάπτυξη και αποθήκευση νέων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έως το 2030. Μεταξύ των αδύναμων σημείων της χώρας, είναι οι αδύναμες επιδόσεις του βιομηχανικού και τραπεζικού τομέα (με το μεγαλύτερο ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων στην ΕΕ), ανεπαρκείς επενδύσεις σε Ε&Α, γραφειοκρατικές αναποτελεσματικότητα, ακριβοί κανονισμοί και αβεβαιότητα για το μελλοντικό ρυθμιστικό καθεστώς. Η Ελλάδα δεν διαθέτει μηχανισμό ελέγχου επενδύσεων. Ωστόσο, η κυβέρνηση επεξεργάζεται επί του παρόντος νομοθεσία για την ανάπτυξη διαδικασίας ελέγχου των ΑΞΕ σύμφωνα με τον κανονισμό 2019/452 της ΕΕ. Η Ελλάδα κατατάσσεται 53η μεταξύ 82 χωρών στην κατάταξη του Economist Business Environment, 42η μεταξύ των 132 οικονομιών στον Παγκόσμιο Δείκτη Καινοτομίας 2023 και 113η από 184 στον Δείκτη Οικονομικής Ελευθερίας 2023 (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023).

Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, η Ελλάδα παρουσίασε εντυπωσιακή αύξηση 48,2% στις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις (ΑΞΕ) το 2022 σε σύγκριση με το 2021, ενώ η αύξηση αγγίζει το

76,8% σε σύγκριση με το 2019 που ήταν έτος προ Covid-19. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος, οι (καθαρές) εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα για το έτος 2022 ξεπέρασαν τα 7,9 δισ. ευρώ (7.928 εκατ. ευρώ), έναντι 5,3 δισ. (5.350 εκατ. ευρώ) για το έτος 2021. Αυτό αντιπροσωπεύει νέο ρεκόρ (οι υψηλότερες καθαρές εισροές ΑΞΕ από το 2002), επιβεβαιώνοντας την ανοδική πορεία της ελληνικής οικονομίας καθώς και την επιτυχημένη προσπάθεια που έγινε τα τελευταία χρόνια για προσέλκυση ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα.

Διάγραμμα Νο.2 - Καθαρές εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα την περίοδο 2012-2022 (σε εκατ. ευρώ)

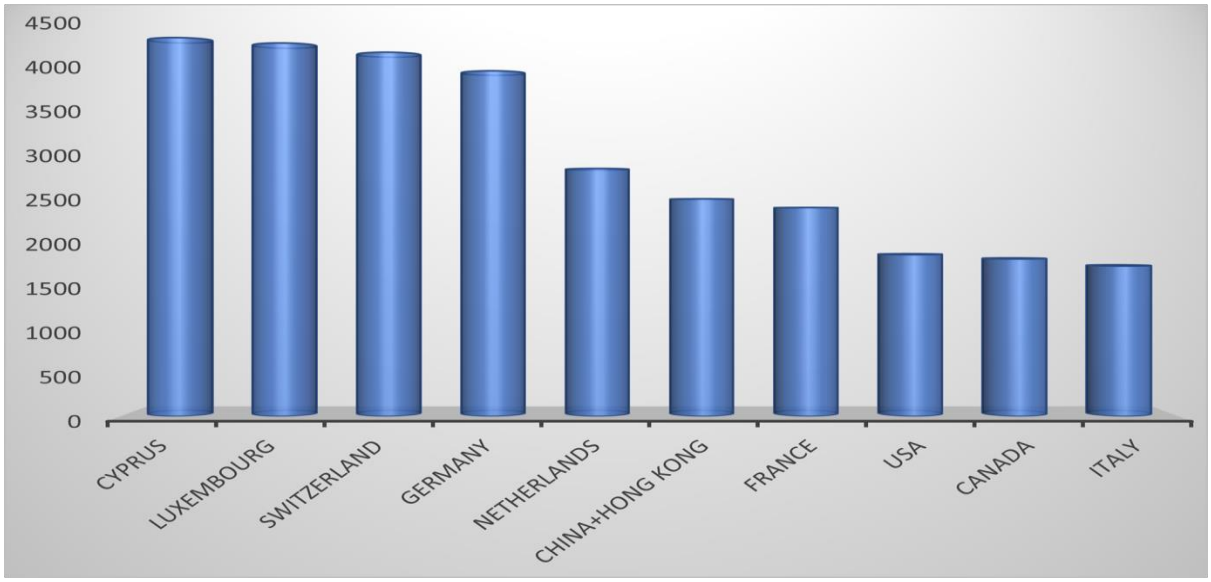

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, προσωρινά στοιχεία 2022

Η επενδυτική δραστηριότητα στη χώρα κατά την τελευταία δεκαετία προήλθε κυρίως από χώρες όπως η Κύπρος, το Λουξεμβούργο και η Ελβετία και ακολουθούν η Γερμανία και η Ολλανδία. Η λίστα των 10 κορυφαίων χωρών επενδύσεων συμπληρώνεται από την Κίνα (συμπεριλαμβανομένου του Χονγκ Κονγκ), η οποία έχει ενισχύσει σημαντικά τη θέση της τα τελευταία χρόνια, η Γαλλία, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς και η Ιταλία.

Διάγραμμα No.3 - Καθαρές εισροές ΑΞΕ ανά χώρα προέλευσης κεφαλαίων κατά την περίοδο 2012-2022 (σωρευτικά σε εκατομμύρια ευρώ, 10 κορυφαίες χώρες)

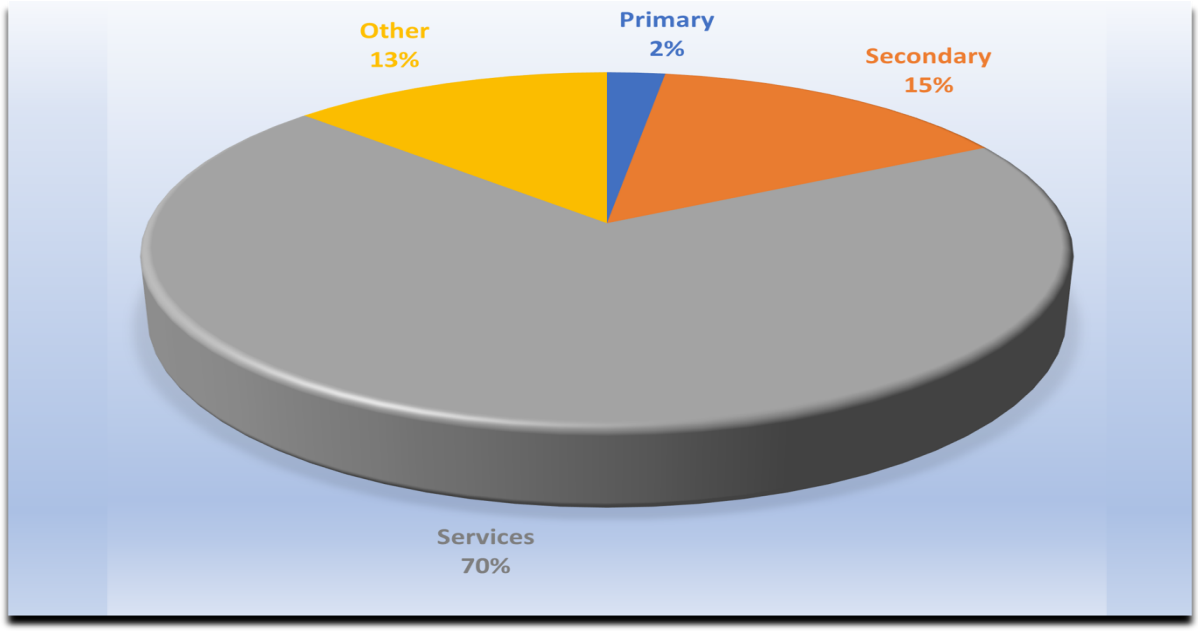

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, στοιχεία που επεξεργάζεται το Enterprise Greece. Προσωρινά στοιχεία 2022

Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, η δραστηριότητα ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα προέρχεται κυρίως από εταιρείες μεγάλων αγορών, όπως η Ε.Ε. Μεταξύ των 10 κορυφαίων χωρών με την υψηλότερη αξία καθαρών εισροών ΑΞΕ, οι 6 είναι χώρες της Ε.Ε. Για την περίοδο 2012-2022 η Ελλάδα προσέλκυσε καθαρές εισροές ΑΞΕ 30,1 δισ. ευρώ από τις 10 κορυφαίες χώρες έναντι 36,2 δισ. ευρώ από όλες τις χώρες (ποσοστό 83,1%). Στις 10 κορυφαίες χώρες που επενδύουν στην Ελλάδα την τελευταία δεκαετία περιλαμβάνονται και χώρες εκτός ΕΕ, όπως η Ελβετία, η Κίνα (συμπεριλαμβανομένου του Χονγκ Κονγκ), οι ΗΠΑ και ο Καναδάς, οι οποίες έχουν αυξήσει σημαντικά την επενδυτική τους παρουσία τα τελευταία χρόνια (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023).

Οι καθαρές εισροές ΑΞΕ στην Ελλάδα συγκεντρώνονται κυρίως στον τριτογενή τομέα τα τελευταία χρόνια, ακολουθούμενος από τον δευτερογενή τομέα με σημαντικό περιθώριο. Η πλειονότητα των ανεπτυγμένων χωρών έχει παρόμοια δομή ΑΞΕ.

Διάγραμμα No.4 - Καθαρές εισροές ΑΞΕ ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο 2012-2022 (%)

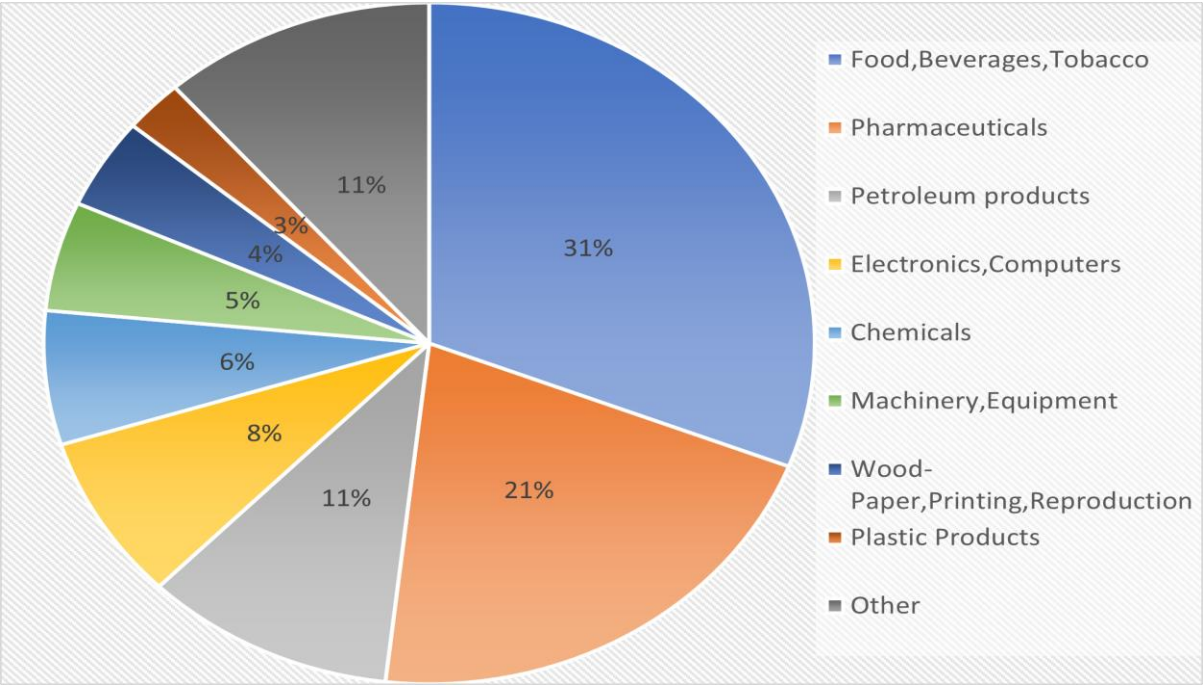

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, στοιχεία που επεξεργάζεται το Enterprise Greece. Προσωρινά στοιχεία 2022

Η συγκέντρωση ΑΞΕ σε υπηρεσίες, ιδίως χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες, διαχείριση ακινήτων και δραστηριότητες αποθήκευσης και μεταφοράς. Το ποσοστό του δευτερογενούς τομέα είναι σχετικά χαμηλό σε σύγκριση με τις δυνατότητες της χώρας, γεγονός που υποδηλώνει σημαντικές επενδυτικές ευκαιρίες. Το ίδιο ισχύει και για τον πρωτογενή τομέα, με πολύ μικρά ποσοστά ΑΞΕ, σε μια χώρα όπως η Ελλάδα με ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για αυτόν τον τομέα. Σημειώνεται ότι για μια περίοδο 11 ετών, από το 2012 έως το 2022, οι καθαρές εισροές ΑΞΕ στον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα ανήλθαν σε

μόλις 6,2 δισ. ευρώ σε σύνολο 36,2 δισ. ευρώ (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023). Συγκεκριμένα αναφέρονται τα εξής:

Βιομηχανοποίηση - Οι μεταποιητικοί κλάδοι με το σημαντικότερο επενδυτικό ενδιαφέρον κατά την περίοδο 2012-2022 ήταν «τρόφιμα, ποτά, καπνός» και «φαρμακευτικά προϊόντα», και σε μικρότερο βαθμό «οπτάνθρακας και διυλισμένα προϊόντα πετρελαίου», «ηλεκτρονικά προϊόντα και υπολογιστές» και «χημικά». Οι μεταποιητικοί κλάδοι με το σημαντικότερο επενδυτικό ενδιαφέρον την περίοδο 2012-2022 είναι τα «τρόφιμα, ποτά, καπνός» και τα «φαρμακευτικά προϊόντα». Άλλοι κλάδοι που συγκεντρώνουν σημαντικές εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων στη μεταποίηση είναι τα «οπτάνθρακες και προϊόντα διύλισης πετρελαίου», τα «ηλεκτρονικά προϊόντα και υπολογιστές» και τα «χημικά». Η συγκέντρωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας στους παραπάνω τομείς ευνοεί τόσο την ίδρυση νέων εταιρειών (Greenfield Invests) στην Ελλάδα, όσο και την επενδυτική συνεργασία ξένων με ελληνικές εταιρείες για την κατασκευή προϊόντων που καλύπτουν τις ανάγκες του εσωτερικού αλλά και του διεθνούς αγορά.

Υπηρεσίες - Στους τομείς υπηρεσιών με σημαντικό επενδυτικό ενδιαφέρον την περίοδο 2012-2022, που αντιπροσωπεύουν το 72% του συνόλου, περιλαμβάνονται οι «χρηματοοικονομικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες», η «διαχείριση ακινήτων» (ιδίως τα τελευταία χρόνια) και οι «δραστηριότητες μεταφοράς και αποθήκευσης». Αξίζει να σημειωθεί ότι στην κατηγορία «δραστηριότητες ακίνητης περιουσίας» δεν περιλαμβάνονται στο παρακάτω σχήμα (σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση της Τράπεζας της Ελλάδος) οι ιδιωτικές αγορές και πωλήσεις ακινήτων, οι οποίες αθροιστικά έφτασαν τα 4,5 δισ. ευρώ την περίοδο 2012-2022.

Διάγραμμα Νο.5 - Καθαρές εισροές ΑΞΕ σε υπηρεσίες ανά τομέα κατά την περίοδο 2012-2022 (%)

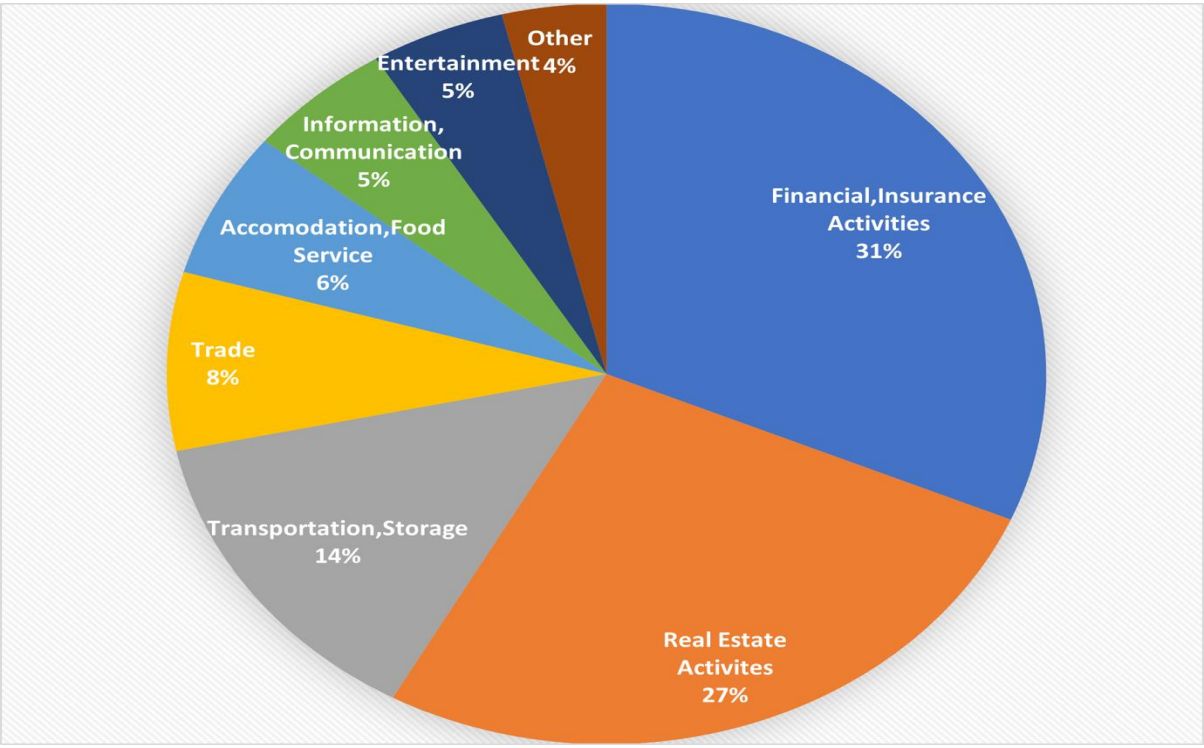

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, στοιχεία επεξεργασίας Enterp άνοδος Ελλάδα. Προσωρινά στοιχεία 2022

4.1.2 Θετικοί και Ανασταλτικοί Παράγοντες Προσέλκυσης ΑΞΕ στην Ελλάδας

Οι θετικοί παράγοντες της προσέλκυσης των ΑΞΕ στην Ελλάδα, αναφέρονται σχετικά ως εξής (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023). Στα κύρια περιουσιακά στοιχεία της Ελλάδας που είναι τα εξής

- Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Νομισματικής Ένωσης
- Οικονομικός Κόμβος της Νοτιοανατολικής Ευρώπης: γεωγραφική θέση, που το καθιστά στρατηγικό σύνδεσμο με τις αγορές των Βαλκανίων, της Μαύρης Θάλασσας, της Ανατολικής Ευρώπης και των περιοχών της Ανατολικής Μεσογείου
- Ένας από τους ισχυρότερους ναυτιλιακούς κλάδους στον κόσμο.
- Ισχυρός τουριστικός τομέας

- Βαθιές οικονομικές μεταρρυθμίσεις και μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας μετά την οικονομική κρίση
- Βελτιωμένη οικονομική διαχείριση
- Οι προοπτικές για τον τουρισμό μακροπρόθεσμα παραμένουν ισχυρές. Καθώς ο κλάδος συνεχίζει να αναπτύσσεται, θα δημιουργήσει ευκαιρίες για επενδύσεις που σχετίζονται με την αναβάθμιση ή την ενημέρωση σχετικών υποδομών.

Ωστόσο, οι ανασταλτικοί παράγοντες της προσέλκυσης των ΑΞΕ στην Ελλάδα, αναφέρονται σχετικά ως εξής (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023)

- Η οικονομική κρίση έχει μειώσει σημαντικά τις οικονομικές προοπτικές. Η καταναλωτική εμπιστοσύνη έχει μειωθεί, τα ζητήματα ρευστότητας έχουν καταστήσει δύσκολη την πρόσβαση σε πίστωση και η κατανάλωση έχει μειωθεί δραματικά.
- Υψηλό δημόσιο χρέος
- Άκαμπτο επιχειρηματικό περιβάλλον
- Αδύναμος βιομηχανικός και τραπεζικός τομέας
- Ανεπαρκείς επενδύσεις σε έρευνα και ανάπτυξη
- Γραφειοκρατικές αναποτελεσματικότητα, ακριβοί κανονισμοί και αβεβαιότητα για το μελλοντικό ρυθμιστικό καθεστώς
- Η χώρα αντιμετωπίζει επίσης υψηλό επίπεδο διαφθοράς που επηρεάζει πολλές πτυχές της οικονομικής και εμπορικής ζωής (σύμφωνα με τη Διεθνή Διαφάνεια).
- Επιμονή των κοινωνικών εντάσεων
- Πολλές βιομηχανίες τείνουν να είναι ολιγοπωλιακές, δημιουργώντας δυσκολίες σε όσους επιθυμούν να εισέλθουν στον κλάδο.
- Κυβερνητικά μέτρα για την παροχή κινήτρων ή τον περιορισμό των ΑΞΕ
- Ωστόσο, σημειώνεται πως το νομοθετικό διάταγμα 2687/53 καθώς και το άρθρο 112 του Συντάγματος, παρέχουν δικαιώματα ιδιοκτησίας εγκεκριμένων ξένων «παραγωγικών επενδύσεων», προνομιακή φορολογική μεταχείριση και άδειες εργασίας σε αλλοδαπούς διευθυντικούς και τεχνικούς υπαλλήλους. Ο νόμος 4146/2013, με τίτλο «Δημιουργία Φιλικού προς τις Επιχειρήσεις Περιβάλλοντος για

Στρατηγικές και Ιδιωτικές Επενδύσεις» είναι ο κύριος νόμος για τα κίνητρα επενδύσεων που ισχύει σήμερα. Στοχεύει στη βελτίωση του θεσμικού πλαισίου για τις ιδιωτικές επενδύσεις, στην αύξηση της ρευστότητας, στην επιτάχυνση των επενδυτικών διαδικασιών και στην αύξηση της διαφάνειας. Η ελληνική κυβέρνηση ίδρυσε επίσης το Enterprise Greece, συγχωνεύοντας την προηγούμενη εταιρεία προώθησης επενδύσεων *Invest in Greece* με το Ελληνικό Συμβούλιο Εξωτερικού Εμπορίου για να δημιουργήσει ένα μοναδικό σημείο επαφής για τους επενδυτές. Οι διαδικασίες σύστασης επιχείρησης μπορούν να πραγματοποιηθούν ηλεκτρονικά μέσω του Ελληνικού Γενικού Μητρώου Εμπορίου (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/greece/investment, 2023).

Από την οικονομική κρίση, η Ελλάδα γνώρισε ένα σημαντικά υποβαθμισμένο επιχειρηματικό κλίμα. Παρά τις πολλές διαρθρωτικές οικονομικές μεταρρυθμίσεις που έγιναν από τότε, οι ξένοι επενδυτές συνεχίζουν να φοβούνται το βάρος της ελληνικής γραφειοκρατίας και της διαφθοράς. Η κυβέρνηση παρέχει μια σειρά από κίνητρα για να προσπαθήσει να αναστρέψει την επενδυτική τάση (αν και η χώρα είναι ιδιαίτερα περιζήτητη από τις κινεζικές επενδύσεις), όπως:

Τέλος, ο Νόμος 4487/2017 θεσπίζει το πλαίσιο επενδυτικών κινήτρων για την παραγωγή οπτικοακουστικών έργων στην Ελλάδα, με την παροχή κρατικής επιχορήγησης (cash rebate) ύψους έως και 40%. Η Νομοθεσία για τα Ολοκληρωμένα Τουριστικά Θέρετρα και τις Εξοχικές Κατοικίες ενεργεί σε συνδυασμό με τον Νόμο για τις άδειες διαμονής (4251/2019), ο οποίος προσφέρει σε πολίτες εκτός ΕΕ το δικαίωμα να λάβουν άδεια διαμονής, εάν κατέχουν ακίνητη περιουσία τουλάχιστον 250.000 ευρώ. ή σύμβαση κοινής χρήσης του ν. 1652/1986 ή 10ετής μίσθωση ξενοδοχειακών καταλυμάτων ή επιπλωμένων τουριστικών καταλυμάτων (κατοικιών) σε συγκροτήματα τουριστικών καταλυμάτων κατά το άρθρο 8 παρ. 2 του Ν. 4002/2011.

4.2. Η Περίπτωση της Ιρλανδίας

Ως μελέτη περίπτωσης (case study) για τις ανάγκες της έρευνάς μας, επιλέχθηκε η χώρα της Ιρλανδίας καθώς αποτελεί πρότυπο για την αυξημένη δραστηριότητα των άμεσων ξένων

επενδύσεων (ΑΞΕ), αφού είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο αριθμός των ροών κεφαλαίων που έχουν πραγματοποιηθεί τα τελευταία χρόνια λόγω του ευνοϊκού πολιτικού και φορολογικού συστήματος που έχει διαμορφώσει. Αξίζει να σημειώσουμε ότι αρκετές πολυεθνικές εταιρείες από όλο τον κόσμο που δραστηριοποιούνται στον τομέα της τεχνολογίας και των φαρμακευτικών προϊόντων, έχουν επενδύσει στην δημιουργία θυγατρικών εταιρειών όπως η Facebook, η Google, η Apple, η Pfizer και πολλές άλλες. Τέλος, η Ιρλανδία μπορεί να χαρακτηριστεί ως μία από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες οικονομίες της Ευρώπης και σε αυτό έχει συμβάλει σημαντικά η επενδυτική δραστηριότητα των ξένων επιχειρήσεων.

4.2.1 Εισροές ΑΞΕ στην Ιρλανδία

Αναφορικά με τις ΑΞΕ στην χώρα της Ιρλανδίας, σημειώνεται πως τα τελευταία τρία χρόνια η οικονομία της Ιρλανδίας ξεπέρασε τις προσδοκίες ανάπτυξης παρά την έναρξη του Brexit (έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση), τα πολλαπλά lockdown λόγω της πανδημίας COVID-19 και την κρίση καυσίμων και φυσικού αερίου που προκλήθηκε από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

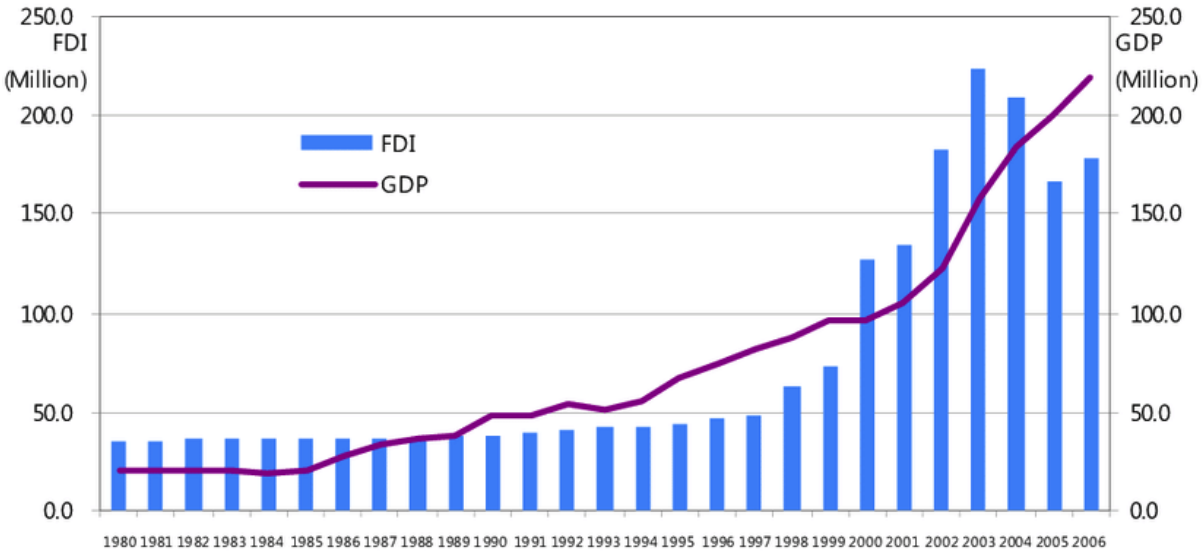

Διάγραμμα No.6 - Τάση στο απόθεμα άμεσων ξένων επενδύσεων και στο ΑΕΠ της Ιρλανδίας, 2007

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19, η ιρλανδική κυβέρνηση εφάρμοσε ποικίλους βαθμούς lockdown από τον Μάρτιο του 2020, συμπεριλαμβανομένων περιορισμών στο κλείσιμο μη βασικών επιχειρήσεων και υπηρεσιών για παρατεταμένες χρονικές περιόδους. Η ανεργία (συμπεριλαμβανομένης της προσωρινής ανεργίας που σχετίζεται με τον COVID-19) κορυφώθηκε στο 28,1 τοις εκατό τον Απρίλιο του 2020. Το επίσημο ποσοστό ανεργίας της Ιρλανδίας είναι τώρα 4,3 τοις εκατό (Φεβρουάριος 2023) ενώ τα επίπεδα απασχόλησης έφτασαν τα επίπεδα ρεκόρ στα 2,57 εκατομμύρια το 2022 (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Παρά την πρωτοφανή πανδημία στην αποσυμπίεση, η οικονομία της Ιρλανδίας συνέχισε να αποδίδει ως μία από τις καλύτερες στην ευρωζώνη. Η Ιρλανδία κατέγραψε αύξηση του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) κατά 13,5% το 2021 και οι εκτιμήσεις του ΑΕΠ αυξήθηκαν έως και 12 τοις εκατό το 2022. Το μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής ανάπτυξης της Ιρλανδίας μπορεί να αποδοθεί σε βιομηχανίες που επικεντρώνονται στις εξαγωγές (τεχνολογία, φαρμακευτική και άλλες μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες με έδρα στην Ιρλανδία) με την εγχώρια οικονομία να παλεύει ακόμα να ανακάμψει από την επίδραση των περιορισμών λόγω COVID-19 (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Η περαιτέρω εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία επιδείνωσε τις αυξανόμενες ανησυχίες της Ιρλανδίας για τον πληθωρισμό με τις αυξήσεις των τιμών των καυσίμων και του φυσικού αερίου που οδηγούν σε αυξήσεις τιμών σε όλους τους τομείς. Αυτό θα μπορούσε να μειώσει τις καταναλωτικές δαπάνες και την εμπιστοσύνη και θα μπορούσε να οδηγήσει σε χαμηλότερη από την αναμενόμενη ανάπτυξη για το 2023 (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Η ιρλανδική κυβέρνηση προωθεί ενεργά τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ) και είχε σημαντική επιτυχία στην προσέλκυση επενδύσεων, ιδίως από τις Ηνωμένες Πολιτείες. Υπάρχουν περισσότερες από 950 θυγατρικές των ΗΠΑ στην Ιρλανδία που δραστηριοποιούνται κυρίως στους ακόλουθους τομείς: χημικά, βιοεπιστήμες, φαρμακευτικές και ιατρικές συσκευές. Υλικό και λογισμικό υπολογιστή· Διαδίκτυο και ψηφιακά μέσα. ηλεκτρονικών και

χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Ένα από τα πολλά ελκυστικά χαρακτηριστικά της Ιρλανδίας ως προορισμός των ΑΞΕ, είναι ο ευνοϊκός εταιρικός φόρος 12,5% (ισχύει από το 2003), ο δεύτερος χαμηλότερος στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Η Ιρλανδία υπέγραψε τη Συμφωνία Συμπεριλαμβανομένου Πλαισίου του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), η οποία θεσπίζει ελάχιστο συντελεστή εταιρικού φόρου 15% όταν εφαρμόζεται. Οι εταιρείες σημειώνουν τακτικά ότι έρχονται επίσης στην Ιρλανδία για την υψηλή ποιότητα και την ευελιξία του αγγλόφωνου εργατικού δυναμικού, τη διαθεσιμότητα ενός πολύγλωσσου εργατικού δυναμικού· εργασιακές σχέσεις συνεργασίας· πολιτική σταθερότητα; κυβερνητικές πολιτικές και ρυθμιστικές αρχές υπέρ των επιχειρήσεων.

Πρόσθετα θετικά χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν ένα διαφανές δικαστικό σύστημα, εκτεταμένες συγκοινωνιακές συνδέσεις· εγγύτητα με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη, και η γεωγραφική θέση της Ιρλανδίας που την καθιστά σε καλή θέση σε ζώνες ώρας για την υποστήριξη των επενδύσεων στην Ασία και την Αμερική. Η Ιρλανδία επωφελείται από τη συμμετοχή της στην ΕΕ και την πρόσβαση χωρίς φραγμούς σε μια αγορά σχεδόν 500 εκατομμυρίων καταναλωτών. Επιπλέον, η ομαδοποίηση των υφιστάμενων επιτυχημένων βιομηχανιών έχει δημιουργήσει ένα οικοσύστημα ελκυστικό για τις νέες επιχειρήσεις. Το Brexit το 2021 άφησε την Ιρλανδία ως τη μόνη εναπομείνασα αγγλόφωνη χώρα στην ΕΕ και μπορεί να κάνει την Ιρλανδία ακόμη πιο ελκυστική ως προορισμό για ΑΞΕ (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Η ιρλανδική κυβέρνηση αντιμετωπίζει όλες τις εταιρείες που έχουν συσταθεί στην Ιρλανδία σε ίση βάση. Το δικαστικό σύστημα της Ιρλανδίας είναι διαφανές και τηρεί την ιερότητα των συμβάσεων, καθώς και τους νόμους που επηρεάζουν τις ξένες επενδύσεις. Αντίθετα, η ικανότητα της Ιρλανδίας να προσελκύει επενδύσεις συχνά αμαυρώνεται από σχετικά υψηλά κόστη εργασίας και λειτουργίας (όπως για την ενέργεια), ελλείψεις ειδικευμένου εργατικού δυναμικού· αδειοδότηση και ένα αργό και επαχθές σύστημα πολεοδομικών αδειών που συχνά παρεμποδίζεται από τον NIMBY-ism, κίνδυνος ευρωζώνης, υποδομές που χρειάζονται επενδύσεις (όπως σε μεταφορές, οικονομικά προσιτή στέγαση, ενέργεια και Ευρυζωνικού

Διαδικτύου, υψηλοί συντελεστές φόρου εισοδήματος, αβεβαιότητα στις πολιτικές της ΕΕ σε ορισμένα ρυθμιστικά θέματα· και απόλυτα επίπεδα τιμών από τα υψηλότερα στην Ευρώπη (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).
Η Ιρλανδία έχει μεγάλη εξάρτηση από τις εισαγωγές φυσικού αερίου και ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Η επίδραση στις τιμές που προκλήθηκαν από την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία σε συνδυασμό με τους στόχους για την κλιματική αλλαγή έχει αυξήσει τις ανησυχίες για τη μελλοντική ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού. Τα νέα κέντρα δεδομένων, ζωτικής σημασίας για τις λειτουργίες πολλών εταιρειών των ΗΠΑ, πρέπει να πληρούν τις νέες απαιτήσεις σχετικά με την τοποθεσία, την κατανάλωση ενέργειας και την αποθήκευση ενέργειας, καθώς το σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας της Ιρλανδίας αγωνίζεται να καλύψει τη ζήτηση για ενέργεια (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Μια διαδικασία ελέγχου εθνικής ασφάλειας για ξένες επενδύσεις σύμφωνα με το πλαίσιο της ΕΕ αναμένεται να τεθεί σε εφαρμογή μέχρι τα τέλη του 2023. Επί του παρόντος, οι επενδυτές που επιθυμούν να λάβουν κρατικές επιχορηγήσεις ή βοήθεια μέσω ενός από τους τέσσερις κρατικούς φορείς που είναι υπεύθυνοι για την προώθηση των ξένων επενδύσεων στην Ιρλανδία συχνά απαιτείται να πληρούν ορισμένα κριτήρια απασχόλησης και επενδύσεων. Η Ιρλανδία χρησιμοποιεί το ευρώ ως εθνικό της νόμισμα και απολαμβάνει πλήρη απελευθέρωση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαίων. Η κυβέρνηση αναγνωρίζει και επιβάλλει την ασφάλεια τα συμφέροντα σε ακίνητα, τόσο σε κατοικίες όσο και σε ακίνητα. Η Ιρλανδία είναι μέλος του Παγκόσμιου Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (WIPO) και συμβαλλόμενο μέρος στη Διεθνή Σύμβαση για την Προστασία της Πνευματικής Ιδιοκτησίας (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Αρκετές κρατικές επιχειρήσεις (δραστηριοποιούνται στην Ιρλανδία στους τομείς της ενέργειας, των ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών και των μεταφορών. Όλες οι κρατικές επιχειρήσεις της Ιρλανδίας είναι ανοιχτές στον ανταγωνισμό για μερίδιο αγοράς. Ενώ η Ιρλανδία δεν έχει διμερείς επενδυτικές συμφωνίες, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Ιρλανδία μοιράζονται μια Συνθήκη Φιλίας, Εμπορίου και Ναυσιπλοΐας από το 1950 που προβλέπει την εθνική μεταχείριση των επενδυτών των ΗΠΑ. Οι δύο χώρες μοιράζονται επίσης μια φορολογική συνθήκη από το 1998, η οποία συμπληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2012 με μια

συμφωνία για τη βελτίωση της διεθνούς φορολογικής συμμόρφωσης και την εφαρμογή του νόμου περί φορολογικής συμμόρφωσης ξένων λογαριασμών των ΗΠΑ (FATCA) (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Η ιρλανδική κυβέρνηση προωθεί ενεργά τις ΑΞΕ, μια στρατηγική που τροφοδότησε την οικονομική ανάπτυξη από τα μέσα της δεκαετίας του 1990. Ο κύριος στόχος της προώθησης των επενδύσεων της Ιρλανδίας ήταν η δημιουργία θέσεων εργασίας, ειδικά σε κλάδους έντασης τεχνολογίας και υψηλής ειδίκευσης. Πιο πρόσφατα, η κυβέρνηση έχει επικεντρωθεί στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της Ιρλανδίας ενθαρρύνοντας ξένες εταιρείες να ενισχύσουν τις δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) και να προσφέρουν αγαθά και υπηρεσίες υψηλότερης αξίας (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Οι εταιρείες των ΗΠΑ προσελκύονται από την Ιρλανδία ως εξαγωγική πλατφόρμα πωλήσεων και υποστήριξης στην αγορά της ΕΕ με σχεδόν 500 εκατομμύρια καταναλωτές και σε άλλες παγκόσμιες αγορές. Η Ιρλανδία είναι ένας επιτυχημένος προορισμός ΑΞΕ για πολλούς λόγους, συμπεριλαμβανομένου ενός επί του παρόντος χαμηλού εταιρικού φορολογικού συντελεστή 12,5 τοις εκατό για όλες τις εγχώριες και ξένες εταιρείες. Η Ιρλανδία είναι συμβαλλόμενο μέρος στη συμφωνία του ΟΟΣΑ του Οκτωβρίου 2021 για έναν παγκόσμιο ελάχιστο εταιρικό φόρο που θα ορίσει τον φορολογικό συντελεστή σε 15%, ένα καλά μορφωμένο, αγγλόφωνο εργατικό δυναμικό, τη διαθεσιμότητα ενός πολύγλωσσου εργατικού δυναμικού· εργασιακές σχέσεις συνεργασίας· πολιτική σταθερότητα; κυβερνητικές πολιτικές και ρυθμιστικές αρχές υπέρ των επιχειρήσεων.

Η Ιρλανδία επωφελείται επίσης από ένα διαφανές δικαστικό σύστημα, καλές συγκοινωνιακές συνδέσεις, την εγγύτητα με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη και την ελκυστική δύναμη των υφιστάμενων εταιρειών που δραστηριοποιούνται με επιτυχία στην Ιρλανδία (το λεγόμενο φαινόμενο «ομαδοποίησης»). Το απόθεμα αμερικανικών ΑΞΕ στην Ιρλανδία ανήλθε σε 557 δισεκατομμύρια δολάρια το 2021. Υπάρχουν περίπου 950 θυγατρικές των ΗΠΑ επί του παρόντος στην Ιρλανδία που απασχολούν περίπου 209.000 άτομα και υποστηρίζουν την εργασία για άλλες 167.000 έμμεσα. Ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό ποσοστό των 2,57 εκατομμυρίων ατόμων που απασχολούνται στην Ιρλανδία. Οι εταιρείες των ΗΠΑ

δραστηριοποιούνται κυρίως στους ακόλουθους τομείς: χημικά προϊόντα, βιοεπιστήμες, φαρμακευτικά προϊόντα και ιατρικές συσκευές, υλικό και λογισμικό υπολογιστών, web και ψηφιακά μέσα. ηλεκτρονικών και χρηματοοικονομικών υπηρεσιών (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Οι επενδύσεις των ΗΠΑ ήταν ιδιαίτερα σημαντικές για την ανάπτυξη και τον εκσυγχρονισμό της ιρλανδικής βιομηχανίας τα τελευταία σαράντα χρόνια, παρέχοντας νέα τεχνολογία, εξαγωγικές δυνατότητες, βέλτιστες πρακτικές διαχείρισης και κατασκευής και ευκαιρίες απασχόλησης. Η Ιρλανδία έχει γίνει πιο πρόσφατα σημαντικό κέντρο E&A για τις αμερικανικές εταιρείες στην Ευρώπη και πόλο έλξης για τις επενδύσεις στο Διαδίκτυο και τα ψηφιακά μέσα των ΗΠΑ. Οι ηγέτες του κλάδου όπως η Google, η Amazon, το eBay, το PayPal, το Meta (Facebook), το Twitter, το LinkedIn, η Electronic Arts και εταιρείες κυβερνοασφάλειας όπως η Tenable, η Forcepoint, η AT&T Cybersecurity και η McAfee χρησιμοποιούν την Ιρλανδία ως κόμβο της αντίστοιχης Ευρώπης και μερικές φορές της Μέσης Ανατολής. Αφρικανικές ή/και ινδικές επιχειρήσεις (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

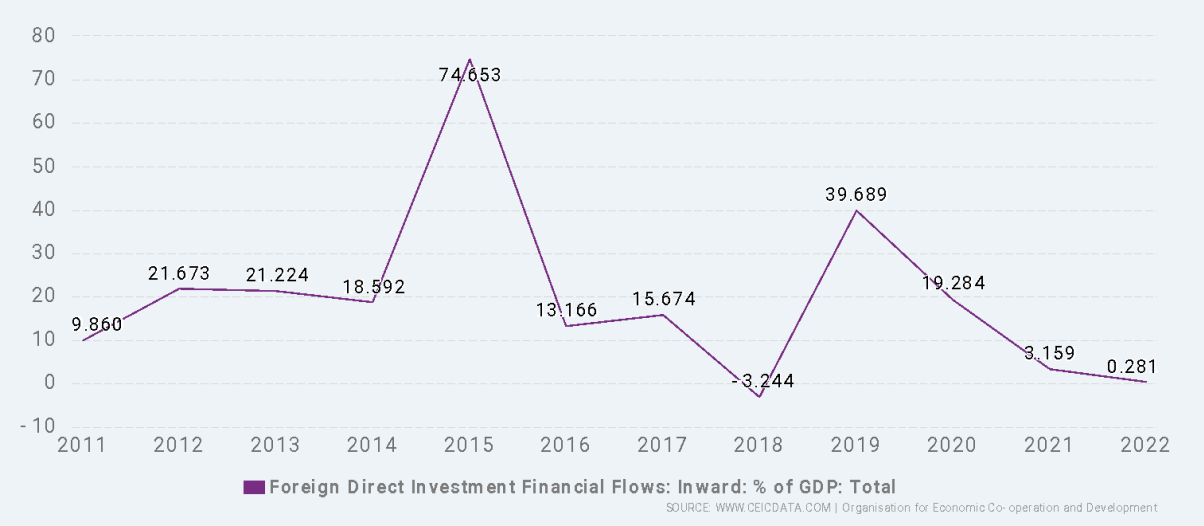

Διάγραμμα No.7 – ΑΞΕ στην Ιρλανδία, Επιρροή στο Συνολικό ΑΕΠ για τα Έτη 2011 έως το 2022, Πηγή CEICDATA.COM

Παράγοντες που αμφισβητούν την ικανότητα της Ιρλανδίας να προσελκύει επενδύσεις

περιλαμβάνουν το σχετικά υψηλό κόστος εργασίας και λειτουργίας (όπως για την ενέργεια). σποραδικές ελλείψεις ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. και μερικές φορές ελλιπείς υποδομές (όπως οι μεταφορές, η ενέργεια και η ευρυζωνική ποιότητα). Η Ιρλανδία υποφέρει επίσης από ελλείψεις κατοικιών και υψηλής ποιότητας χώρων γραφείων. απόλυτα επίπεδα τιμών που είναι από τα υψηλότερα στην Ευρώπη και ένα αργό και κουραστικό σύστημα αδειών σχεδιασμού που συχνά παρεμποδίζεται από τον NIMBY-ism (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

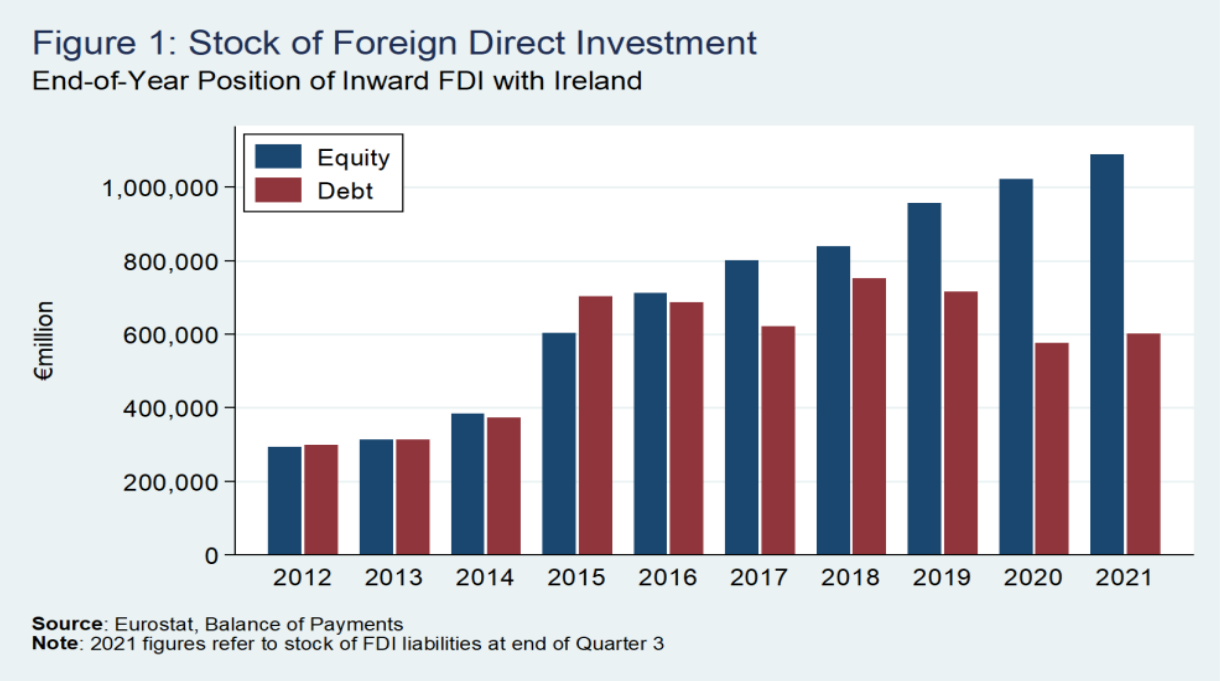

Διάγραμμα No.8 – ΑΞΕ στην Ιρλανδία, Επιρροή στη Διαμόρφωση Εσόδων / Χρέους για τα Έτη 2012 έως το 2022, Πηγή Eurostat Balance of Payments

Η κυβέρνηση έχει εισαγάγει νέα νομοθεσία σχεδιασμού η οποία έχει σχεδιαστεί για την εξάλειψη των εμπλοκών, αλλά μέχρι να εφαρμοστεί, οι καθυστερήσεις σχεδιασμού μπορεί να περιορίσουν τις ικανότητες των εταιρειών να δημιουργήσουν υποδομές για την υποστήριξη των λειτουργιών. Το Αμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο στην Ιρλανδία ζήτησε μεγαλύτερη προσοχή σε ένα «κενό δεξιοτήτων» στην προσφορά Ιρλανδών αποφοίτων στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας. Έχει επίσης υποστηρίξει ότι οι σχετικά υψηλοί συντελεστές φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων μπορεί να κάνουν δύσκολη την προσέλκυση ταλέντων από το εξωτερικό (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/,

2023).

Το 2013, η Ιρλανδία έγινε η πρώτη χώρα στην ευρωζώνη που βγήκε από ένα πρόγραμμα χρηματοοικονομικής διάσωσης από την ΕΕ, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΕΕ/ΕΚΤ/ΔΝΤ, ή τη λεγόμενη Τρόικα). Η συμμόρφωση με τους όρους του προγράμματος της Τρόικας είχε σημαντικό οικονομικό κόστος με τη στασιμότητα του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος (ΑΕΠ) και τα μέτρα λιτότητας, ενώ αντιμετώπισε την υψηλή ανεργία (η οποία έφτασε το 15 τοις εκατό). Ακολούθησε ισχυρή οικονομική πρόοδος μέσω πρωτοβουλιών που υποστηρίζονται από την κυβέρνηση για την προσέλκυση επενδύσεων και την τόνωση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και απασχόλησης (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Παρά τις παρατεταμένες δυσκολίες που προκλήθηκαν από την πανδημία COVID-19, η οποία επιδεινώθηκε περαιτέρω από τις οικονομικές επιπτώσεις της εισβολής της Ρωσίας στην Ουκρανία, οι οικονομικές επιδόσεις της Ιρλανδίας συνέχισαν να είναι οι καλύτερες στην ευρωζώνη το 2022 με εκτιμώμενη ανάπτυξη 12 τοις εκατό, που επιτεύχθηκε από πίσω ισχυρών εξαγωγών από τους τομείς των τροφίμων, των φαρμακευτικών προϊόντων και της ιατρικής τεχνολογίας και άλλων μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών με έδρα την Ιρλανδία.

Η εγχώρια οικονομία *πάλεψε* με το προσωρινό κλείσιμο επιχειρήσεων, λόγω των περιορισμών της πανδημίας. Με το επίσημο ποσοστό ανεργίας της Ιρλανδίας στο 4,3% τον Φεβρουάριο του 2023, οι εργοδότες αντιμετωπίζουν επί του παρόντος μια σφιχτή αγορά εργασίας και αναμένουν ότι αυτό θα συνεχιστεί μέχρι το 2023 και το 2024. Το δημόσιο χρέος της Ιρλανδίας παραμένει ελκυστικό για τους επενδυτές, γεγονός που αποτελεί παράδειγμα της διεθνούς εμπιστοσύνης στην οικονομική πρόοδο της Ιρλανδίας (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

4.2.2 Παράγοντες Προσέλκυσης ΑΞΕ στην Ιρλανδία

Ως προς τους παράγοντες προσέλκυσης των ΑΞΕ στην Ιρλανδία, αναφέρονται σχετικά έξι (6) κυβερνητικές υπηρεσίες και οργανισμοί έχουν την ευθύνη να προωθήσουν τις επενδύσεις στην

Ιρλανδία από ξένες εταιρείες. Η Αρχή Βιομηχανικής Ανάπτυξης της Ιρλανδίας (IDA Ireland) έχει τη συνολική ευθύνη για την προώθηση και τη διευκόλυνση των ΑΞΕ στην Ιρλανδία. Η κυβερνητική υπηρεσία IDA Ireland είναι επίσης υπεύθυνη για την προσέλκυση ξένων χρηματοοικονομικών και ασφαλιστικών εταιρειών στην Ιρλανδία, συμπεριλαμβανομένου του Διεθνούς Κέντρου Χρηματοοικονομικών Υπηρεσιών του Δουβλίνου (IFSC). Η IDA Ireland διατηρεί επτά γραφεία στις ΗΠΑ (στη Νέα Υόρκη, Νέα Υόρκη, Βοστώνη, Μασαχουσέτη, Σικάγο, Ιλινόις, Mountain View, Καλιφόρνια, Irvine, Καλιφόρνια, Ατλάντα, GA και Ώστιν, Τέξας), καθώς και γραφεία σε όλη την Ευρώπη και την Ασία (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Η Enterprise Ireland (EI) είναι υπεύθυνη για την ανάπτυξη και την ανάπτυξη των ιρλανδικών επιχειρήσεων στις παγκόσμιες αγορές. Η EI συνεργάζεται με επιχειρήσεις για να τις βοηθήσει να ξεκινήσουν, να αναπτυχθούν, να καινοτομήσουν και να κερδίσουν εξαγωγικές πωλήσεις στις παγκόσμιες αγορές. και προωθεί κοινοπραξίες και στρατηγικές συμμαχίες μεταξύ εγχώριων και ξένων εταιρειών. Ο οργανισμός βοηθά τους επιχειρηματίες να εγκατασταθούν στην Ιρλανδία και βοηθά ξένες εταιρείες που επιθυμούν να ιδρύσουν επιχειρήσεις παραγωγής τροφίμων και ποτών στην Ιρλανδία.

Η ΕΕ έχει έξι υπάρχοντα γραφεία στις Ηνωμένες Πολιτείες (Όστιν, Τέξας, Βοστώνη, Μασαχουσέτη, Σικάγο, Ιλινόις, Νέα Υόρκη, Νέα Υόρκη, Σαν Φρανσίσκο, Καλιφόρνια και Σιάτλ, Ουάσιγκτον). Η EI διαθέτει επίσης γραφεία στην Ευρώπη, τη Νότια Αμερική, τη Μέση Ανατολή και την Ασία. Ο Όμιλος Shannon (πρώην Shannon Free Airport Development Company) προωθεί τις ΑΞΕ στην Ελεύθερη Ζώνη Shannon (SFZ) και κατέχει ακίνητα στην περιοχή Shannon ως πιθανές τοποθεσίες επενδύσεων σε πράσινο πεδίο. Από το 2006, η ευθύνη για τις επενδύσεις από ιρλανδικές εταιρείες στην περιοχή Shannon έχει περάσει στην EI, ενώ η IDA Ireland παραμένει υπεύθυνη για τις ΑΞΕ στην περιοχή.

Η Udaras na Gaeltachta (Udaras) έχει την ευθύνη για την οικονομική ανάπτυξη σε εκείνες τις περιοχές της Ιρλανδίας όπου η κυρίαρχη γλώσσα είναι η ιρλανδική. Η Udaras συνεργάζεται με την IDA Ireland για την προώθηση των επενδύσεων στο εξωτερικό σε αυτές τις περιοχές. Το Υπουργείο Εξωτερικών Υποθέσεων (DFA) έχει την ευθύνη για την ανταλλαγή οικονομικών μηνυμάτων και την υποστήριξη της ατζέντας προώθησης του εμπορίου της χώρας καθώς και

τη δέσμευση της διασποράς για την προσέλκυση επενδύσεων. Τέλος, το Τμήμα Επιχειρήσεων, Εμπορίου και Απασχόλησης (ΔΕΤΕ) υποστηρίζει τη δημιουργία θέσεων εργασίας προωθώντας την ανάπτυξη ενός ανταγωνιστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος όπου οι επιχειρήσεις μπορούν να λειτουργούν με υψηλά πρότυπα και να αναπτυχθούν σε βιώσιμες αγορές.

Ως προς τα επενδυτικά κίνητρα, τρεις (3) ιρλανδικοί οργανισμοί – IDA Ireland (IDA), EI και Udaras – έχουν ρυθμιστική αρχή για τη διαχείριση επιχορηγήσεων σε επενδυτές για κεφαλαιουχικό εξοπλισμό, γη, κτίρια, κατάρτιση και E&A. Οι ξένες και εγχώριες επιχειρήσεις που αναζητούν επιχορήγηση από αυτούς τους οργανισμούς πρέπει να υποβάλουν λεπτομερείς επενδυτικές προτάσεις. Αυτές οι προτάσεις περιλαμβάνουν συνήθως πληροφορίες για τα πάγια στοιχεία ενεργητικού (κεφάλαιο), την εργασία και τα στοιχεία τεχνολογίας/E&A και καθορίζουν στόχους χρησιμοποιώντας κριτήρια όπως οι πωλήσεις, η κερδοφορία, οι εξαγωγές και η απασχόληση. Οι πληροφορίες που υποβάλλονται είναι επιχειρηματικές εμπιστευτικές και κάθε επενδυτική πρόταση υπόκειται σε οικονομική αξιολόγηση πριν προσφερθεί ή απορριφθεί η υποστήριξη (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Οι επενδυτικοί οργανισμοί της Ιρλανδίας και οι ξένοι επενδυτές καθορίζουν από κοινού στόχους δημιουργίας θέσεων εργασίας, οι οποίοι συνήθως χρησιμεύουν ως βάση για τις απαιτήσεις απόδοσης. Οι οργανισμοί καταβάλλουν επιχορηγήσεις μόνο αφού οι ξένοι επενδυτές έχουν επιτύχει τους στόχους απόδοσης που έχουν ελεγχθεί εξωτερικά. Οι συμφωνίες επιχορήγησης έχουν γενικά προθεσμία αποπληρωμής πέντε ετών μετά την ημερομηνία κατά την οποία καταβάλλεται η τελευταία δόση.

Οι μητρικές εταιρείες του επενδυτή γενικά πρέπει επίσης να εγγυηθούν την αποπληρωμή της κρατικής επιχορήγησης εάν η επιχορηγούμενη εταιρεία κλείσει πριν από τη λήξη μιας συμφωνημένης χρονικής περιόδου, συνήθως δέκα χρόνια μετά την πληρωμή της επιχορήγησης. Δεν υπάρχουν απαιτήσεις που πρέπει να προμηθεύονται οι ξένοι επενδυτές σε τοπικό επίπεδο ή να επιτρέπουν σε υπηκόους να κατέχουν μετοχές (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Οι κατευθυντήριες γραμμές της Ε.Ε. για τις περιφερειακές ενισχύσεις που ισχύουν από το 2022

έως το 2027, διέπουν τη μέγιστη επιχορήγηση που μπορεί να παράσχει η ιρλανδική κυβέρνηση σε επιχειρήσεις/επιχειρήσεις που βαθμολογούνται με βάση την περιφερειακή τοποθεσία. Οι διαφορές στα διάφορα ανώτατα όρια ενίσχυσης αντικατοπτρίζουν τη σχετική αναπτυξιακή κατάσταση των επιχειρήσεων/υποδομών σε περιοχές εκτός της ευρύτερης περιοχής του Δουβλίνου (https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/, 2023).

Οι επενδυτές είναι γενικά ελεύθεροι, υπό την προϋπόθεση της πολεοδομικής άδειας, να επιλέξουν την τοποθεσία της επένδυσής τους, ωστόσο η IDA έχει ενθαρρύνει ενεργά τις επενδύσεις σε περιοχές εκτός του Δουβλίνου από τη δεκαετία του 1990. Η περιφερειοποίηση των επενδύσεων αποτελεί κυβερνητική πολιτική από το 2001. Η IDA παρουσίασε το σχέδιό της για εξασφάλιση 800 επενδύσεων και δημιουργία 50.000 νέων θέσεων εργασίας έως το 2025 στη στρατηγική της για την ανάκαμψη και τη βιώσιμη ανάπτυξη 2021 – 2024. Στόχος του IDA είναι να εντοπίσει πάνω από το ήμισυ όλων των νέων επενδύσεων ΑΞΕ έξω από τα δύο κύρια αστικά κέντρα του Δουβλίνου και του Κορκ.

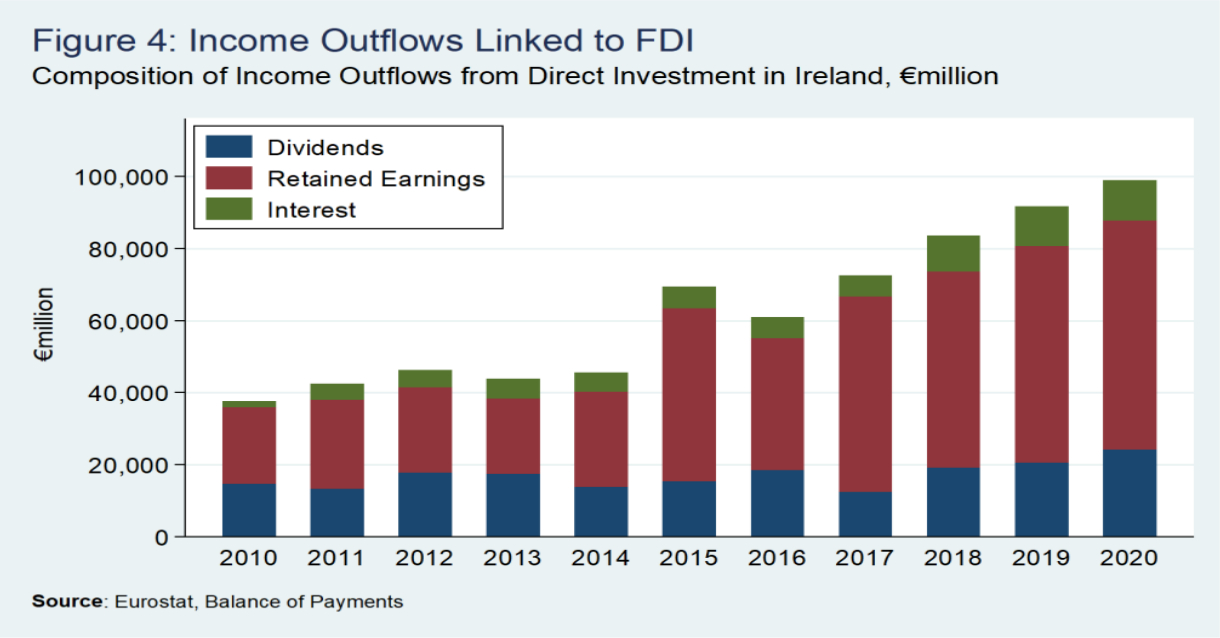

Διάγραμμα No.9 – ΑΞΕ στην Ιρλανδία, Επιρροή στη Διαμόρφωση Μετοχών, Κερδών και Επιτοκίων για τα Έτη 2010 έως το 2020, Πηγή Eurostat Balance of Payments

Η IDA έχει αναπτύξει περιφερειακούς κόμβους για τη διευκόλυνση συστάδων δραστηριότητας σε όλη τη χώρα. Στο παρελθόν η IDA υποστήριξε την κατασκευή επιχειρηματικών πάρκων στις κομητείες Galway και Louth, για να ενθαρρύνει τη δραστηριότητα του κλάδου της βιοτεχνολογίας σε αυτές τις κομητείες.

Δεν υπάρχουν περιορισμοί στη συμμετοχή ξένων εταιρειών σε κρατικά χρηματοδοτούμενα ή/και επιδοτούμενα προγράμματα E&A σε εθνική βάση. Στην πραγματικότητα, η κυβέρνηση ενθαρρύνει και δίνει κίνητρα (μέσω μερικής φορολογικής απαλλαγής) ξένες εταιρείες να διεξάγουν E&A ως μέρος της εθνικής στρατηγικής της για την οικοδόμηση μιας οικονομίας με μεγαλύτερη ένταση γνώσης, βασισμένη στην καινοτομία. Το Science Foundation Ireland (SFI), ο κρατικός επιστημονικός οργανισμός, είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση της χρηματοδότησης E&A της Ιρλανδίας από το 2000. Σύμφωνα με την τρέχουσα στρατηγική του, η SFI επενδύει ετησίως πάνω από 200 εκατομμύρια δολάρια σε δραστηριότητες E&A.

Η SFI στοχεύει κορυφαίους ερευνητές στην Ιρλανδία και στο εξωτερικό για την προώθηση της ανάπτυξης της βιοτεχνολογίας, της τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών. και ενέργεια. Το SFI διαθέτει συγκεκριμένα ερευνητικά κέντρα αριστείας – κόμβους που συγκεντρώνουν ερευνητές από όλα τα πανεπιστήμια της Ιρλανδίας για έρευνα σε συγκεκριμένα θέματα.

Η Σύμπραξη Έρευνας και Ανάπτυξης ΗΠΑ-Ιρλανδίας (UIRDP), που ξεκίνησε το 2006, είναι μια μοναδική πρωτοβουλία που περιλαμβάνει φορείς χρηματοδότησης σε τρεις δικαιοδοσίες: τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Ιρλανδία και τη Βόρεια Ιρλανδία (NI). Στο πλαίσιο του προγράμματος, ένας μηχανισμός «μονής πρότασης, μίας επανεξέτασης» διευκολύνεται από το Εθνικό Ίδρυμα Επιστημών και τα Εθνικά Ινστιτούτα Υγείας στις Ηνωμένες Πολιτείες, τα οποία δέχονται υποβολές από ομάδες τριών δικαιοδοσιών (ΗΠΑ, Ιρλανδία και NI) για υπάρχουσες προγράμματα χρηματοδότησης. Όλες οι προτάσεις που υποβάλλονται υπό την αιγίδα του UIRDP πρέπει να έχουν σημαντική ερευνητική συμμετοχή από ερευνητές και στις τρεις δικαιοδοσίες. Το 2015, τα θέματα του προγράμματος UIRDP επεκτάθηκαν για να συμπεριλάβουν τη γεωργική έρευνα. και το 2019 η έρευνα για την κυβερνοασφάλεια ενσωματώθηκε επίσης ως θέμα.

Μια βασική πτυχή της κρατικής υποστήριξης είναι η πίστωση φόρου για το κόστος της επιλέξιμης δραστηριότητας έρευνας, ανάπτυξης και καινοτομίας (RDI). και σε κτίρια που χρησιμοποιούνται για δραστηριότητες ΕΑΚ. Μια πίστωση φόρου 25 τοις εκατό υπόκειται σε ορισμένες προϋποθέσεις και είναι διαθέσιμη για δραστηριότητες Ε&Α που διεξάγονται σε μια μεγάλη ποικιλία τομέων επιστήμης και τεχνολογίας, όπως ανάπτυξη λογισμικού, μηχανική, παραγωγή τροφίμων και ποτών, ιατρικές συσκευές, φαρμακευτικά προϊόντα, χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. γεωργία και κηπουρική. Ορισμένες εταιρείες των ΗΠΑ έχουν ήδη χρησιμοποιήσει αυτές τις εκπτώσεις φόρου για την κατασκευή και λειτουργία εγκαταστάσεων Ε&Α. Το Πλαίσιο Ανάπτυξης Γνώσης (KDB) της ιρλανδικής κυβέρνησης, που εισήχθη το 2016, προσφέρει επίσης χαμηλότερο φορολογικό συντελεστή για ορισμένες δραστηριότητες Ε&Α που πραγματοποιούνται στην Ιρλανδία.

Σύμφωνα με τα παραπάνω λοιπόν, η Ιρλανδία είναι ένας ελκυστικός προορισμός για επενδύσεις, αλλά οι εισροές είναι εξαιρετικά ασταθείς καθώς εξαρτώνται από τις δραστηριότητες μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στη χώρα. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Έκθεση Επενδύσεων 2023 της UNCTAD, οι εισροές ΑΞΕ στη χώρα παρέμειναν στάσιμες το 2022 (1,49 δισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ). Την ίδια χρονιά, το συνολικό απόθεμα ΑΞΕ ανήλθε σε 1,4 τρισεκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, περίπου στο 266% του ΑΕΠ της χώρας (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/ireland/investment, 2023).

Λόγω των διαφορετικών μεθόδων υπολογισμού, τα στοιχεία από τον ΟΚΠ είναι ελαφρώς αποκλίνοντα. Σύμφωνα με τη στατιστική υπηρεσία, η αύξηση των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ιρλανδία ανήλθε σε 26 δισεκατομμύρια ευρώ το 2022, κυρίως λόγω των αυξημένων επενδύσεων από τις Ηνωμένες Πολιτείες, αν και εξισορροπήθηκε από τις μειωμένες επενδύσεις από άλλα έθνη. Αυτή η άνοδος των επενδύσεων παρατηρήθηκε κυρίως στον μεταποιητικό τομέα, ιδίως στον φαρμακευτικό κλάδο, ο οποίος αυξήθηκε κατά 31 δισ. ευρώ.

Ενώ σημειώθηκε αύξηση 21 δισεκατομμυρίων ευρώ στη χρηματοπιστωτική διαμεσολάβηση, αυτό αντισταθμίστηκε από τις μειώσεις των επενδύσεων σε άλλους τομείς υπηρεσιών. Εν τω μεταξύ, οι ιρλανδικές άμεσες ξένες επενδύσεις στο εξωτερικό μειώθηκαν κατά 190 δισεκατομμύρια ευρώ σε 1,12 τρισεκατομμύρια ευρώ, με τις μειώσεις των επενδύσεων να είναι

ιδιαίτερα αξιοσημείωτες στο Λουξεμβούργο και την Ασία, που μειώθηκαν κατά 109 δισεκατομμύρια ευρώ και 43 δισεκατομμύρια ευρώ, αντίστοιχα. Η πτώση στις άμεσες ξένες επενδύσεις της Ιρλανδίας στο εξωτερικό επικεντρώθηκε κυρίως στον τομέα των υπηρεσιών. Όσον αφορά τα αποθέματα, το USD κατέχει τη συντριπτική πλειοψηφία (αξιολόγησης 921,1 δισεκατομμυρίων ευρώ), μπροστά από το Ηνωμένο Βασίλειο (43,8 δισεκατομμύρια ευρώ) και τη Γαλλία (23,5 δισεκατομμύρια ευρώ από τον τελικό επενδυτή). Ο τομέας των υπηρεσιών είναι ο μεγαλύτερος τομέας για εισερχόμενες επενδύσεις: στο τέλος του 2022, η επενδυτική θέση ήταν 749 δισεκατομμύρια ευρώ. Οι επενδύσεις στον μεταποιητικό τομέα ανήλθαν σε μετοχική θέση 534 δισ. ευρώ την ίδια περίοδο.

Η ιρλανδική κυβέρνηση προωθεί ενεργά τις ΑΞΕ και είχε σημαντική επιτυχία στην προσέλκυση επενδύσεων. Ένα από τα πολλά ελκυστικά χαρακτηριστικά της Ιρλανδίας ως προορισμός ΑΞΕ είναι ο ευνοϊκός εταιρικός φόρος 12,5%, ο δεύτερος χαμηλότερος στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Άλλοι λόγοι για να επενδύσετε στην Ιρλανδία περιλαμβάνουν την υψηλή ποιότητα και την ευελιξία του αγγλόφωνου εργατικού δυναμικού. τη διαθεσιμότητα ενός πολύγλωσσου εργατικού δυναμικού· εργασιακές σχέσεις συνεργασίας· πολιτική σταθερότητα; κυβερνητικές πολιτικές και ρυθμιστικές αρχές υπέρ των επιχειρήσεων (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/ireland/investment, 2023).

Πρόσθετα θετικά χαρακτηριστικά περιλαμβάνουν ένα διαφανές δικαστικό σύστημα. εκτεταμένες συγκοινωνιακές συνδέσεις και την εγγύτητα με τις Ηνωμένες Πολιτείες και την Ευρώπη. Αντίθετα, η Ιρλανδία αντιμετωπίζει προκλήσεις στις προσπάθειές της να προσελκύσει επενδύσεις, συμπεριλαμβανομένου του σχετικά υψηλού εργατικού και λειτουργικού κόστους, ιδίως στον τομέα της ενέργειας. Οι ελλείψεις ειδικευμένου εργατικού δυναμικού αποτελούν ένα άλλο εμπόδιο, μαζί με ένα αργό και επαχθές σύστημα αδειών σχεδιασμού και τις ανησυχίες για τον κίνδυνο της ευρωζώνης.

Οι ελλείψεις στις υποδομές, όπως αυτές στις μεταφορές, την προσιτή στέγαση, την ενέργεια και το ευρυζωνικό Διαδίκτυο, μειώνουν επίσης την ελκυστικότητά του. Ο Screening of Third Country Transactions Act 2023 (ο «νόμος STCT») τέθηκε σε νόμο στις 31 Οκτωβρίου 2023, εγκαινιάζοντας ένα νέο πλαίσιο ελέγχου επενδύσεων στην Ιρλανδία. Αναμένεται να τεθεί σε ισχύ το 2ο τρίμηνο του 2024, το καθεστώς θα εκχωρήσει στον Υπουργό Επιχειρήσεων,

Εμπορίου και Απασχόλησης την εξουσία να εξετάζει, να επιβάλλει όρους και ενδεχομένως να μπλοκάρει τις συναλλαγές ΑΞΕ σε διάφορα σενάρια, ανάλογα με λόγους ασφάλειας και δημόσιας τάξης (https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/ireland/investment, 2023).

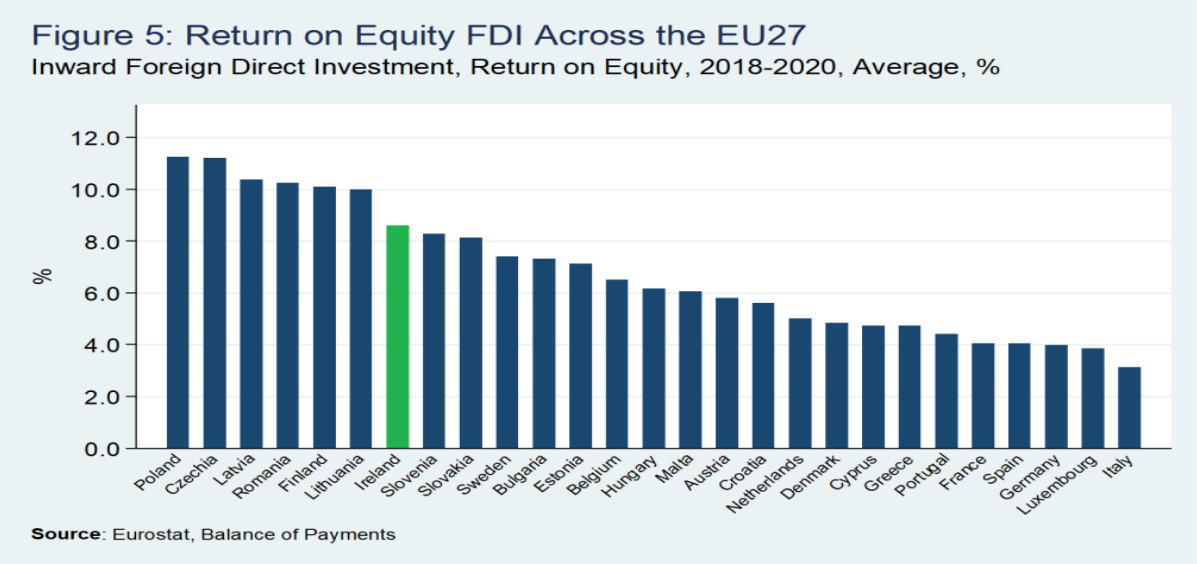

Διάγραμμα No.10 – ΑΞΕ στην Ιρλανδία, Επιρροή στη Διαμόρφωση Κερδών Ανάμεσα στις 27 Χώρες της Ε.Ε. για τα Έτη 2018 έως το 2020, Πηγή Eurostat Balance of Payments

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα επιχειρεί να μεταμορφώσει την οικονομία της και έχει προταθεί ευρέως ότι οι ΑΞΕ θα μπορούσαν να συμβάλουν σε αυτές τις προσπάθειες. Ωστόσο, όπως αποδεικνύεται από τη βιβλιογραφία, οι ΑΞΕ δεν είναι το «μαγικό χάπι» που σίγουρα θα οδηγούσε στην ανάπτυξη, αλλά είναι μάλλον «μια μικτή ευλογία».

Ως πηγή εξωτερικής χρηματοδότησης έχει τόσο *αντιπάλους* όσο και υποστηρικτές, αλλά ο σημαντικός αντίκτυπός του στην οικονομία της χώρας υποδοχής είναι αδιαμφισβήτητος. Επηρεάζει την απασχόληση, τις εισαγωγές, τις εξαγωγές, το εμπόριο, το εισόδημα, την παραγωγή και τελικά την οικονομική ανάπτυξη. Ταυτόχρονα όμως, οι ξένοι επενδυτές θα μπορούσαν να επωφεληθούν από τα παρεχόμενα κίνητρα και να οδηγήσουν τη δικαιούχο χώρα σε απώλειες και στρεβλώσεις. Συμπερασματικά, η αλήθεια για τις ΑΞΕ βρίσκεται κάπου στο ενδιάμεσο.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, και σίγουρα υπό την τρέχουσα οικονομική συγκυρία, οι ΑΞΕ θα μπορούσαν να συμβάλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας της καθώς είναι μια μορφή κεφαλαίου που δεν δημιουργεί πλέον χρέος και έχει αποδειχθεί ανθεκτική σε περιόδους οικονομικής κρίσης. Ως εκ τούτου, οι ΑΞΕ θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για μια βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να είναι προσεκτικοί ως προς τα παρεχόμενα κίνητρα, καθώς αυτό που είναι ωφέλιμο για έναν επενδυτή δεν θα μπορούσε να είναι ευνοϊκό για την οικονομία υποδοχής.

Τα τελευταία χρόνια, οι ελληνικές κυβερνήσεις έκαναν μεταρρυθμίσεις και παρείχαν κίνητρα όπως φορολογικές ελαφρύνσεις, ελκυστικότητα της αγοράς και πλεονεκτήματα τοποθεσίας, προκειμένου να προσελκύσουν ξένους επενδυτές, αλλά οι όγκοι των ΑΞΕ παραμένουν κάτω από τις δυνατότητές τους. Η χώρα εξακολουθεί να παλεύει με ζητήματα γραφειοκρατίας, αναποτελεσματική δημόσια διακυβέρνηση και υποδομές, και κυρίως οικονομική αστάθεια. Προκειμένου να βελτιωθεί η εισροή ΑΞΕ, η Ελλάδα θα πρέπει όχι μόνο να προσπαθήσει να επιλύσει αυτά τα προβλήματα, αλλά θα πρέπει επίσης να στραφεί σε χώρες που δεν είχαν μεγάλο επενδυτικό μερίδιο στο παρελθόν αλλά έχουν τη δυνατότητα να προσφέρουν περισσότερα στο μέλλον (π. Ρωσική Ομοσπονδία και Κίνα).

Συμπερασματικά, η απόφαση για επένδυση σε μια συγκεκριμένη χώρα βασίζεται σε ενδελεχή ανάλυση διαφόρων παραγόντων, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών, η βαρύτητα του καθενός εξαρτάται από τα κίνητρα του ξένου επενδυτή, τα κίνητρα, στο τρέχον πλαίσιο της οικονομίας της αγοράς συνολικά. όταν οποιοδήποτε πλεονέκτημα μπορεί να διαβρώσει τον πολύ γρήγορο ρυθμό του, αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Υποδεικνύεται ότι οικονομικοί παράγοντες επηρεάζουν τον λόγο που μια πολυεθνική εταιρεία είναι πρόθυμη να επενδύσει ή

να αυξήσει τη δραστηριότητά της, συμπεριλαμβανομένου του πραγματικού τρόπου επένδυσης αθέτησης.

Αντίστοιχα στη χώρα της Ιρλανδίας, στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, οι άμεσες ξένες επενδύσεις είναι ο πρωταρχικός τρόπος συμμετοχής στο παγκόσμιο οικονομικό εμπόριο και ταυτόχρονα ο κύριος τρόπος βελτίωσης της σχετικής θέσης σε αυτές τις ανταλλαγές. Τα δυνατά σημεία της οικονομίας της Ιρλανδίας περιλαμβάνουν το δυνατό και σφιχτά πλεγμένο βιομηχανικό και τριτογενές ύφασμα, ένας από τους χαμηλότερους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές στην Ευρώπη, ένα νέο, εξειδικευμένο και πολύγλωσσο εργατικό δυναμικό, μια ανταγωνιστική οικονομία, με κυβερνητικές πολιτικές και ρυθμιστικές αρχές υπέρ των επιχειρήσεων, σύγχρονη υποδομή, ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας στην Ευρώπη και μια ισχυρή και σταθερή εγχώρια ζήτηση, κυρίως χάρη στους υψηλούς μισθούς και το βιοτικό επίπεδο.

Ωστόσο, τα αδύναμα σημεία της Ιρλανδίας όσον αφορά την ελκυστικότητα των ΑΞΕ περιλαμβάνουν την οικονομία η οποία είναι εθελοντικά πολύ ανοιχτή διεθνώς και ως εκ τούτου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ευρωπαϊκή οικονομία (ιδιαίτερα από το Ηνωμένο Βασίλειο) καθώς και από τις στρατηγικές των πολυεθνικών που επί του παρόντος προσελκύονται από ευνοϊκή φορολογία. Επίσης, η οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις δραστηριότητες των πολυεθνικών: οι υπεράκτιες δραστηριότητές τους, κυρίως με τη μορφή συμβάσεων για την κατασκευή στο εξωτερικό, αντιπροσωπεύουν το ένα τέταρτο του ΑΕΠ και έχουν μεγάλο βάρος στην αγορά εργασίας. Η Ιρλανδία επίσης διαθέτει ένα υψηλό εργατικό και λειτουργικό κόστος, η εσωτερική αγορά είναι σχετικά μικρή και δέχεται αυξανόμενη πίεση στο κόστος εργασίας, όπου ο τραπεζικός τομέας παραμένει ευάλωτος σε κραδασμούς και το επίπεδο δημόσιου και ιδιωτικού χρέους παραμένει υψηλό. Επίσης, για χρόνια, η ιρλανδική κυβέρνηση προωθεί ενεργά τις άμεσες ξένες επενδύσεις (ΑΞΕ). Η Ιρλανδία παρέχει ένα ελκυστικό φορολογικό πλαίσιο για τους ξένους επενδυτές και έχει έναν από τους χαμηλότερους φορολογικούς συντελεστές στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτή η στρατηγική τροφοδότησε ισχυρή οικονομική ανάπτυξη από τα τέλη της δεκαετίας του 1990.

Πιο πρόσφατα, η κυβέρνηση έχει επικεντρωθεί στη διεθνή ανταγωνιστικότητα της Ιρλανδίας ενθαρρύνοντας εταιρείες με ξένες επενδύσεις να αυξήσουν τις δραστηριότητές τους έρευνας και ανάπτυξης (Ε&Α) και να παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες με υψηλότερη προστιθέμενη αξία.

Η αποχώρηση του Ηνωμένου Βασιλείου από την ΕΕ (Brexit) αφήνει την Ιρλανδία ως τη μόνη εναπομείνασα αγγλόφωνη χώρα στην ΕΕ, πλεονέκτημα για τη χώρα. Η ιρλανδική κυβέρνηση παρέχει επιχορηγήσεις βοήθειας μέσω των επενδυτικών οργανισμών της, οι οποίοι θα καταβάλλουν επιχορηγήσεις μόνο αφού οι ξένοι επενδυτές έχουν επιτύχει στόχους απόδοσης που έχουν ελεγχθεί εξωτερικά.

Τέλος, η Ιρλανδική κυβέρνηση έχει επενδύσει πολλά σε φιλόδοξα προγράμματα για να προσελκύσει τους καλύτερους ερευνητές που ειδικεύονται στις επιχειρήσεις. Το Science Foundation Ireland (SFI) είναι ο κρατικός επιστημονικός οργανισμός που είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση της χρηματοδότησης Ε&Α της Ιρλανδίας. Στο ίδιο μήκος κύματος, επενδύοντας στο επιχειρηματικό οικοσύστημα, το κράτος επιδιώκει να προσελκύσει στην Ιρλανδία επιχειρηματίες που επιθυμούν να δημιουργήσουν νεοφυείς επιχειρήσεις με ισχυρό διεθνή προσανατολισμό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
Α. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Alfaro, L. (2003). Foreign direct investment and growth: Does the sector Matter? Boston: Havard Business School Working paper.

ASEAN Secretariat. (2006). Statistics of Foreign Direct Investments in ASEAN. 8th ed. Jakarta: Indonesia.

Asheghian, P. (2004). Determinants of economic growth in the United States: The role of foreign direct investment. The International Trade Journal, 18, pp. 63-83.

Adams, L., Regibeau, P., and Rockett, K., 2014, Incentives to create jobs: Regional subsidies, national trade policy and foreign direct investment, Journal of Public Economics 111:102–119.

Agiomirgianakis, G. M., Asteriou, D. and Papathoma, K., 2003, The determinants of foreign direct investment: A panel data study for the OECD countries (Report No. 03/06). London,

UK: Department of Economics, City University London, http://openaccess.city.ac.uk/1420/1/0306_agiomirgianakis-et-al.pdf.

Alfaro, L., 2003, Foreign Direct Investment and growth: Does the sector matter? Harvard Business School, http://gwww.grips.ac.jp /teacher/oono/hp/docu01/paper14.pdf.

Alfaro, L.; Chanda, A., Kalemli-Ozcan, S., Sayek, S., 2006, How does Foreign Direct Investment promote economic growth? Exploring the effects of financial markets on linkages, National Bureau of Economic Research (NBER) Working Paper 12522: 1-54.

Alfaro, L.; Chanda, A., Kalemli-Ozcan, S., Sayek, S., 2010, Does Foreign Direct Investment promote growth? Exploring the role of financial markets on linkages, Journal of Development Economics 91(2): 242–256.

Antras, P., A. Desai, M.A. and Foley, C., 2009, Multinational firms, FDI flows, and imperfect capital markets, The Quarterly Journal of Economics 124(3): 1171-1219.

Apergis N., and Katrakylidis, C., 1998, Does inflation uncertainty matter in Foreign Direct Investment decisions? An empirical investigation for Greece, Spain, and Portugal, International Review of Economics and Business (Rivista Internazionale di Scienze) 45(4): 729-44.

Asiedu, E., 2002, On the determinants of Foreign Direct Investment to developing countries: Is Africa different? World Development 30(1): 107-119.

Banga, R. (2003). The differential impact of Japanese and U.S. foreign direct investments on exports and Indian manufacturing. Working paper (106). New Delhi: Indian Council for Research on International Economic Relations.

Banga, R. (2006). The export-diversifying impact of Japanese and US foreign direct investments in the Indian manufacturing sector. Journal of International Business Studies, 37, 558- 568.

Bank Negara Malaysia (BNM). (2004). Bank Negara Malaysia Annual Report 2003. Kuala Lumpur: BNM, pp. 47.

Bengoa, M., Sanchez-Robles, B. (2003). Foreign direct investment, economic freedom and growth: New evidence from Latin-America. European Journal of Political Economy, 19 (3), pp. 529-545.

Borensztein, E., De Gregorio, J., & Lee, J.W. (1998). How does FDI affect economic growth? Journal of International Economics, 45(1), 115-135.

Braunstein, E. & Epstein, G. (2002). "Bargaining Power and Foreign Direct Investment in China: Can 1.3 Billion Consumers Tame the Multinationals?" Working Papers wp45, Political Economy Research Institute, University of Massachusetts at Amherst.

Brewer, T.L. (1993). Government policies, market imperfections, and foreign direct investment. Journal of International Business Studies, 24(1), 101-120.

Buckley, P., & Casson, M.C. (1981). The optimal timing of foreign direct investment. Economic Journal, 91, 75-87.

Bank of Greece, 2014, FDI Home by country http://www.bankofgreece.gr/BogDocumentEn/FDI_HOME_BY_COUN TRY.xls

Barrel, R., and Pain, N., 1999. Domestic institutions, agglomeration foreign direct investment in Europe. European Economic Review43(3): 925-934.

Barrios, S., Dimelis, S., Louri, H., and Strobl, E., 2004, Efficiency spillovers from foreign direct investment in the EU periphery: A comparative study of Greece, Ireland, and Spain, Review of World Economics 140(4): 688- 705.

Bayraktar, N., 2013, Foreign Direct Investment and investment climate, Procedia Economics and Finance, International Conference on Applied Economics (ICOAE) 5: 83-92.

Bevan, A., Estrin, S., Heather, G., 2001, The impact of EU Accession prospects on FDI inflows to Central and Eastern Europe. Policy Paper No. 06/01., ESRC Program, Sussex European Institute, University of Sussex, http://www.mcrit.com/scenarios/visionsofeurope/documents/one%20Eur ope%20or%20Several/A%20Bevan%20S%20Estrin%20H%20Grabbe.p df.

Bevan, A and Estrin, S., 2004, The determinants of foreign direct investment into European transition economies, Journal of Comparative Economics 32 (4): 775-787.

Bitzenis, A., Tsitouras, A., and Vlachos, V., 2007, Motives for FDI in a small EMU member state: The case of Greece, East-West Journal of Economics and Business X(2): 11-42.

Busse, M., and Hefeker, C., 2007, Political risk, institutions and foreign direct investment, European Journal of Political Economy, 23(2): 397-415.

Campos, N.F., & Kinoshita, Y. (2002). Foreign direct investment as technology transferred: Some panel evidence from the transition economies. William Davidson Working paper (438). 1- 33.

Carkovic, M., & Levine, R. (2002). Does foreign direct investment accelerate economic growth? Paper presented at the World Bank conference: Financial Globalization: A blessing or a curse. 1-16.

Carr, D., Markusen, J., & Maskus, K.E. (2001). Estimating the knowledge capital model of the multinational enterprise. American Economic Review, 91, 693-708.

Caves, R. (1974). Cause of direct investment: Foreign firms' shares in Canadian and United Kingdom manufacturing industries. Reviews of Economics and Statistics, 56, 279-293.

Chang, K.T. (1989). Japan's direct manufacturing investment in the United States. Professional Geographer, 41(3), pp. 314-328.

Chen, E.K.Y., & Wong, T.Y.C. (1994). Economic Synergy- A Study of Two-Way Foreign Direct Investment Flow between Hong Kong and Mainland China, Mimeo, Center for Asian Studies, University of Hong Kong.

Chen, T.J., & Ku, Y.H. (2000). The effect of foreign direct investment on firm growth: The case of Taiwan's manufacturers. Japan and the World Economy, 12, 153-172.

Chung, W. (2001). Identifying technology transfer in foreign direct investment: Influence of industry conditions and investing firm motives. Journal of International Business Studies, 32(2), pp. 211-229.

Collis, C., Noon, D., & Berkeley, N. (1994). Direct investment from the EC: Recent trends in the West Midlands region and their implications for regional development and policy. European Business Review, 94(2), 14-19.

Campos, N.F., and Kinoshita, Y., 2003, Why does FDI go where it goes? New evidence from the transition economies, International Monetary Fund (IMF) Working paper 03/228, Washington, DC.

Carstensen, K., and Toubal, F., 2004, Foreign direct investment in Central and Eastern European countries: a dynamic panel analysis, Journal of Comparative Economics, 32(1): 3-22.

Cevis, I., and Camuran, B., 2007, The economic determinants of Foreign Direct Investment in developing countries and transition economies, The Pakistan Development Review, 46(3):285–299.

Chakrabarti, A., 2001, The determinants of Foreign Direct Investment: sensitivity analyses of cross-country regressions, Kyklos 54: 89–114.

Cheng, L.K., and Kwan, Y.K., 2000, What are the determinants of the location of foreign direct investment? The Chinese experience, Journal of International Economics, 51:379–400.

Chung, K., 2010, Foreign debt, Foreign Direct Investment and volatility, International Economic Journal, 24(2): 171-196.

Dhanani, S., & Hasnain, S.A. (2002). The impact of foreign direct investment on Indonesia's manufacturing sector. Journal of the Asia Pacific Economy, 7(1), pp. 61-94.

Driffield, W., & Munday, M. (1998). The impact of foreign direct investment on UK manufacturing: Is there a profit squeeze in domestic firms? Applied Economics, 30(5), pp. 705-709.

Dunning, J. (1981). Explaining the international direct investment position of countries: Towards a dynamic or developmental approach. Weltwirtschaftliche Archiv, 116, 365-379.

Dunning, J.H. (1993). Multinational Enterprises and the Global Economy. Don Mills, Ontario: Addison-Wesley.

Demekas, D.G., Horvath, B., Ribakova, E. and Wu, Y., 2007, Foreign direct investment in European transition economies-The role of policies, Journal of Comparative Economics, 35(2): 369-386.

De Gregorio, J., 2003, The Role of Foreign Direct Investment and natural resources in economic development, Central Bank of Chile, http://www.bcentral.cl/estudios/documentos-trabajo/pdf/dtbc196.pdf.

Dixon, W.J. and Boswell, T., 1996, Dependency, disarticulation, and denominator effects: another look at foreign capital penetration, American Journal of Sociology 102(2):543-562.

Doing Business Reports-World Bank Group, 2006-2013, Doing Business Reports, http://www.doingbusiness.org/reports/global-reports/doing-business- 2004

Dritsaki, M., Dritsaki, C., and Adamopoulos, A., 2004, A causal relationship between trade, Foreign Direct Investment and economic growth in Greece, American Journal of Applied Sciences1(3): 230-235.

Dunning, J., 1958. American investment in British manufacturing industry. First published by George Allen & Unwin Ltd. Reprinted by the Taylor & Francis e-Library, 2006.

Eaton, J., and Tamura, A., 1994, Bilateralism and regionalism in Japanese and U.S. trade and direct Foreign Investment Patterns, Journal of the Japanese and International Economies 8(4): 478-510.

Fortanier, F. (2007). Foreign direct investment and host country economic growth: Does the investor's country of origin play a role? Transnational Corporations, 16 (2), 41-76.

Filippaios, F., and Kottaridi, C., 2004, Investment patterns and the competitiveness of Greek regions, Review of Urban & Regional Development Studies 16(2): 93-112.

Filippaios, F. (2006), The implications of the shift towards services in multinationals' activities: Evidence from the Greek case. East-West Journal of Enonomics and Business IX(2):81-105.

Griffiths, D., & Sapsford, D. (2004). Foreign direct investment in Mexico. In Foreign Direct Investment: Six Country Case Studies, edited by Wei, Y.A., Balasubramanyam, V.N. New Horizons in International Business. Cheltenham, U.K. and Northampton, MA: Elgar, 103-127.

Georgopoulos, A., and Preusse, H.G., 2006, European integration and the dynamic process of investments and divestments of foreign TNCs in Greece, European Business Review 18(1):50-59.

Graham, R.B. and Spaulding, J.P., 2005, Understanding Foreign Direct Investment (FDI), Going Global, 18 June 2005, http://www.enterrasolutions.com/2011/05/update-on-globalizations- flows-part-3-capital.html

Guimaraes, P., Figueiredo, O., and Woodward, D., 2000, Agglomeration and the location of Foreign Direct Investment in Portugal, Journal of Urban Economics 47(1): 115-135.

Haksoon, K., 2010, Political stability and Foreign Direct Investment, International Journal of Economics and Finance 2(3): 59-71.

Hanson, G.H., 2001, Should countries promote Foreign Direct Investment? United Nations conference on trade and development, G-24 Discussion Paper, No. 9, http://213.154.74.164/invenio/record/17103/files/gordon.pdf.

Helpman, E., Melitz, M.J., Yeaple, S.R., 2003, National Bureau of Economic Research- NBER Working Paper, 9439: 1-48.

Haskel, J. E., Pereira, S.C., & Slaughter, M.J. (2002). Does inward foreign direct investment boost the productivity of domestic firms? Working paper (8724). Cambridge, Mass: National Bureau of Economic Research.

Inder, B. (1993). Estimating long-run relationships in economics: A comparison of different approaches. Journal of Econometrics, 57, pp. 53-68.

International Monetary Fund (IMF), 1993, Balance of Payments Manual (fifth edition), https://www.imf.org/external/pubs/ft/bopman/bopman.pdf.

Kojima, K. (1991). Japanese and American direct investment in Asia: A comprehensive analysis. In Foreign Direct Investments, edited by Singer et al. New Delhi.

Kumar, B.N. (1995). Partner-selection-criteria and success of technology transfer: A model based on learning theory applied to the case of Indo-German technical collaboration. Management International Review, 35, 65-78.

Jensen, N., 2008, Political risk, democratic institutions, and Foreign Direct Investment. The Journal of Politics 70(4): 1040-1052.

Kamara, Y.U., 2013, Foreign Direct Investment and growth in Sub-Saharan Africa. What are the channels? University of Kansas, October 2013, http://www2.ku.edu/~econ/people/documents/Kamara_2013_000.pdf

Kentor, J., and Boswell, T., 2003, Foreign capital dependence and development: a new direction. American Sociological Review 68(2): 301-313.

Lall, S. (1984). The New Multinationals: The Spread of Third-World Multinationals. New York: John Wiley.

Luo, Y. (1998). Strategic traits of foreign direct investment in China: A country of origin perspective. Management International Review, 38(2), 109-132.

Leitao, N.C., 2010, Localization factors and inward Foreign Direct Investment in Greece, Theoretical and Applied Economics XVII (6-547): 17-26.

Li, X., 2000, Foreign Direct Investment in China, Journal of Global Marketing 14(1-2): 111-127.

Lipsey, R. E., 1999, The role of Foreign Direct Investment in international capital flows, National Bureau of Economic Research-NBER, Working Paper No. 7094: 1-28.

Lipsey, R. E., 2002, Home and host country effects of FDI, National Bureau of Economic Research- NBER, Working Paper No.9293: 4-78.

Loungani, P., and Razin, A.,2001, How Beneficial Is Foreign Direct Investment for Developing Countries?, Financial Development (IMF) 38(2). http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2001/06/loungani.htm.

Lucas, R., 1990, Why doesn't capital flow from rich to poor countries? American Economic Review 80(2): 92-6.

Mah, J.S. (2000). An empirical examination of the disaggregated import demand of Korea: The case of information technology products. Journal of Asian Economics, 11, pp. 237-244.

Makki, S.S., & Somwaru, A. (2004). Impact of foreign direct investment and trade on economic growth: Evidence from developing countries. American Journal of Agricultural Economics, 86 (3), pp. 795-801.

Mencinger, J. (2003). Does foreign direct investment always enhance economic growth? Kyklos, 56(4), 491-508.

Müller, H. S. (2003). Rise and fall of foreign direct investment in Vietnam and its impact on local manufacturing upgrading. The European Journal of Development Research, 15(2), pp. 44-66.

Munday, M., Pickernell, D., & Roberts, A. (2000). Asian economic problems and prospects for foreign direct investment: Local evidence from the UK. Review of Urban & Regional Development Studies, 12 (1), pp. 17-35.

Marina, D., and Schnitzer, M., 2011, When is FDI a capital flow? European Economic Review 55(6): 845-861.

McKinney, L.A., 2014, Foreign direct investment, development, and overshoot, Social Science Research 47:121–133.

Noorbakhsh, F., Paloni, A., and Youssef, A., 2001, Human capital and FDI inflows to developing countries: New empirical evidence, World Development 29(9): 1593-1610.

Nell, K. (2001). Explaining long-run growth in South Africa and OECD countries: Implications for the rest of SADC countries. 2002 Annual Forum, Misty Hills, Maldersdrift, 1-27.

North, D. (1991). Institutions, institutional change and economic development, Cambridge: Cambridge University Press.

Nunnenkamp, P., & Spatz, J. (2003). Foreign direct investment and economic growth in developing countries: How relevant are host-country and industry. Working paper (1176). Germany: Kiel Institute for World Economics. 1145.

Oguchi, N. et al. (2002). Productivity of foreign and domestic firms in the Malaysian manufacturing industry. Asian Economic Journal, 16 (3), pp. 215-228.

OECD (Organization for Economic Co-Operation and Development), 1996, Benchmark definition of Foreign Direct Investment (third edition), OECD Publishing, Paris, http://www.oecd.org/investment/investment- policy/2090148.pdf.

OECD, 1998, Technology, Productivity and Job Creation: Best Policy Practices. The OECD Jobs Strategy, http://dx.doi.org/10.1787/9789264163416-en

OECD, 1998b, OECD Reviews of Foreign Direct Investment, http://www.oecd.org/greece/34383957.pdf

OECD, 2002, The Economics of International Investment Incentives, OECD Publishing, Paris. http://www.oecd.org/daf/inv/investment- policy/2487874.pdf

Oliva, M.A., and Rivera-Batiz, L.A., 2002, Political institutions, capital flows, and developing country growth: An empirical investigation, Review of Development Economics 6(2): 248–262.

Pantelidis, P., Kyrkilis, D., and Nikolopoulos, E., 2011, Inward Greek FDI and location advantages, SSRN Working Paper, http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1926713.

Pavlinek, P.,2002, The role of Foreign Direct Investment in the privatisation and restructuring of the Czech motor industry, Post-communist Economies14(3): 359-379.

Paul, J., & Benito, G. R. (2018). A review of research on outward foreign direct investment from emerging countries including China: What do we know? How do we know? And Where should we be heading? Asia Pacific Business Review, 24(1), 90–115

Pesaran, M.H., & Pesaran, B. (1997). Working with Microfit 4.0: Interactive Econometric Analysis. Oxford University Press: Oxford.

Pesaran, M.H., & Shin, Y. (1999). An autoregressive distributed lag modeling approach to cointegration analysis in S. Strom (eds.) Econometrics and Economic Theory in the 20th Century: The Ragnar Frisch Centennial Symposium. Cambridge University Press: Cambridge.

Pesaran, M. H., Shin, Y., & Smith, R.J., (2001) Bounds Testing Approaches to the Analysis of Level Relationships, Journal of Applied Econometrics, 16, pp.289-326

Porter, M.E. (1985). Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. New York: Free Press.

Ramstetter, E.D. (1999). Comparisons of foreign multinationals and local firms in Asian manufacturing over time. Asian Economic Journal, 13 (2), pp. 163-203.

Rappaport, J. (2000). How does openness to capital flows affect growth? Research Working Paper RWP 00-11. Federal Reserve Bank of Kansas City.

Ram, R., and Zhang, K.H., 2002, Foreign Direct Investment and economic growth: Evidence from cross country data for the 1990s, Economic Development and Cultural Change 51(1):205-215.

Ramondo, N., Veronica Rappoport, V., and Kim J. Ruhl, K.J., 2014, Horizontal versus Vertical Foreign Direct Investment: Evidence from U.S. Multinationals, https://www.princeton.edu/~ies/Fall11/RappaportPaper.pdf.

Salim, S.R., and Bloch, H., 2014, Which firms benefit from foreign direct investment? Empirical evidence from Indonesian manufacturing, Journal of Asian Economics .33: 16-29.

Singh, H., and Jun, K.W., 1995, Some new evidence an on determinants of Foreign Direct Investment in developing countries, World Bank Policy Research Working Paper No. 153, The World Bank International Economics Department International Finance Division: 1-39.

Scherer, F. M. and Ross, D.(1990). Industrial Market Structure and Economic Performance, 3rd edition. Boston: Houghton Mifflin.

Tayyebi, S.K. and Hortamani, A., 2007, The impact of trade integration on FDI flows. Evidence from EU and ASEAN+3, in Kim, J.K. and Ruffini, P. (ed.) Corporate strategies in the age of regional integration, Edward Elgar Publishing, UK.

Tsen, W.H., 2005, The determinants of Foreign Direct Investment in the manufacturing industry of Malaysia, Journal of economic cooperation. 26(2):96-110.

Tomiura, E. (2005). Technological capability and FDI in Asia: Firm-level relationships among Japanese manufacturers. Asian Economic Journal, 19 (3), pp. 273-289.

Waldkirch, A. (2008). The effects of foreign direct investment in Mexico since NAFTA. MPRA Working Paper No. 7975 from University Library of Munich, Germany, 1-40.

UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development), 2000, Tax incentives and Foreign Direct Investment: A global survey, ASIT Advisory Studies No. 16, http://unctad.org/en/Docs/iteipcmisc3_en.pdf.

UNCTAD, 2005, UNCTAD WID Country Profile: GREECE, http://unctad.org/sections/dite_fdistat/docs/wid_cp_gr_en.pdf.

UNCTAD, 2014, Global Investment Trends Monitor, http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/webdiaeia2014d1_en.pdf

Zhang, J., and Hou, L., 2014, Financial structure, productivity, and risk of foreign direct investment, Journal of Comparative Economics 42: 652-669.

Wheeler, D., and Mody, A., 1992, International investment location decisions: The case of U.S. firms, Journal of International Economics 33(1–2): 57-76.

World Bank, 2012, Foreign direct investment, net inflows, http://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD.

Foreign Direct Investment (FDI) in Ireland (2023). Investment Climate Statements: Ireland Πρόσβαση στο https://www.state.gov/reports/2023-investment-climate-statements/ireland/

Foreign Direct Investment (FDI) in Greece (2023). FDI in Greece. Πρόσβαση στο https://www.lloydsbanktrade.com/en/market-potential/ireland/investment

Β. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

Αλογοσκούφης Γ. (2013) *Διεθνής Οικονομική και Παγκόσμια Οικονομία,* Εκδόσεις Gutenberg.

Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος, 2018, Διμερές Εμπόριο και Ανάπτυξη των ΑΞΕ από Ελλάδα προς ΗΠΑ

Κεντρική Τράπεζα της Ελλάδος, 2018, Διμερές Εμπόριο και Ανάπτυξη των ΑΞΕ από Ελλάδα προς τις Χώρες της Ευρώπης

Λιαργκόβας Π. (2007), Ξένες Άμεσες επενδύσεις και ανταγωνιστικότητα: Η εμπειρία της Ελλάδας και των άλλων Ευρωπαϊκών χωρών, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Μελάς και Πολλαλής (2005), Παγκοσμιοποίηση και Πολυεθνικές Επιχειρήσεις, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Παπαθωμά, Κ. (2011), ΑΞΕ: Προσδιοριστικοί παράγοντες, συναλλαγματικές ισοτιμίες και πολυεθνικές επιχειρήσεις», Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, ΕΑΠ.

Παπαγεωργίου Π., Χιόνης Δ., (2003), «Διεθνής Επιχειρηματική Δραστηριότητα και Οργανισμοί», Αθήνα, Εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε.

Πιτέλης Χ. & Sugden R. (2002). Η Φύση της Πολυεθνικής Επιχείρησης. Εκδόσεις ΤΥΠΟΘΥΤΩ.

Χατζηδημητρίου Ι. (2003), Διεθνείς Επιχειρηματικές Δραστηριότητες, Εκδόσεις Ανικούλα, Θεσσαλονίκη